

АНТОЛОГІЯ
УКРАЇНСЬКОЇ
ПОВІЇ
В КАНАДІ

КАНАДСЬКЕ СЛОВО-1976

**AN ANTHOLOGY OF
UKRAINIAN POETRY IN CANADA**

1898 - 1973

Compiled and Edited

by

Yar Slavutych

The Ukrainian Writers' Association in Canada

S L O V O

Edmonton

1975

**АНТОЛОГІЯ
УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ В КАНАДІ**

1898 - 1973

Упорядкував Яр Славутич

diasporiana.org.ua

Об'єднання Українських Письменників у Канаді

С Л О В О

ЕДМОНТОН

1973

Редакційна Колегія:

Олекса Гай-Головко, д-р Олег Зуєвський,
Юрій Клиновий, Борис Олександрів,
Володимир Скорупський, д-р Яр Славутич.

Обкладинка Якова Гніздовського.

ВІД УПОРЯДНИКА

Об'єднання українських письменників „Слово” в Канаді випускає в світ цю антологію поезії до 75-річчя українського письменства в Канаді. Видання здійснено завдяки грошовій допомозі в сумі 2.500 дол. від федерального уряду і 1.000 дол. від провінційного уряду Альберти.

Працюючи над укладанням антології, упорядник виявив, що від 30 грудня 1898 р., коли Іван Збура написав у Бівер Кріку, Альберта, перший український вірш у Канаді, тут жило й друкувалося по різних часописах, журналах та альманахах близько 300 поетів і віршарів чи віршувальників. Із цієї кількості яких 50 авторів мали канадські книжкові видання власних віршів. Про велику видавничу діяльність свідчить те, що від 1908 р., коли тут вийшли у світ перші книжки, з коломийками, з'явилося понад 150 видань самих лише тутешніх поетів, а також багато перевидань українських класиків та новітніх позаканадських авторів. Крім того, українсько-канадські поети друкували свої твори в Америці та в Європі.

До антології української поезії в Канаді взято 45 репрезентативних поетів, яких погруповано у трьох розділах: ранні віршарі, в т. ч. пізніші автори фолкльорних творів; поети, що з'явилися між двома війнами, а також ті, що до них примикають; поети післявоєнного часу, твори яких мають різноманітну тематику й часто високі мистецькі осяги. В усіх розділах збережено хронологію — за появою першої друкованої збірки в Канаді, а до 1908 р. — за появою першого друкованого вірша:

Автор	Поява в друку (до 1908 р. в Свободі)	Назва канадської збірки (до 1908 р. вірша)
I. Збура	2 лютого 1899	„Канадійські емігранти”
Говда	31 серпня 1899	„Руському народу”
Чернецький	3 травня 1900	„Одна лиш калина”
Паламарюк	1 жовтня 1903	„Піснь про Канаду”
Федик	1908	Пісні про Канаду і Австрію
Рараговський	1908	Робітничі пісні
Крат (П. Терненко)	1910	Січинський в неволі
Кудрик	1911	Весна
Ковбель	1912	(вірші в Канад. фермері)
Божик	1936	Канадійська муза
Могиланка	1962	Думки летять на Україну
II. Данильчук	1929	Світає день
Івах	1931	Бойова сурма Україна
Ічнянський	1936	Ліра емігранта
Тулєвітрів	1938	Думи і пісні
Павличенко	1940	Дух нації
Мандрика	1941	Мій сад
Семчук	1959	Канадійська рапсодія
Стечишин	1959	Байки
Шевчук	1964	На престіл майбутніх днів

III. Іларіон	1948	Прометей
Скорупський	1954	Моя оселя
Мазепа	1956	Зоряна даль
Ромен	1956	Поєми
Славутич	1960	Оаза
Степ	1960	Брати
Матвієнко	1961	Сонети
Струк	1963	Гамма сігма
Мур	1966	Жаль і гнів
Ворскло	1967	Листи без адреси
Олександрів	1967	Туга за сонцем
Мурович	1969	Піонери святої землі
Ріпецький	1969	Пісні далеких островів
Гай-Головка	1970	Поетичні твори, I
Третяк	1972	Пісень моїх узори
Кузьменко	1974	Івасик та його абетка
Смотрич	1974-75	Вірші

Наприкінці третього розділу вміщено тутешніх українських поетів без канадських видаць (приблизно за появою в канадському друку) чи взагалі ще „безкнижних” авторів.

Мову померлих поетів залишено без жодних змін, поправлено лише правопис деяких слів. Тексти сучасників, крім О. Гай-Головка, О. Зуєвського та Б. Олександрова, узгіднено з їх авторами, що погодилися на запропоновані поліпшення. У цій антології в багатьох випадках уточнено життєписні дати, назви творів, датування книжок і т.п. Нашою засадою було користуватися першоджерелами — брати для документації лише те, що бачили ми самі на власні очі або перевірили за допомогою авторів, іноді навіть їх самих виправляючи.

Одночасно з цією антологією надруковано наш критичний огляд „Українська поезія в Канаді, 1898-1973” у другій частині Західньоканадського збірника НТШ (Едмонтон, 1975, стор. 37-122), в якому обговорено творчість усіх поетів, уміщених у цій книзі.

Упорядник висловлює подяку членам редакційної колегії, що переглянули приготовані до друку тексти й надіслали свої побажання, а д-рові В. Кисілевському за уточнення кількох дат прибуття перших українських віршарів до Канади.

Я. С.

ІВАН ЗБУРА

Іван Збура (1860-1940) — перший український поет у Канаді. Народився в с. Звинячі Чортківського повіту в Галичині. Прибув до Канади 1898 р., поселився в околиці Стар, Альберта, де й прожив усе своє життя. Помер в Едмонтоні, похований на цвинтарі поблизу Лямонту. Його вірш „Канадійські емігранти”, датований „Бівер Крік, 30 грудня 1898 р.”, надруковано в американській Свободі 2 лютого 1899 р. Зрідка виступав цей віршар у канадській пресі пізніше. Його „Фармерські злидні” вміщені в Новому шляху за 20 грудня 1932 р.

Критична літ.: Яр Славутич, „Іван Збура — перший український поет у Канаді”, *Нові дні*, XXVI, ч. 302 (1975), 13-19. (Там же наведено увесь вірш „Канадійські емігранти” — 111 рядків).

КАНАДІЙСЬКІ ЕМІГРАНТИ

(Уривки)

Бодай же вам, приятелі,
Не снилось ніколи,
Як нам гірко покидати
Своє рідне поле!

Щоб ми були не виділи,
Ані ваші очі,
Як то гірко вандрувати
З дітьми серед ночі.

Пречистая Діво мати,
Не дай же нам погибати,
Бідним русинам!
Через море переплисти,
А тут в Канаді осісти
Допоможи нам!

Нещасливий русин там,
Але все він винен сам,
Що він низько ся кланяв,
Панам руки він лизав.

Там нещасний чоловік,
Гіркий, як хрін, сго вік,
А нам милий тут
Бівер Крік.

Бівер Крік, 30 грудня 1898 р.

МИХАЙЛО ГОВДА

Михайло Говда (1874-1953) — другий український поет у Канаді. Народився в Галичині, приїхав до Канади 1898 р., працював тут перекладачем і займався громадською діяльністю. Його вірш „Руському народу” надруковано 31 серпня 1899 р. в Свободі. Інший Говдин вірш, „До Канади”, перекладений на англійську мову Е. Томпсоном, надруковано 1905 р. в одному бостонському часописі. Це був перший англійськомовний віршований переклад української поезії взагалі. Український оригінал, на жаль, не зберігся, не відомо, чи був будь-коли надрукований.

Критична літ.: Альманах *Північне сяйво*, II (Едмонтон, 1965), 135-136; М. І. Мандрука, *History of Ukrainian Literature in Canada* (Вінніпег, 1968), 41-42; М. Марунчак, *Студії до історії українців у Канаді*, III (Вінніпег, 1969), 100-101 та інш.; Яр Славутич, „Українська поезія в Канаді”, *Західньоканадський збірник*, II (1975).

РУСЬКОМУ НАРОДУ

Пишуть із краю, що мучать нас люто,
Що і дихнути несила,
Із усіх боків так нам вже круто,
Що і страва нам вже не мила.
В села з'їжджають секвестратори
І тягнуть кожухи з хати,
Слідять жандарми кожної пори,
Чи де про збір не чувати.
А прийдуть ті славні вибори,
Ясніють на місці гвери,
Хрунів, як бидло, поять з обори —
Нам друк виборчі папери!
Ой, горе! горе! Слезі проліті,
Ніхто вас з лиць не осушить,
Мов ви для ока людського скриті,
Мов плач і нікого не взрушить.
Но ні! бо цвітом вже процвітають
Нижнім борці молодії,
І на ножі за рудою шукають —
Не трать, народе, надії!
Будеш, нещасливий, ще панувати
По всій землі України,
Перейдеш з підлих хат у палати,
Лиш не віддайся ти ліні!

Edmonton, Canada.

САВА ЧЕРНЕЦЬКИЙ

Сава Чернецький (1873-1934), прибувши з Галичини до Канади влітку 1899 р., прожив у Вінніпезі приблизно рік. Він був щонайменше п'ятим українським поетом у цій країні. Почав друкувати свої твори, вірші та оповідання у *Свободі* 1900 р., коли й переїхав до Америки і працював там якийсь час редактором і агентом Українського Народного Союзу. Його можна вважати за першого українського прозаїка в Канаді — оповідання „З глибини пропасти”, написане у Вінніпезі, надруковано у *Свободі* (1900). Близько 20 віршів С. Чернецького передруковано в *Українському голосі* (Вінніпег), 2 лютого 1966 р.

Критична літ.: Я. Чиж, „На спогад Сави Чернецького”, *Календар Українського Робітничого Союзу* (Скрентон, 1935), 112-117; М. Марунчак, *Студії до історії українців у Канаді*, III (1969), 128-152 та інш.; там же, IV (1972), 227-232; О. Роїк, „До біографії Сави Чернецького”, *Український голос*, 5 липня 1967 р.; М. І. Мандрука, *History of Ukrainian Literature in Canada* (1968), 37-41; О. Гай-Головко, „Сава Чернецький”, *Канадійський фермер*, 25 лютого — 25 березня 1974 р.; Яр Славутич, „Українська поезія в Канаді”, *Західноканадський збірник*, II (1975).

ОДНА ЛИШ КАЛИНА

Усе відмінне, Канадо, в тобі;
Рослини, пташки, звірина —
Сумно і важко, неначе в гробі,
Нашого тутки нічого нема.
Одна лиш калина, єдина рослина
Тут прийнялася — люба калина.
В лісах, мочарах, глухий пустині,
Де лиш наш нарід днесь жие,
Всюди побачиш корчі калини —
Їх тут повно всюди є.
А в ті часи горя, кривди години,
Народ ся скаржить одній калині...
Душно у місті, вийду на поле
І тут нічо мя не тягне.
Сумно і чужо, як ще ніколи,
Серденько своє щось прагне.
Тоді до лісу чимдуж прямую,
Там ся калинов хоть налюбую...
О любко пісней народу мого!
І тебе біда тут загнала,
Щоб на час суму, суму важкого,
Вигнанцям сили додала?
Прийми же подяку, калино мила,
Бо лиш ти в горю нас не лишила. 1900.

СУЧАСНІ ЖОВНІРИ

Так, емігранти — сучасні жовніри,
Борці, що йдуть боротись із бідною
За хліб насущний, одробину віри,
Що знайдуть щастя у тім лютім бою.

А бій ведеться страшний, загорілий,
На смерть і муки всі летять юрбою,
І хоч лиш сотний доб'ється до ціли,
Ніхто надії не теряє в бою.

О ти, надіє, ненько емігрантів!
Одна ти ходиш за ними усюди
И осолоджуєш муки їх і труди;

Лише ти — другом тих борців, скитальців,
З тобою серце із туги не мліє,
І вмерти легше з тобою, надіє.

ЖОНАТИЙ

Оженився козак Латка,
Та й босий, і голий,
Опинився під пантофлем,
В жіночій неволі.

Давно — пишна, недоступна,
Товста, горда штука;
Нині — лисий, худий, бідний,
Мов Іцкова сука...

Нема дива — сиротина
Мусить гордо пріти:
Жінка в місті з парубками,
А він бавить діти. 1901.

СИМОН ПАЛАМАРЮК

Симон Паламарюк відомий як автор одного довгого вірша „Піснь про Канаду” (112 рядків), що був надрукований у збірці *Журавлі* (Скрентон, США, 1904) і передрукований в *Українському голосі* 5 липня 1967 р. Автор походив із Буковини. Відомостей про його життя не збереглося, зате „Піснь про Канаду” має багато різновидів. Її використовував Т. Федик та інші.

Критична літ.: *Українські народні думи та історичні пісні* (Київ, АН УРСР, 1955), 605-606, скорочений текст вірша — 295-296; *Поети Канади* (Київ, 1958), 207-208, змінений текст вірша, 188-192. (Тут помилкова дата збірки *Журавлі*).

ПІСНЬ ПРО КАНАДУ

(Уривок)

Ой, Канадо, Канадочко,
Яка ж ти зрадлива!
Не з одного господаря
Тут драба зробила.

Ой, Канадо, Канадочко,
Та й ти, Манітобо,
Жис в тобі руський нарід,
Як тая худоба...

В нас у краю по садочках
Скрізь птички співають,
А в Канаді лиш комарі,
Як гаддя, кусають.

Тут, гадали наші люди,
Що будуть панами,
А вони тут на роботу
Всі ідуть з торбами.

Ой, тут наші руські люди
З фармів не вживають,
Лишень ходять по Канаді,
Роботи шукають.

Ой, Боже мій милостивий,
Матінко Христова,
Комарі ми стяли шию, —
Як буряк, червона.

Ой, Канадо, Канадочко,
Яка ж ти не мила!
Бодай же ти, Канадочко,
Нікому не снила.

Ой, тут в літі дні гарячі
І сонечко гріє,
На другий день мороз стисне —
Аж земля біліє.

Ой, тут в літі дні гарячі,
А ночі студені,
Через те тут наші люди
Ходять засмучені. 1903.

ТЕОДОР ФЕДИК

Теодор Федик (1873-1949), прибувши до Канади з Галичини 1905 р., був дяком у Вінніпезі. Автор коломишок, що разом із фольклорними творами інших віршувальників вийшли в світ окремою книгою — **Пісні про Канаду і Австрію** (Вінніпег, 1908). П'яте видання з'явилося 1914 р., а шосте — під назвою **Пісні імігрантів про Старий і Новий Край (Пісні про Канаду і Австрію)** 1927 р. Нібито розійшлося 50.000 примірників цієї книжки.

Критична література: С. Ковбель, „Початки української літератури в Канаді”, **Пропам'ятна книга Українського Народного Дому в Винніпегу** (Вінніпег, 1949) стор. 605; **Антологія українського письменства в Канаді** (1941), 7-14; М. Марунчак, **Студії до історії українців Канади**, III (1969), 115-117; Яр Славутич, „Українська поезія в Канаді”, **Західноканадський збірник**, II (1975).

* * *

Взяв си хліба у торбину
Та став вандрувати:
Пішов же він по Канаді
Роботи шукати.

Ой, з'їв же він той запас,
Вже більше не має;
Приклякає на коліна,
Ягідок збирає.

Найшов же він ту роботу
Та й взяв їй робити,
Дають тачки, нову шуфлю,
Каміння возити.

Ой, возить він те каміння,
Чогось гірко плаче,
Бо він свої України
Зараз не побачить.

Ой, так наш тут любий нарід
Гіренько бідує,
Лишить в буді жінку, діти,
Сам пішки вандрує.

Ой, вандрує по Канаді,
Роботи шукає,
А тут жінка з діточками
З голоду згибає.

(До 1908 р.)

ДМИТРО ПАРАГОВСЬКИЙ

Дмитро Параговський (1878-1957), що приїхав до Канади 1903 р., почав друкуватися в тутешньому соціалістичному часописі **Червоний прапор** (1907). Працював переважно робітником. Помер в Едмонтоні. Книжкові видання його віршів: **Робітничі пісні** (Вінніпег, 1908), **Українські робітничі пісні** (Едмонтон, 1945).

Критична літ.: **Поети Канади** (Київ, 1958), 39-48; П. Кравчук, **Українська література в Канаді** (Київ, 1964), 13-14; М. Марунчак, **Студії до історії українців Канади, III** (1969), 110-112 та інш.

• • •

(Уривок)

Приїхав я до Канади,
Щоб що заробити,
Щоби свою лиху долю
Троха поліпшити.

Роблю собі та й думаю:
Зле настало жити
Не лиш в краю, бо в Канаді
Тра тяжко робити.

Тамка ляхи в старім краю
На нас уїдали,
Аж поки нас нещасливих
Сюда не загнали.

А тут роби, як чорний віл,
Від ночі до ночі,
Як не зможеш, дасть бас ~~тако~~,
Та й йди, куди хочеш.

(До 1908 р.)

ПАВЛО КРАТ

Павло Крат (1882-1952), родом із Лубенщини, мусив тікати за кордон після поразки революції 1905 р. Коротко жив і вчився у Львові, де разом зі студентами боровся за український університет. Побувавши у Швейцарії, приїхав до Канади 1907 р., працював робітником і брав участь у соціалістичному русі. Допомігав перекладати українські пісні на англійську мову й написав передмову до книги *Songs of Ukraina* (1916) Ф. Р. Лайвсей. Отримавши духовну освіту, став пастором пресвітеріянської церкви і відійшов від революційної діяльності. Зрідка писав наукові праці на історичні теми. Твори: П. Терненко, *Січинський в неволі*, поема (Едмонтон, 1910); того ж року перевидано в Вінніпезі; П. Крат, *За землю і волю*, збірка, без дати (видана правдоподібно 1914 р. в Вінніпезі); проза: *Візита „Червоної Дружини”* (Вінніпег, 1912); *Коли легше буде та інші оповідання* (Вінніпег, 1912) та інші.; *Українська стародавність*, наукова праця (посмертно, Торонто, 1958), *Віджитки в людській натурі, або наука як пізнати себе* (Торонто, 1920) та інші.

Критична літ.: життєпис зі знятками, у кн. *Українська стародавність* (1958), 9-29; М. Mandryka, *History of Ukrainian Literature in Canada* (1968), 57-59; М. Марунчак, *Студії до історії українців Канади*, III (1969), 111-112 та інші.; Яр Славутич, „Українська поезія в Канаді”, *Західньоканадський збірник*, II (1975); там же — листування П. Крата.

СІЧИНСЬКИЙ В НЕВОЛІ

(Уривок)

„Не за власні образи, чи користь яку
Я межі очі грабові стрілив, —
Я годі тобі, народе, приклад давав,
Щоб ти більше в вельможних не вірив,
Щоб ти звівсь на них гнівом своїм,
Скасував твої злидні і муки,
На три вітри нагнав дармоїдів усіх,
Землю взяв в свої власнії руки! . .
Але нащо та кров пролилась,
Нащо маю в неволі зогнити,
Коли ти не пішов, коли ти не повстав,
Коли далі в ланці ти повитий!?”

І болі, і нудьга йому груди стиска,
Жаль і серце, і розум скував;
Душно в цимрі, повітря нема,
На підлогу в розпуці упав,
Роздира собі груди трудні,
Мов пташок той підстрелений б'ється:
„Ліпше бути мені у завчасній труні,
Коли ворог над людом сміється!”

ОЙ, ВЖЕ ЧАС

Ой, вже час, ой, вже час
За себе повстати,
Катів покидати, —
А чи пан, чи пропав —
Двічі не вмирати.
Громадо, до зброї!

Нам життя не дають
Злодійські закони —
Поб'ємо корони!
А чи пан, чи пропав —
Розвалимо трони.
Громадо, до зброї!

Ой, порвався терпець,
Розв'язались руки —
Муками за муки!
А чи пан, чи пропав —
Тремтять, вражі дуки.
Громадо, до зброї!

У крові ворогів
Скупаємо долю,
Виб'ємось на волю.
А чи пан, чи пропав —
Розвієм неволю.
Громадо, до зброї!

Дармоїдам-панам,
Талярникам клятим
Годі панувати.
А чи пан, чи пропав —
Двічі не вмирати.
Громадо, до зброї!

За робочий нарід,
За права людини
Биймось до загибуні!
А чи пан, чи пропав —
Нехай ворог гине.
Громадо, до зброї!

КАЙДАНИ ДЗВОНЯТЬ

Кайдани дзвонять по землі,
Працюють царики у млі...
Працуйте, кляті! Час з мечами
Вже за дверима. Чорний весь,
Огнем пекельним очі світять.
Ось, ось пожежею освітять
Вони країну. Запала
Тоді земля: огняне море
Під хмари вдаре, і полізе
До вас мозоляна рука
Раба ошуканого вами,
Усіх вас в жмут один збере,
Під хмари здійме і в занебудь
На віки вічні зажбурне!

ВАСИЛЬ КУДРИК

Василь Кудрик (1880-1963), прибувши до Канади 1903 р., спершу працював на фермі, потім був редактором **Українського голосу** (1910-1921) і **Вісника** (1941-1954). Здається, 1923 року став православним священиком. Писав також під псевдонімами: П. Казан, Охрип Отлукавин, В. Цебрівський та інш. Автор багатьох історичних розвідок. Твори: **Весна**, збірка поезій (Вінніпег, 1911); під псевд. Охрип Отлукавин, **Перша пригода Ничипора Довгочхуна**, поема (Вінніпег, 1911); проза: **Пімста робітника** (Вінніпег, 1911), оповідання „Щастя” у збірці **Канадійські оповідання** (Вінніпег, 1910), гумористичні оповідання Гарасима Чернохліба та інш. Прозу перевидано.

Критична літ.: В. Купченко, „Короткий огляд українського письменства в Канаді”, **Календар „Українського голосу”** (1932), 91-93; **Муж ідеї і праці**, до 50-ліття громадсько-журналістичної та церковної праці о. В. Кудрика (Вінніпег, 1958); П. Кравчук, **Українська література в Канаді** (Київ, 1964), 15-20; М. Марунчак, **Студії до українців Канади**, III (1969), 157-161; М. Мандрука, **History of Ukrainian Literature in Canada** (1968), 61-62; О. Гай-Головко, „Отець Василь Кудрик”, „Український голос”, 21 травня 1975 р.; Яр Славутич, „Українська поезія в Канаді”, **Західньоканадський збірник**, II (1975).

ВЕСНА

Глянь! Весна на дворі!
Ллється чар по землі,
Ллється думка твоя,
По просторі гуля.
Тихо серце тремтить,
Тихше гадка летить,
На мрійних крилах сна
Весь простір обійма.
Ніжно в серця пита:
Звідки чари життя?
Звідки світ, звідки май
Звідки тихий сей рай?
Чия пісня дзвенить?
Чий се голос бринить?
Звідки зелень, квітки?
Звідки пташки-дітки?
Як травиця зійшла?
Звідки радість прийшла?
Де границя, де край?
Де кінчиться сей рай?
Серце каже в отвiт:
Сей блаженний привiт,
Се блаженне чуття —
То сам Бог, то життя! 1907.

СОН

Ніч... і місяць до полудня
доходив,
Чисту воду на ставочку
золотив.

Срібне листя заблищало
довкруги,
Потонули у півтіні
береги.

У садочках на горбочках
цвіт зацвів,
Білі хати сон спокійний
оповив.

І ненависть враз заснула
між людьми,
Хорі серця потішають
гарні сни.

Про веселе братнє щастя
тихо снять,
З ворогами о любові
гомонять.

Стало чути тихі співи
із вікон,
Я здригнувся і проснувся...
Був се сон.

ВАГА ЗНАЙОМСТВА

з Rob. Burns'a

Знайомством з князями
Хвалишся, мовляв:
— Я з ними і вчора, і нині
Обідав... — Ах, Боже,
Хіба се вже лев,
Що лазить по царській перині?

СЕМЕН КОВБЕЛЬ

Семен Ковбель (1877-1966), прибувши до Канади 1909 р. з Галичини, продовжував писати і друкувати по часописах вірші, але окремої збірки так і не видав. Його „Гимн вільної України” нагороджено першою премією на конкурсі в Вінніпезі (1917). Більший віршований твір — „Мені приснився сон”, в Ілюстрованому календарі „Канадійського українця” на 1921 р.”; добірка віршів — в Антології українського письменства в Канаді (1941). Визначився більше як драматург: п'єси Дівочі мрії (Вінніпег, 1920), Парубочі мрії (1942), одноактівка Українізація (1938) та інш. Кілька п'єс, із музикою Е. Турули, не видані.

Критична літ.: Пропам'ятна книга Українського Народного Дому в Винніпегу (1949), 606-607, 620-621 (упорядкована С. Ковблем); М. І. Мандрука, *History of Ukrainian Literature in Canada* (1968), 50-55; М. Марунчак *Студії до історії українців Канади*, III (1969), 161-163 та інш.; Яр Славутич, „Українська поезія в Канаді”, *Західньоканадський збірник*, II (1975).

ЗЛУДА

(Уривок)

Ні соловейка
Чомусь не чути,
Ані васильків,
Запаху рути.
Хруща бо навіть
В садку не видно.
І я забувся...
Аж мені стидно.

Місяць щоправда
Блищить на небі.
Чи мені сниється?...
Забув дalebі,
Що я в Канаді —
Не в ріднім краю!
Та й весни-щастя
Ще забагаю. 1909 (?)

ГИМН ВІЛЬНОЇ УКРАЇНИ

(Уривок)

На згарищах трону кривавих царів,
Вільна Україно, вставай!
По громах і тучах вже світ зазорів.
Світ сонця — свободи стрічай.
Від Кавказу і Дунаю до Карпат хай клич луїє:
Вставай, Україно, вставай! 1917.

ПАНТЕЛЕЙМОН БОЖИК

Пантелеймон Божик (1879-1944), прибувши до Канади 1900 р. з Буковини, був священником, редагував місячник **Православний русин** (з 1911 р.), видав свої праці на церковно-історичні теми: **Правда і обман** (1917), **Церков українців у Канаді** (1927) тощо. Його єдина збірка **Канадійського муза** (Саскатун, 1936) складається з коломи-йок і подібних віршів, що були написані ще в десятих-двадцятих роках.

Критична літ.: М. Марунчак, **Студії до історії українців Канади**, III (1969), 65, 234; М. І. Мандрука, **History of Ukrainian Literature in Canada** (1968), 60-61; Яр Славутич, „Українська поезія в Канаді”, **Західньоканадський збірник**, II (1975).

САМІТНИЙ БАТЬКО

Продав поле в Ріднім Краю,
Приїхав в Канаду,
Узяв ферму, доробився
І дав собі раду.

Маю поле, маю коні,
Маю і корови,
Робив тяжко, та не даром,
Бо повні комори.

Та лишенько, добрі люди,
Діти відцурались:
Покинули мене й матір,
Деся у світ забрались;

Відцурались мови, віри,
Старих нас забули,
Перейнялись чужиною,
Домів не вернули.

Пощо було в Ріднім Краю
Майно продавати,
Пощо було до Канади
З дітьми вандрувати.

Я в Канаді доробився,
Та утратив діти.
Поверніться, діти мої,
Сумний же мій світе!

ВОДОСПАД НІЯГАРА

Шумить, бринить водоспад,
Гуки, звуки чути,
Наче гамір, наче спів,
Чути якісь нути.

Однаковий шум гуде,
Бренькіт без перерви,
Ніби злоститься вода,
Показує нерви.

Невтомимий рев та крик,
Мов світ з'їсти хоче,
Рве собою береги,
Біжить і хлюпоче.

Із розгоном скалу б'є,
Злосний до безтями,
Постійно наче кипить,
Кидає краплями.

Коли вслухатися в шум,
Думка напливає —
Чому й куди та вода
Вічно утікає?

ДАРІЯ МОГИЛЯНКА

Дарія Могиланка (псевдонім Д. Конашевич, потім Янди, а тепер МекМюллен) нар. в Гімлі, Манітоба. Виховувалась в Інституті ім. Петра Могили в Саскатуні (1919-26). Активна діячка Союзу Українок Канади. Почала писати ще в студентські роки. Її фолкльорні вірші примикають до піонерської доби, дарма що вони написані й видані значно пізніше. Збірки: *Думки летять на Україну* (Едмонтон, 1962), *Пісні мого серця* (Едмонтон, 1964). Англійською мовою: *Canadian Tapestry* (Вінніпег, 1970). Авторка статті „Вплив могилянок на українське культурно-організаційне життя в Канаді”, *Ювілейна книга: 25-ліття Інституту ім. Петра Могили в Саскатуні, 1916-1941* (Вінніпег, 1945), 313-317.

Критична літ.: Емма Верхомир і Марія Михайлишин, „Доця Е. Яндова”, *Ювілейна книга з нагоди 30-літньої діяльності Жіночого Товариства при катедрі св. Івана в Едмонтоні* (Едмонтон, 1956), 137-144; Яр Славутич, „Дарія Могиланка: Українська народна поетка в Канаді”, *Український голос*, 5 грудня 1962 р.; М. І. Mandryka, *History of Ukrainian Literature in Canada* (1968), 115-116.

ПРИЗНАННЯ БАТЬКОВІ

(Уривок)

Батька свого я любила
Вельми шанувала,
Нераз ласки великої
Від нього зазнала.

Батько бачив, що я вірші
Змалку укладала,
Свої пісні по весіллях
Я часто співала.

Батько бачив, як у школу
Душа моя рвалась,
Післав мене він до бурси,
Щоб я наувчалась.

Брат і сестра, мої рідні,
Все протестували,
Щоби батьки мене в школу
Більш не посилали.

Та мій батько був розумний,
Знав людей пізнати,
Знав, що талант до писання
Треба розвивати... 1930

ДУМКА

(Уривок)

Нащо мені краса моя,
Голубині очі,
Коли в мене нема друга,
Плачу серед ночі.

Нащо мені стан дівочий,
Гнучкий та високий,
Коли живу, як сирота, —
Світ такий широкий!

Коли нема з ким любитись,
Серцем поділитись,
Коли нема свого друга,
Щоб з ним веселитись.

Нащо мені голосочок,
Дзвінкий та високий,
Воліла б я, щоб юнак був —
Стрункий, синьоокий... 1963

ЛЮБОВ ДО УКРАЇНИ

В Канаді я родилася,
В Канаді зростала,
Тебе любить, рідний краю,
Я не перестала.

Люблю тебе, Україно,
Серцем і душею.
Хотіла б я в тобі жити —
Дозволу не маю.

Твоя краса, твоя пісня
Мене так чарують!
Моє серце, моя душа
За всім тим сумують.

Туга мене забирає,
Вдень, вночі карає,
До рідної України
Любов притягає.

Туга серце огортає,
Душа молить Бога,
Щоб мені на Україну
Відкрилась дорога.

Щоб туди ще поїхати,
Для народу жити,
Працювати для народу,
Вкраїну любити... 1962.

ПАМ'ЯТНИКИ

Є в нас люди, що для себе
Розкошують, бавлять;
Самі собі пам'ятники
На цвинтарі ставлять.

Вже на гріб собі і поле
Прекрасне купили,
І написи на мармурі
Прегарно вложили.

Не чекають, щоби спершу
Богу дух віддали,
Щоб їх діти їм на гробі
Пам'ятник поклали.

Самі собі пам'ятники
На гробі вкладають,
І за життя пам'ятникам
Візиту складають.

Любуються, як то буде
Їм гарно лежати
Під мармуром, що там буде
Століття стояти.

Вони книжок не писали,
Пісень не співали,
Але собі пам'ятники
Прекрасні поклали. 1962.

II

ІВАН ДАНИЛЬЧУК

Іван Данильчук (1901-1942) народився в Канорі в Саскачевані. Навчався в Інституті ім. Петра Могили та Саскачеванському університеті, вчителював, був редактором кількох англomовних журналів. Брав діяльну участь у Союзі Українців Самостійників, організовував осередки молоді. Збірка поезій — *Світає день* (Вінніпег, 1929). До 30-річчя з дня його смерті видано в Калгарі пам'ятковий конверт із портретом і підписом „Іван Данильчук, Українсько-Канадський Поет” (також англійською мовою). Калгарська пошта, на пропозицію українців, погодилась виробити пам'ятковий штемпель, яким довгий час штемпелювали конверти. Архів поета зберігається в Осередку етнічних студій у Калгарському університеті.

Критична літ.: Автобіографія в *Західньоканадському збірнику*, II (1975); О. Івах, „Спогади про поета І. Данильчука”, *Український голос*, 6 листопада 1957 р.; О. Малицький, „Редакторська праця Івана Данильчука”, *Західньоканадський збірник*, II (1975); Й. Лозинський, „70-річчя народження поета І. Данильчука”, *Канадійський фермер*”, 15 листопада 1971 р.; М. І. Mandryka, *History of Ukrainian Literature in Canada* (1968), 64-65; Yar Slavutych, „Ukrainian Poetry in Canada: A Historical Account,” *Canadian Ethnic Studies*, vol. 3, no. 1 (Calgary, 1971), 99-100; Яр Славутич, „Українська поезія в Канаді”, *Західньоканадський збірник*, II (1975).

МОЛИТВА

Я бачив у темній тиші ночі,
У висотах небесного спокою,
У недоглядних далечінях
Малую зорю.

А тая зоря тихесенько
І так постійно мерехтіла:
Немов лямпда у весталки,
Неначе світло серед моря.

Подай, о Боже, мені силу
Бувати світлом отаким,
В кружінню мого ділання
Світити світлом промінним.

Таким же світлом, щоб сіянням
Осяло сумерк межигір,
Куди ступали б мої друзі
И зайняли б незнання простір.

Вонда, березень, 1921.

БЛУКАННЯМ УМУЧЕНІ ХМАРИ

Блуканням умучені хмари
Коло західнього зійшлися престолу;
Вогні святі горять, сіяють,
Забувається щоденне страждання,
І утихає цілоденний вітер.
Домів ідуть зів'ялі ноги,
І серця, заперті в цілоденній праці,
Любови розпалюють жар.

О ви, всетихі вечірні години,
Навчіть відчуті вдоволення спокій,
Щоби так спокійні були наші серця,
Як ті хмаринки на західньому крузі;
Щоби по щоденнім закінченню праці
Ми могли відчуті спокою хвилини,
Щоб ми, що по долах тернові несемо
Вінки обов'язку,
Все снили сні безсмертних днів.
Канора, 1922.

СЕРЕД БУРІ

Не шаліє, не шаліє,
Дикий вітер люто віє
У ніч темну, у ніч дику, смоляну,
Наче хоче світла збутись,
Білим світлом пригорнути,
Не лишити ані згадки, ні сліду.

Я шаління не боюся,
Уперед лечу, несуюся
Проти бурі, проти люті, в чорну ніч.
Вітер слід мій засипає,
Мертвим снігом розкидає,
І вдираєсь до стомлених моїх віч.

Не боюся гурагану,
Гурагану ще від рана,
Бо я певен, бо я вірю, знаю я:
Що по ночі день вітає,
А по бурі тиша має,
Така гарна, така люба і свята!

„Але тиші не діждешся,
Проти бурі не опрешся...”
Щось говорить, щось шепоче, щось бринить.
Геть, демоне!... Не боюся,
Я борбою бурі вп'юся,
А чи встану, чи звалюся — ранок взрить.

Кридор, 16. 3. 1924.

ВІННІПЕГ

(Уривок)

Асинибой з рікою Ред
Обнялися й пливають вперед;
Пригадують в спокійнім сні,
Недавні ще, минулі дні.

На берегах, немов садок,
Безліч малих рядків хаток;
А люди в них леліють сні
Про будучі ще дні весни.

А далі там, мов скелі ті,
Стоять потвори в сірій млі;
А з них глядять сотні вікон
На димне небо, на бетон...

На вулицях все йде, біжить:
Там той в задумі, той кричить;
Язики тут зі всіх країв,
Щоб вавилонську вежу звів...

І тихо шепче ріка Ред:
„Ходи, мій братику, вперед;
І руку дай свою мені,
Стрінем бо бурю навесні!”

Саскатун, 1927.

ПРАПОР УКРАЇНИ

Ти питаєш мене, сину,
За прапором України,
За тим стягом, що століття
Повіває серед вітру.

Ось, послухай, я розкажу
Про ту славу — гордість нашу.
Що над нами повіває,
В душі віри навіває.

Жовте поле на прапорі —
Це та щирість у народі,
Що з під стріхи визирає
І спрагнучих напуває.

А те ясне, синє поле —
Наше добре Чорне море,
Де козацтво вправлялося,
В яким воля купалася.

Синє поле на прапорі —
Це глибоке небо вгорі,
В яким чую голос пісні
Безнастанно в віки вічні.

Синє поле на прапорі —
Це завзяття в нашім роді,
Яке доти з ними буде,
Доки справи не здобудем...

Отакій ми прапор масм,
І за нього все віддаєм:
Все, що можеш лиш віддати,
Щоб вгорі його держати.

ОНУФРІЙ ІВАХ

Онуфрій Івах (1900-1964) прибув до Канади 1909 р. Почав друкуватися 1916 р. в Канадійському фермері. Згодом був співредактором альманаху **Каменярі** (1919). Навчався в Саскатунському університеті, де отримав ступінь бакалавра 1929 р. Дописував до часописів **Канадійський фермер**, **Український голос** і **Новий шлях**, перекладав українські поезії на англійську мову. Збірки: **Бойова сурма України** (Вінніпег, 1931); поема про Сквороду **Той, кого світ ловив, та не спіймав** (Вінніпег, 1932, друге вид. 1945); **Українське свшан-зілля в Канаді** (Вінніпег, 1960); повість **Голос землі** (Вінніпег, 1937, друге вид. 1973). Англійською мовою: **Ukrainian Songs and Lyrics: A Short Anthology of Ukrainian Poetry**, translated by Honore Ewach (Winnipeg, 1933); **Ukraine's Call to America** (Detroit, 1947), **Ukrainian-Canadian Folklore: Text in English Translation** (Winnipeg, 1960).

Критична літ.: Автобіографія, **Українське свшан-зілля в Канаді** (1960), 17-22; В. К(упченко), „Короткий огляд українського письменства в Канаді”, **Календар „Українського голосу”** (1932), 95-96; **Пропам'ятна книга Українського Народного Дому в Вінніпегу** (1949), 612, 622; С. Волинець, „Український цвіт на канадійській прерії”, **Український голос**, 3 лютого 1960 (передруковано в кн. **Українське свшан-зілля в Канаді**); О. Гай-Головко, „О. Івах”, **Канадійський фермер**, 8 лютого 1960 р.; „Кобзар-трубадур канадійських українців” (передовиця), **Новий шлях**, 28 лютого 1960 р.; М. І. Мандрука, **History of Ukrainian Literature in Canada** (1968), 66-69; Яр Славутич, „Українська поезія в Канаді”, **Західньоканадський збірник**, II (1975).

СЕРЕД ВІЧНОГО ПРОСТОРУ

Серед вічного простору
Мчуся кулею з фарфору
У незнану даль.
Ефір кулю все лоскоче
Та боки шліфує, точе —
Твердну на кришталі.

Та зовсім я не зітруся,
А лише перемінюся
В алмаз-камінець, —
Бо лиш вічна переміна,
Все на краще й краще зміна —
Ціль життя й кінець. 1921.

КАЛИНА — МОВ КРОВ

Калина — мов кров,
мов низка кораль.
Похилилась на Вкраїні,
бо гне її жаль.
Летить болю зайк,
шаліє десь кат:
гайда в похід, козаченьку,
конає твій брат!

Над вишнями дим,
ридає десь дзвін:
гайда в похід, козаченьку,
катам наздогін!

Вороний готов,
шаблюка блищить:
гайда в похід, козаченьку,
Вкраїна горить!

Калина — мов кров,
мов низка кораль.
Похилилась на Вкраїні,
бо гне її жаль. 1923.

РУБІНОВИЙ ЖАР

Червоновиграється сміх
З огнистих губ-горнилиць,
Вона шепоче, мов крізь сон:
„Його я обдурила...”
Жарокривавиться вона,
Горять уста криваво,
Змією в'ються брівоньки,
Мов електрика, жваво...
Рубінодишає вогнем,
Мов сон із пекла Данта;
Тону я ртуттю у тобі,
Моя Маріє Санта...
Ось я горю в огні твоїм,
Вітроцілована Леліє,
І жду, щоб раз тебе обнять,
Хоч дух мій попеліє. 1925.

ДІВЧИНІ-УКРАЇНЦІ

Не будь билинкою у полі,
Ні пташкою сумних пісень!
А блискавицею, що творить
Із ночі день! 1928.

ЯСНІ ДВІ ЗІРНИЧКИ

Полюбило небо кудрі
Ярої пшенички —
І на поле з неба впали
Ясні дві зірнички.

Зацвіли ті дві зірнички
Синьо квіточками,
Але люди їх назвали
Дівчини очами. 1927.

З ПОЕМИ „СКОВОРОДА”

Жий вином — розум спить,
Життя в книжці бліде,
Вбивай порив життя,
То й душа не цвіте.

Лише серця вогонь —
То правдиве життя!
Як той згасне вогонь —
Настас мертвота! 1932.

МУЗИКА ДУШ

(Скорочено)

Коли душа моя німа
І звуків пісні в ній нема:
То пропадаю як поет,
І вже сумую як Макбет...

Коли ж я вчую знову спів,
Що десь в душі знов забринів,
То пропадаю як Макбет
І знов живу я як поет. 1959.

ІВАН КМЕТА-ІЧНЯНСЬКИЙ

(Мирослав Ічнянський)

Мирослав Ічнянський (псевдонім пастора д-ра Івана Кмети-Ічнянського) народився 1901 р. в м. Ічні на Чернігівщині. Закінчив учительську семінарію, курси в Полтаві, Богословський курс у Києві, учителював. Збірки поезій-гимнів, видані в Україні: **Арфа** (Київ, 1925; друге вид. 1928), **Рідні мелодії** (Харків, 1927) під іменем І. А. Єфимович (Кмета). У Канаді з 1929 до кінця 1940 р., потім жив у Лос-Анджелесі. Отримав докторат із теології в Каліфорнійській Богословській Семінарії (1943). З 1949 р. у Філядельфії на душпастирській праці. На цьому континенті видано збірки: **Мирослав Ічнянський, Ліра емігранта** (Вінніпег, 1936), **Ів. Кмета-Ічнянський, Чаша золота** (Вінніпег, 1964), **Крила над морем** (Філядельфія, 1970). Проза: **Ніч** (Лодзь, Польща, 1935), **Гураган** (Лодзь, 1936), **Записки розстріляного** (Вінніпег, 1929); **The Hurricane, a tale of Evangelical Heroism in USSR** (Saskatoon, 1939).

Критична літ.: О. Івах, „Твір визначного українського поета в Канаді”, **Український голос**, 18 грудня 1936 р.; О. Луговий, „Ліра емігранта”, **Канадійський фармер**, 30 грудня 1936 р.; М. Карабут, „Ліра емігранта”, **Канадійський ранок**, 8 січня 1937 р.; І. Огієнко, „Поет душевної туги”, **Новий шлях**, 28 вересня 1937 р. (передрук із **Нашої культури** за червень-липень 1937 р.); І. Огієнко, „Образність мови поета Ічнянського”, **Рідна мова**, червень 1937 р.; М. Рудницький, „Відрадна поява в Канаді”, **Діло**, 18 вересня 1938 р.; М. Щербак, „Стежки й пісні”, **Свобода**, 13 квітня 1965 р.; О. Бабій, „3 новин нашої літератури”, **Українське життя** (Чикаго), 13 червня 1965 р.; Митр. Іларіон, „Чаша золота”, **Віра й культура**, травень 1965 р., М. Подворняк, „Чаша золота”, **Християнський вісник**, травень 1965 р.; М. Боровський, „Ів. Кмета-Ічнянський”, **Євангельський ранок**, вересень 1970 р.; Ю. Клиновий, „Крила над морем”, **Українські вісті** (Едмонтон), 19 листопада 1971 р.; Яр Славутич, „Огляд українських видань у Канаді”, **Північне сяйво**, V (1971), стор. 176-178; Яр Славутич, „Українська поезія в Канаді”, **Західньоканадський збірник**, II (1975). W. Kirkconnell, in **University of Toronto Quarterly** (1937), *ibid.* (1965); M. Mandryka, **History of Ukrainian Literature in Canada** (1968), 99-101.

ВІТЕР НА КОНІ

Вітер — конем із степів
Галопом по вулиці!
Мов індіанин влетів
У хату та й кружиться:

Князь я канадських снігів,
Дарую полотна...
Раз — й жовто-синій Захід
Сибіро-холодний.

* * *

Канадський день не проміняю,
за сто долярів не віддам . . .
Такий розкішний, так він сяє, —
немов із перел, срібла храм.

А купол синій, сонцеокий,
міста і степ в красі накрив.
Пашать у сонця з щастя щоки,
ген там — весілля у гори.

А сніг не сердиться, мов грас,
рипить на баса і цвіте
конваліями, як у маю,
І наче сльози світ утер.

Не рушить срібну тишу вітер,
мороз малює казку нам.
Цей день зимовий, день цей квітний,
я за весняний не віддам.

САРОНСЬКА ЛІЛІЯ

Я біла лілія задумливих долин,
Щодня дивлюсь на світ прозорими очима.
Вмиваюсь росами срібляно-голубими,
Цвіту для вас — зірвуть і мати, й син.

Біжить. Шумить. Гурчить швидкого часу плин,
А тихий мій Сарон тче з рожами килими.
Я рожа і для тих, що миються рясними
Сльозами ніч і день, підперши трухлий тин.

Саронська рожа я і лілія для вас . . .
Зігнулися? Жадний вогонь життя погас?
Візьміть мене живу тремтячими руками,

І чудо станеться. Воскреснете від смерти враз!
Ночами й днями жду. Я ваш Учитель, Спас,
В Сароні і в Сибіру все журюсь за вами. 1936.

СТЕЖКИ Й ПІСНІ

(Скорочено)

Ічне, Ічне, ти рідна моя,
і журила мене й обіймала.
Про побачення мрію все я,
для розмов і ночей було б мало.

Над ставком би ми сіли в саду,
доспівала любов там і груш.
Товариство своє чи знайду?
Мов братам, їм відкрив би всю душу.

На базарі б шум-музику пив,
з-під Чернігова мови дзвінкої.
Бачив я світових аж сім див,
та без тебе — не маю спокою.

Не покинь, Україно, мене, —
дала серце, мов струни, мені ти.
Усміхнись — і розлука мине...
Хутко в гості зберусь полетіти. 1956.

НІЯГАРА

1

Скільки посивілих років тобі,
Владногучна Ніягаро?
Хвилі — козацтво плигає у бій,
Міць твоя — в одязі гарнім.

Юність з красою з'єднала вода,
Кличеш-вітаєш в гостину.
Я — полонений. Владнице, дай
Моці хоч краплі частину.

2

Та сама велич-грим,
Краса і міць ті самі!
І дум приніс я рій,
Поклін — Творцеві в Храмі.

А зорі пишуть знак,
Щоб ніягарська сила
Збудила дух наш так,
Як сонну плоть збудила.

ЛЮДИНА, V.

Все шукаю, шукаю й шукаю,
мов дитину загублену — мати,
людей живих поміж мертвяками.
І б'є кием мене вічний Каїн,
І сичить: „Чуєш? Годі шукати!”
А я — далі... Мов та вірна мати.

ЩАСТЯ

В тім правда: є щастя над щастя в поета...
Не промені слави й кохання медове.
А Музині роди: зірки для планети.
Вони його щастя — Слово.

ВАСИЛЬ ТУЛЕВІТРІВ

Василь Тулевітрів (псевдонім В. Д. Лисенка) народився 1886 р. в Нікополі на Запоріжжі. Закінчив Одеську гімназію, вчився в університеті та у військовій школі. Хоробро бився на фронті і був нагороджений. 1919 р. прибув до Канади, працював робітником у Гамільтоні. Тепер на пенсії. Друкувався спершу російською мовою: В. Никопольский, *Весенние напевы* (Одеса). Збірка віршів українською мовою — *Думи і пісні* (Торонто, 1938); п'єси прозою: *Така її доля* (1940), *Веселе і щасливе життя* (1944).

Критична літ.: Антологія українського письменства в Канаді (1941), 88-90; Пропамятна книга Українського Народного Дому в Вінніпегу (1949), 608, 622; М. Mandryka, *History of Ukrainian Literature in Canada* (1968), 112-114; Яр Славутич, „Українська поезія в Канаді”, *Західньоканадський збірник*, II (1975).

МОРЕ

Шумиш ти, Чорне море,
Хвилюєшся, бунтуєш...
Тобі байдуже горе
Ти стогонів не чуєш.

Шумиш, гудеш і граєш,
І топиш кораблі...
Ти хвилями хитаси
І гасиш ліхтарі. 1914.

НА КОНЦЕРТІ

Пісня прекрасна усіх чарувала,
Голос твій ніжний слух многих ласкав.
Туга таємна в душі нуртувала...
Слухав ту пісню — про все забував.

Ти, як богиня, на сцені стояла;
Світ різнобарвний тебе осявав.
Грудь твоя біла пісні виливала —
В них я багато-багато пізнав.

Многих серця ти тоді покоряла,
Многим вдихнула ти вищу любов.
Піснею щедро життя оживляла
І поривалась душа із оков... 1926.

ОЛ. В. ЛУГОВОМУ

Хай над нами темна ніч
Ще й вітер вихрус,
Не згасить йому всіх свіч —
Світло запанує!

А тоді усім людям
Краще поведеться...
Друже! Мабуть тоді й нам
Доля усміхнеться. 1934.

МОЯ ЛЮБОВ

Люблю простори я широкі,
Долини, гори і луги.
Люблю озера я глибокі
І рік круті береги.

Люблю природу я канадську
І спів її буйних вітрів.
Люблю я працю тут громадську,
Плугів орання і посів.

Люблю я все в новій країні.
Здається, жив би тут усе,
Та я родивсь на Україні —
І рідний край люблю над все! 1935.

КВІТКИ ДУШ

В людській душі квітки цвітуть,
Прекрасні з вигляду й пахучі.
А в тайниках її ростуть
Квітки трійливі і колючі...

Нераз пахучий душецвіт
Мерців моральних відживляє...
А тасмничий трійлоцвіт
Найкращу здібність убиває. 1938.

ТИМІШ ПАВЛИЧЕНКО

Д-р Тиміш (Тома) Павличенко (1892-1958) народився на Поділлі. Після 1920 р. — в Празі. Приїхав до Канади 1927 р. Продовжував студії тут і в Америці, отримав докторат, був професором екології рослин у Саскачеванському університеті. Багато працював на політично-громадській ниві, співзасновник УНО в Канаді, керував Осередком української культури та освіти в Вінніпезі. Історіософічна поема: *Дух нації* (Саскатун, 1940). Автор книжки *Рух національної єдності* (Вінніпег, 1952) і багатьох статей.

Критична літ.: *Енциклопедія українознавства*, словн. част., т. 5 (1966), 1917-1918; М. Мандрука, *History of Ukrainian Literature in Canada* (1968), 124-125; Яр Славутич, „Українська поезія в Канаді”, *Західноканадський збірник*, II (1975). Життєписні дані є в статті „Український агроном-дослідник Тимофій Д. Павличенко”, *Новий шлях*, 24 травня 1932 р.

ДУХ НАЦІЇ

(Уривки)

(Боротьба крові)

Степові хижакі
Налетіли на пса
Й розірвали в шматки...
Так холодна коса
Розтинає траву сіножаті.

Пес їм зла не завдав:
Він вертав від коров,
Але він збунтував
Їх воюючу кров —
Кров окремої, вовчої раси.

(Тяжкий бій)

Я звернув на поля,
Де пшениця росла,
Де врожайна земля
В своє лоно взяла
Пильно вибране зерно ~~дорідне~~...

Корняки бур'янів,
Мов вужі, розрослись:
Ссали сік з колосків,
Поки ті не звелись
І порожні стирчали на полі.

Але плуг де не взяв
Або сіяч змилив, —
Там бур'ян забував
І пшеницю глушив —
Не було там що жати серпові.

І цей бій мовчазний
Серед царства рости
Безоглядно страшний
На життя і загин
Безупинно шаліє на світі!

(Святослав Завойовник)

Візантія слаба,
Візантія паде!
Наша ж сила міцна,
Наша слава росте —
Ми будемо нову Візантію!

„Йду на вас!” — Святослав
Ворогів сповістив,
Обручем своїх лав
Царгород обсадив
Та побідно у Київ вернувся.

(Наказ духа нації)

Раса расу гнітить,
Чужу кров пролива,
Бо сама хоче жить,
Свої власні права
В боротьбі добуває **кривавій.**

Нарікання і плач,
Милосердя апіль,
Коли лютий палач
Тебе садить на кіл,
Є безцілним знаком **слабосилля.**

Це є вічний закон,
Що не терпить відмін,
Ні людських перепон...
Той панує над всім,
Хто дп'яв панування в **побіді!**

Чи забув, як вовки —
Безневинного пса...
А пирій — будяки,
Мов незрима коса,
Постинали дорідну **пшеницю?**

Індіян пригадай,
Що ледачі були
Боронити свій край
І в резерви зайшли
Догибати в **нужді і погорді.**

На бритійців дивись,
Що в хоробрих боях
Підносили у вись
По заморських краях
Прапори **перемоги і волі.**

Є стародавніх часах,
Коли цілий нард
У хоробрих рядах
Виступав у похід —
Україна **безпечною була...**

Коли ж нації дух
Оборони упав —
Вік взаємних розрух
И самоїдства настав —
Час ганьби і **неволі розлився...**

Кинь вогненні кличі
Серед своїх братів,
Щоб точили мечі,
Щоб не тратили слів
На смішні і ганебні **апелі...**

Ти скажи, що потуг
Одиниць не досить,
Поки Нації Дух,
Мов зачаділий, спить
У серцях **мільонів байдужих.**

Ти скажи, що той дух
Через зраду-сварки,
Як від тяжких недуг,
За останні віки
Розхорілий **лежав малочинно...**

Але нині я знов
Від недуги вільний
І готую позов
Справедливо-страшний
Всім насильникам мого **Народу!**

Саскатун, 1934.

МИКИТА МАНДРИКА

Д-р Микита І. Мандрика народився 1886 р. в Києві. Вищу освіту здобував там же. Виїхав з України 1919 р., подорожував по Азії; продовжував навчання в Софії та Празі, спеціалізуючись у праві, економіці, історії, літературі. Отримав докторат і габілітувався в Празі. Підчас Української Революції 1917-20 р. був членом Центральної Ради. Приїхав до Канади 1928 р., заснував у Вінніпезі власне бюро правничо-нотарської й суспільно-ділової обслуги і провадив ним увесь час. Поверх 20 років був членом дирекції і багато років діючим президентом Осередку української культури та освіти, членом президії, також віце-президентом і президентом УВАН, 30 років членом Президії КУК та інш. Збірки поезій: *Пісні* (Радомисль-Київ, 1907, під псевд. Гамалія); *Книга гніву* (Київ, 1918, лише відбиток із забороненої цензурою збірки). У Вінніпезі видано: *Мій сад* (1941), *Золота осінь* (1958), *Радість* (1959), *Симфонія віків* (1961), *Сонцевіт* (1965), *Вино життя* (1970). Із цих томів окремими відбитками-книжками вийшли: *Мазепа* (1960), *Канада* (1961), *Мандрівник* (1965), *Україна, Вік Пеллори* (1966), *Блаженні чистії серцем* (1970). Готується до друку поема *Збараж*. Літературознавство: *Вплив Т. Шевченка на болгарську поезію* (Київ, 1925; друге вид. Вінніпег, 1956), *Шевченко і Франко* (1957), *History of Ukrainian Literature in Canada* (1968). Інші видання: *Зовнішні обставини в будіванні держави* (1926), *Міжнародне право та його сурогати* (1927), *Суспільні антагонізми* (1927), *Національні меншості в міжнародному праві* (1934), *Теорія господарської демократії* (1934) та інш.

Критична літ.: *Антологія українського письменства в Канаді* (1941), 95-97; *Микита Мандрика: Ювілейний збірник у відзначення 85-річчя* (Вінніпег, 1973), де зібрано статті про творчість і 35 рецензій на книжки; В. Жила, „Західня Канада в українській літературі”, *Західньоканадський збірник*, I (1973), 132-133; М. І. Мандрыка, *History of Ukrainian Literature in Canada* (1968), 77-85; Яр Славутич, „Українська поезія в Канаді”, *Західньоканадський збірник*, II (1975). Yar Slavutych, „Ukrainian Poetry in Canada: A Historical Account,” *Ukrainians in Alberta* (Edmonton: Ukrainian Pioneers Association, 1975).

БАРВІНОК

(До століття Манітоби)

Цвіте барвінок під моїм вікном,
Говорить синіми очима:

„Я з України, я її дитина,
Привезена, як піонер, давно!”

Я пригадав, коли в злигодні темні,
В минулому столітті, за моря
Манила щастям Воля і Земля
Моїх краян, прибитих горем дровнім.

Вони пливли в вантажних кораблях,
Не дбаючи про розкоші й вигоди,

Стрічали легко всі тяжкі пригоди —
Канада сяjala, як сонце, в їх очах.

Яке було тяжке розчарування,
Коли попали в пущі, в дикий ліс.
І не один у хащу ту відніс
Найкращі мрії, долю й сподівання.

Але біда відкрила очі їм:
Земля і Воля тут перед тобою.
Ми візьмем працею і Землю, й Волю.
Не спинить нас ні ліс, ні дощ, ні грім!"

А як барвінок? ... Мов дитя маленьке,
Приспаний в грудці рідної землі,
З садів коханих, що втонули в млі ...
В чужу землю посадім легенько.

Нехай росте, як в рідному ґрунті,
Зміцнівши в матернім підложжі.
Надійдуть роки — любі і погожі,
Снопи пшениці встануть золоті.

Барвінком причастилась Манітоба,
Прийшов канупер і любисток з ним,
Калина цвітом вкрилася ряним,
Горобина в коралевій оздобі.

Прийшли уми, майстри і мудреці,
Родилися нові в новій епосі;
Канада виросла з лісів і хвоців
У край наш рідний, кращій над усі.

І гарно їй в барвінковому листі,
Пишаються канупером сади,
І полюбив чорноклен молодий
Калину у коралевім намисті. 1969.

В КАНАДІ

Так тяжко сонцеві зійти на гору —
Все котиться над обрієм вузьким
В канадську зимову холодну пору
Похилим небом, наче склеп, низьким.

А блисне день — у сутінках ліхтарик,
І згубиться в тумані хмарних меж,
Лишень часами Північ небо барвить
Вогнем морозів, крижаних пожеж.

Ведмеді сплять, і ховрахи маленькі
Під ковдрами завів і мохів,
І наші бідні горобці сіренькі
Рятують душі в щілинах дахів.

Пора терпінь . . . А десь далеко гуси
Гуртуються, лаштують літаки
В Канаду знову з вірію вернутись,
І вже шикуються за ними вслід качки.

А сонце слухає пташину мову —
Щодня побільшує небесну путь,
Щодня все вище сходить над діброви,
І десь за горами вітри весну кують.

Як тільки сонце струсить лід з корони
І вгору здійметься, і кине в сніг вогні,
Осяде він, в озерах лід застогне,
Заб'ється серце матері-землі.

Тоді весь край наповниться словами
Людей і звірів, лісу і птахів,
І радісно широкими ланами
Походом піде армія плугів. 1965.

ВІТЕР

Нагинає вітер осичину,
На березі спиняється він:
Пригортає легку спідничину
Безсоромно до білих колін.

А над шляхом стоять осокори,
Сивоусі старі козаки,
І кивають до вітру з докором:
„О не будь же напасний такий!”

Враз не стерпіла горда тополя
І вчепилася вітрові в чуб:
„Не давай ти рукам своїм волі!”
„Так йому! Так!” — обіззався і дуб.

Перекинувся вітер під лози
Та й побіг поміж пруття гнучкі.
А береза пустилася в сльози:
„І чого ж ви недобрі такі!” 1965.

МІСЯЦЬ

Побитий віспою небесних епідемій,
Приймає Землі, на вірній службі їй,
Ти став об'єктом в боротьбі шаленній
Людських потуг, що йдуть за тебе в бій.

Ти був красунь. З молитвами до тебе
Звертався людський рід, і птах, і звір;

Для них ти богом був Землі і Неба,
Владарний князь золоторунних зір.

Виходив дійсно ти, як Бог, на обрій,
В короні зір, в одежі золотій,
І люди вірили, що ти був добрий,
Ласкавий Бог їх щастя і надій.

Тепер же що?.. Тебе хочать забрати,
Хоч не взяли ще, як коня, в полон.
Ти вже й негарний, віспою потятий,
І вся краса твоя — облудний сон.

І кажуть, мертвий ти років більйони,
Ні серця, ні дихання — черепок!
Чого ж такі за тебе перегони,
Мій Місяцю, порожній мій горщик?

Не люди ставили тебе на працю,
А той, хто дав тебе в плеяди зір,
Не даром був ти богом генерацій,
Недарма чтять тебе людина й звір.

Для мене ж ти, як завжди, — Місяць ясний,
Коханець Ночі, молодий, прекрасний. 1968.

ЯРКЕ ВИНО

Три дні мив дощ мою біленьку хату,
Щоб я не тратив сили і часу.
Бо жити ж треба. Нащо працювати,
Марнуючи весняних днів красу.

А сонце вийшло під небесну стелю,
Щоб глянути, як справились дощі:
Всміхнулось радо, бо мою оселю
Вітри крильми обдмухали вночі.

Хоч полягли від них високі трави
І квіти лицями припали до землі,
Як ті прочани у святій відправі,
Налякані громами в сивій млі.

Та сонце вже підводить їх іздолу,
Обсушує сльозини рукавом,
І все радіє: сад мій, ліс і поле,
Напоєні ярким життя вином. 1968.

У ПІЗНЮ НІЧ

Година пізня — ти не спиш і досі.
В розкриті вікна шелестять вітри.
Навколо світу співи безголосі
Несе етер — навкруг землі кори.

Несе етер пісні та розголоси
З усього світу і в усі краї,
А в тебе тихо; ти не спиш і досі;
З тобою, як етер, слова мої.

Година пізня — я не сплю. По вікнах
Кленовий лист, як „Теле”, шелестить,
І бачу я в примружених повіках
Тебе край себе, як Т-V в цю мить.

І навіть чую, як думки без слова,
Мої й твої, стрічаються весь час...
І крізь етер ми ведемо розмову
Через простори, що еднають нас. 1965.

СІБЕЛІУС

Здається, душі нам споріднив ліс...
Ти слухав спів землі, стихій розмови...
В містеріях Фінляндії ти ріс,
У чародійних снах безмежної любови.

Її душа в піснях її лісів,
А серце б'ється хвилями Іматри.
В симфонії твоїй і гнів, і спів —
Твого народу Вчора, Нині й Завтра.

Прорвуться часом в ній, як промінь з туч,
Скрипки Чайковського й потонуть знову
В октавах гомону соснових пуц
І срібних рік з озерами в розмовах.

Дух нації, що бивсь крильми в віках
У гідності і вірності Свободі,
В величних гамах, бурях і громах
Сплітає гнів і радість в ткань мелодій,

У небі журавлі до синявих озер
Летять ключами, і кигичуть гуси...
Зливається в божественний концерт
Матерія і дух в невпиннім русі.

А на кордонах рідної землі
Ти став нерушно грізною ногою...
Ніхто, ніхто, хібащо журавлі,
Сягнуть за грань, поставлену тобою. 1966.

СТЕФАН СЕМЧУК

О. д-р Стефан Семчук народився 1899 р. у Львові (батьки приїхали з Холмщини). Середню освіту здобував у Перемишлі. Брав участь у першій світовій війні. Отримав докторат із теології на Богословських студіях у Львові, був священником на Бойківщині й Гуцульщині. 1928 р. приїхав до Канади, де весь час виконував душпастирську працю. Збірки поезій: **Метеори** (Львів, 1924), **Воскресення**, пісні зриву (Жовква, 1927), **Фанфари** (Чикаго, 1931), **Канадійська рапсодія** (Вінніпег-Йорктон, 1959), видано в Вінніпезі: **Рефлексії** (1965), **Жерела** (1966), **Поеми** (1967), **Сотворення** (1968), **Поезія і проза** (1969), **Світлість думки** (1970), **Навколо світа** (1971). Крім того, о. Семчук видав книжку оповідань **Пророки** (Жовква, 1927), **Начерк українського письменства** (Вінніпег, 1965) та наукові розвідки **Берестейська унія** (Вінніпег, 1946) і **Митрополит Рутський** (Торонто, 1967).

Критична літ.: Братство Українців Католиків, брошура **Святочний Бенкет для вшанування Отця Шамбеляна Стефана Семчука, основника БУК Канади** (Вінніпег, 1968; тут уміщено життєпис на дві сторінки); С. Н. Andrusyshen & W. Kirkconnell, **The Ukrainian Poets** (1963), 488-492; М. Mandryka, **History of Ukrainian Literature in Canada** (1968), 89-94; В. Бородач, „Священик, поет і громадянин”, **Гомін України**, 2 лютого 1974 р.; К. Андрусинин, „Книги, видані в Канаді”, **Західньоканадський збірник**, II (1975); Яр Славутич, „Українська поезія в Канаді”, там же; Yar Slavutych, „Ukrainian Poetry in Canada: A Historical Account”, **Ukrainians in Alberta** (Edmonton, 1975).

НІЯГАРА

Ох, страшно, мені страшно! Як Гоголь в **давижку**,
дивлюся непорушно на хвиль ігру мінну,
що плече і клекоче, громом паде у діл —
я сперся на поруччя, в заліза вбитий кіл.
Вода магнетизус, шумить і засипля,
думки усі притихли, як гробова земля,
чуття заспокоїлось, забулася грижа,
я станув на ту кладку, де вічності межа.
Поплили очі в тоні і слух на хвилю ляг,
у відгомоні сяйво ясніє, наче стяг.
Скалісті ходи впали у прірву, де піна
розбризкує дугою холодну спрагу дна.
Так скоро біжить хвиля і друга навздогін,
що час пропав і згинув, без вартости і цін.
Усе байдужим стало, на вічності поріг
ступив ногою з глини шукач неземних втіх.
Шумить вода, шепоче і тягне в глибину,
шукати там за щастям хоч хвилечку одну,

забути раз назавжди проблеми світові,
що ми самі створили у крові і вогні.
Гіпноза огортає все тіло і чуття,
Нірвана закликає у вічність небуття,
і хочу відвернути лице від рвучих хвиль,
а воля неохоча і не знаходжу сил.
Прикований до шуму лискучої ріки,
стою над водоспадом на крайчику скали,
і тихо слабнуть ноги, вгинається рука,
лишень би опуститись, де пропасти стіна,
щоби поплисти вічно в обіймах чистих хвиль,
у сяєві веселки, в нескінченості миль.

КОМАНДА

Мотто: Nous allons a l'Esprit. **Ar. Rimbaud.**

Писать епопею Канади кров'ю, сльозами, пером, —
о, слово предків великих,
яким ти прецінним добром!

Як першу скибу орали, як перший засів упав,
хрестам хвалу передали,
щоб рід наш жив, розростав.

Як клали шляхи, пробивали, крізь нетрі зрадливих багон,
ліси нам гимни співали
про озера плесо, як сон.

Як молодість в сонці горіла, як силу закликав нам мороз,
любоби жертва ясніла
крізь звалища темних загроз.

Ми дух запалили вогнями, що й досі з прерій горять.
Команда: Вперед пустарями
духа, ідею орать!

У кузню атомів, де сонце розпалює магнети дій,
всіпати думки насіння,
експлозію духа! Жий!

СОРОК НИЖЧЕ ЗЕРА

З шумом руки хтось загріб,
замрячив деревні чуби,
розсипає пух біленький,
надуває свистом губи —
надуває ще від ранку,
надуває ще від вчора —
ох, прекрасна це робота:
сорок нижче зера!

Завоютились хатини,
насторожились соплями,
вікна ковдрами закрились
і під стріху — як до мами.
Хтось напнув могутні струни,
буде музика тепера.
Гей, заграють степом вихри:
сорок нижче зера!

Вийдуть люди на степ білий,
вийдуть тверді, як мозолі —
не загіють рук до сонця,
у снігу затруть на полі .
Скот намерзлий поза хату,
за ним вітер ненажера —
коб за вітер, коб під стріху:
сорок нижче зера!

Місто стало, наче свічка,
тільки дихає в простори.
Тисячі очей, мов зорі, —
в піднебесні чари-хори.
Сталь напнула груди дзвінко,
дійсність стала, як химера —
тільки люди переможні:
сорок нижче зера!

КЛЕНОВИМ ЛИСТКАМ КАНАДИ

Океани: — наче крила,
й серце — океан.
Груди силою сповняє
канадійський лан.

Скиби чорні, непоборні,
сонце й ясть озер —
розпалив в зіницях рано
степовий орел.

Із далека, із висока
скривавив поля —
Фляндрії червоні маки
згадують орла:

що він ясен, що він красен
гордий вільнопер,
за Канаду — ген, за морем
скривавився, вмер...

Серце броснями набите,
а уста горять.
Гей, в степу бунчужно, гордо
клени як шумлять!

Плещуть вихрам сині хвилі -
чайки, як думки.
Повертають з ясним серцем
збройні байдаки.

Журавлі ключем вертають,
лебеді ячать —
кленовим листкам Канади
сонцево зростать!

МИХАЙЛО СТЕЧИШИН

Михайло Стечишин (1888-1964), один із трьох братів відомих тут у громадському житті, приїхав із Галичини до Канади 1905 р. Спершу працював робітником, закінчив учительську школу в Брендоні і вчителював у Манітобі, поповнював освіту, отримав 1919 р. в Саскачеванському університеті ступінь бакалавра права. Багато років працював юристом, якийсь час разом із колишнім прем'єр-міністром Дж. Діфенбейкером. Був назначений суддею в Саскачевані. Єдина його збірка віршів — *Байки*, ч. I (Вінніпег, 1959), над якою працював ще замолоду. Друга частина не вийшла у світ. Йому належать інші видання: *Машина, наука і економічні кризи* (Вінніпег, 1941), *Апостольські канони* (Саскатун, 1963), *Ізидоризм у Римській Церкві* (Вінніпег, 1962), двотомова праця *Св. Петро і Рим* (Вінніпег, 1963-1964).

Критична літ.: М. Mandryka, *History of Ukrainian Literature in Canada* (1968), 130-32; Яр Славутич, *Українська поезія в Канаді*", *Західноканадський збірник*, II (1975). Деякі життєписні дані є у „Слові від автора”, *Байки*, 5-8.

СОБАКИ Й ШКУРИ

Шкури в ставку намочив
Сільський кожем'яка,
І пронюхали їх там
Голодні собаки.

Шкури ці були важкі
Вже самі собою,
А крім того вони й ще
Накисли водою.

„Як добути їх з води?” —
Радилися собаки...
Тягнуть їх сюди-туди,
Пробують усяко.

Брали їх вже найзручніш
Передом і задом, —
Не вдається! І тічня
Стала рада-в-раду:

„Дарма, браття, по воді
Безнадійно бродим!..
Краще б нам тут із ставка
Випити всю воду!

Висушим ставок до дна,
І буде по всьому!
Тоді шкури заберем
На обід додому.

Зразу ж погодились всі:
„Значить, буде діло!”
„Славно! Славно!!!” — вся тічня
В захваті завила.

Пили воду ніч і день.
З того перепою
Полопала вся тічня
Отут над водою.

Кажуть люди: „Не пиріг, —
То й не пирожися”.
Не під силу тобі діло,
То ти й не берися.

ТЕТЯНА ШЕВЧУК

Тетяна Шевчук народилась 1904 р. в Західній Україні і приїхала з батьками до Канади наступного року. Виховувалась в Інституті ім. П. Могили в Саскатуні. Почала писати вірші 1923 р. Вищу освіту здобула в Королівському університеті в Кінгстоні, вчителювала, працювала в системі суспільної опіки. З 1947 р. постійно живе у Спокені, США, але утримує зв'язки з Канадою. Її єдина збірка поезій, двомовна, — **На престіл майбутніх днів: An Overture to Future Days** (Вінніпег, 1964). Книжка філософсько-релігійних роздумів прозою: **Пробудження духа** (Вінніпег, 1961). Свої перші вірші друкувала під іменем Т. Кройтор (по чоловікові), тепер — пані Бішоп.

Критична літ.: Антологія українського письменства в Канаді (1941), 137-138; М. Мандрика, передмова укр. та англ. мовами до збірки **На престіл майбутніх днів** (1964), 5-10; Н. Когутська, „Слово про авторку”, передмова до **Пробудження духа** (1961), 9-10; М. Мандрика, **History of Ukrainian Literature** (1968), 69-72; Яр Славутич, „Огляд українських видань у Канаді”, **Північне сльиво** (1971), 182; його ж „Українська поезія в Канаді”, **Західньоканадський збірник**, II (1975).

ВІРА

Білі сніжинки
назовні вікна
линуть без шелесту,
липнуть до скла.
Скута морозом,
завмерла земля,
бо сонця-любви
на світі нема!
Зима...
Тюрма...
бо сонця-любви
на світі нема!

В тихій кімнаті,
на тім же вікні
рожа цвіла,
немов навесні.
Байдужі їй
морози, сніги —
скиливши голівку,
неначе з туги,
вдихала в кімнату
арому весни!
Луки...
Весни...
**Вдихала в кімнату
арому весни!**

Час проминає,
а зміни нема:
Тут рожа розцвілась,
там віє зима!
Двоїсте життя
знайоме мені —
закута конечність,
веселі пісні!
Вільні
пісні!
Закута конечність,
веселі пісні!

Світ поверховний
мене не турбує,
серця глибоко
не може вразить,
бо Віра кріпка
у серці царює,
любити все на світі вчить!
Бо Віра чар Весни мені зсила,
я маю надію,
що прийде Весна!
Ясна
Весна!
Я маю Надію,
що прийде Весна!

III-A

МИТРОПОЛИТ ЛІАРІОН

(1882-1972)

Митрополит Ліаріон (д-р Іван Огієнко) народився в м. Брусилові на Київщині. Закінчив Київський університет 1909 р. Вчителював і займався науковою працею, був міністром освіти (1918-1919), міністром віровизнань, викладав по університетах. У Канаді з 1947 р. Видавав журнали Рідна мова (Варшава, 1933-39), Слово істини та Віра й культура у Вінніпезі, переклав Біблію на українську мову, написав багато монографій, досліджень та наукових статей з українського мовознавства, слов'янознавства та церковної історії (список самих назв займе кілька сторінок). Був професором і ректором Колегії Св. Андрея у Вінніпезі. Поетичні твори Владика Ліаріона виходили у світ окремими книжками, з яких складено великий том Філософські містерії (Вінніпег, 1957). Віршовані драми й поеми з'являлися книжками також опісля. Його релігійні вірші надруковано в журн. Віра й культура. Переклав Слово о полку Ігоревім.

Критична літ.: Ювілейна книга на пошану Митрополита Ліаріона (Вінніпег, 1958), там же — детальний життєпис та кілька статей про нього; там же — стаття А. Нестеренка про поетичну творчість, 248-250; М. Mandryka, *History of Ukrainian Literature in Canada* (1968), 158-160; Жалобна книга в пам'ять Митрополита Ліаріона (Вінніпег, 1973).

ДО СОНЦЯ

Ікар усе вище несеться в просторі,
Забув остереження батька суворі,
Й до сонця він мчить орлом,
Бо щастя при сонці, де вічне проміння,
Де чується зоряна пахоць весіння, —
Несеться туди напролом!

І серце, як пташка, у грудях тріпоче,
Спраглива душа піднебесного хоче,
Й до щастя він мчить, як птах,
І він все із сонцем у гордій розмові,
А в спеці все меншають крила воскові,
Та лицар не знає про страх.

Й воскові в Ікара розтанули крила,
Але не зламалась в душі його сила,
І духом відважний не вмер:
Засяли йому невмирущі зорі,
І щастя знайшов у глибокому морі,
Що зветься Ікарське тепер...

УМОМ Я БОГА НЕ ВІДЧУЮ

Люблю я Господа душею,
Люблю Його і серцем всім,
І все істотою своєю
Собі про Нього розповім!

Я чую рухи скрізь Господні,
Я чую подихи весни,
І звуки Божі Великодні
Мені приносять тихі сни.

Я чую Бога кожним рухом
І в кожній звуці чуткий Він,
І чую серцем, чую духом
Його в природі тихий дзвін...

Я Бога серцем і душею
Любовно чую й пізнаю,
А ум істотою своєю
Не бачить Бога і в Раю! 1960.

КАНАДА

Канада дала мені Волю
І Духа живого дала, —
І тут я знайшов рідну Долю,
І висох тут піт із чола....

Канаді віддав я всю душу,
І серце любовне віддав, —
В Канаді й померти я мушу,
Бо в ній я Людиною став...

1.VIII.1961.

ВОЛОДИМИР СКОРУНСЬКИЙ

Володимир Скорунський народився 29 листопада 1912 р. в Західній Україні. Правничу освіту здобував у Львівському університеті (1935 — 1939). До Канади приїхав 1948 р. й поселився в Едмонтоні, а з 1958 р. живе в Торонті. Збірки: **Весняний гомін** (Зальцбург, 1946), **Життя** (Зальцбург, 1947), **Моя оселя** (Едмонтон, 1954), **У дорозі** (Едмонтон, 1957), **Без рідного порога** (Едмонтон, 1958), **Із джерела** (Торонто, 1961), **Над могилою** — вінок сонетів (Торонто, 1963), **Айстри невідцвілі** (Торонто, 1972).

Крит. література: Юрій Гаморак, „Нове слово в українській літературі”, **Новий шлях**, 14 січня 1955 р.; Б. Р.(оманенчук), „Моя оселя”, **Київ ч. 2** (1955), стор. 89; Федір Одрач, „Володимир Скорунський”, **Вільне слово**, 24 лютого 1962 р.; М. Мандрука, **History of Ukrainian Literature in Canada** (1968) стор. 207; Яр Славутич, „Спроба мислити”, **Північне сяйво**, V (1971), стор. 184; Юрій Клиновий, „Айстри невідцвілі”, **Українські вісті**, 17 лютого 1972 р.; Оксана Керч, „Осінні настрої”, **Українська книга**, ч. 1 (1972), стор. 21.

ПОЕТОВІ

Поете, — не цвіркун ти у лугах,
Що радує сюрчанням даль і шлях,
Ані орел у висі голубій,
Готовий завжди з яструбом на бій,
Ти теж не князь, якому для пошан
І оклики конечні і пеан.

Тобі удосталь для ім'я й краси:
Збагнути радість квітки із роси,
Дерев прознати захват від вітрів,
Від каменя добути сни віків.

Роздавшись серцем далечі й добі,
Відчуй і силу й звагу у собі
На варті стати духа і снаги,
З яких однакові права й боги
І для володаря і для слуги.

ГЕРДАН

Із мрій, що ніч не шле їх у гарем,
Я музі тчу в дарунку діядем,
Слова барвисті, палом неприв'ялі,
Нашийником селяю, мов коралі,
Шліфовані неспокоєм морським.

Бо хоч глибінь також різьбить скрижалі,
То з них гердан — мов із померлим дім:
І зимний від обірваної мови,
І смерклий від погаслої любови.

ДО МИСЛІ

Мисле, наливайсь у кожне слово,
Наче сік в зарожевілій овоч!
Хай, немов по винах у бочках,
Хтось прознає — чим твій пал пропах,
Скільки ярости і сил живих
Захват твій черпнув із надр земних!

Хай в піснях твоїх та їх теплі
Знайде лік, як знахар у зелі,
Не лише на сум і самоту,
А й вживеться в правду золоту:
Що із часом не втрачає проби —
Людам ввік і світу до вподоби.

ПОВОРОТ

Хай жереб ще раз шорстко нам велів
Вернутися із бою без щитів,
Не завітчати чол лавровим віттям
На радість жонам і на гордість дітям —
Проте ми далі вірні боротьбі
За щастя і вітчизні і собі;
Єднає далеч нас, що за походи
Здає на час і суд, і нагороди.

СТАТУЯ ПОВСТАНЦЯ

Тебе різьблять: за поясом гранати,
А на чолі бандаж чи шрам від ран.
Я став би крок твій на напір скидати,
Що ним і мури валить гураган,
І не спирав би на змарнілім тілі
Руки тієї, що карає гніт,
Бо, перемогу маючи на цілі,
Йй не спочити, поки світом світ.

ДОЩ

Надійшли,
Мов воли,
Хмари сивобокі;
Зняли рев —
Аж дерев
Похитнувся стан високий.

Десь батіг
Ляснув їх,
Вдарив громом поміж площ,
А у луг
Врився плуг —
Дощ.

У ДИТИНСТВІ

Були і пустоці й лячні погрози,
І, як горох, здорові, круглі сльози,
І перші кроки до важких воріт,
І небосхил за ними — цілий світ.

Були і втечі наглі до кімнати
Від тіней, що хотіли налякати,
І аж до втоми числення зірок,
І рот-роззява при дивах казок.

І біль від пальця, збитого об камінь,
І жаль по гніздах, збурених грудками,
Але ж і душу матірня любов
Різьбила із пісень і молитов.

НАЙКРАЩИЙ ТВІР

Мадонно із лілеї і кришталю!
Ні мармуру не знаю, ні металю,
Які б не заздрили твоєму сяйву.
Проте, різьбарю, річ веду я зайву:
Не зневіряй ні туги, ні надії,
Чого рильце твоє не додовбає —
Різьбитись буде із життя і мрії.
Найкращий твір, якого ще немає.

* * *

Немов у дзеркалі, в очах твоїх
Не зберігаються відбиті речі,
Дарма дошукувати сліду в них,
Яким не тільки в роки молодечі,
А й у хвилини безнадій під вечір
Вдереться хто звияжцем бойовим
І вже з неспокою, немов з предтечі,
Жерця учинить настроям новим.

* * *

Милуюся ще досі згадкою
Про юнь і стежку через луки,
Кудю йшли ми, ніби кладкою,
Побравшись радісно за руки.

І душу виливали піснею
Понад гаї, понад діброви,
А з мрій лиш ту стрічали дійсною,
Що квітла з палу і любови.

* * *

Твій образ ледь чи вірно намалюю,
Бо як не підбираю я фарби —
Червоною і пал і п'янь гамую,
Від чорної не вивільню журби.

І заздрю дальновидові чіткому,
Що й зорі обдирає з тасмниць,
Бо до душі ще влім не вдавсь нікому,
Хочби й розбою вжив, як до скарбниць.

РОЗСТАННЯ

Пішла ти у світи,
Мій спокій взявши із собою,
І вже кутка у домі не знайти,
Де б не відчувсь я сиротою.
Думки впинає, мов гнужда:
І жаль за юністю, що пропада,
І скарга на змарновані літа.
А одина і самота
Безбоязні, немов суддя,
Що в'язня вироком жорстоким
За ґрати шле на доживотні роки.

* * *

Herr, es ist die Zeit... R. M. Rilke

На сонці, винограде! Час настав
За цвіт непоказний у нагороду
Згустити сік і, мов чебрець між трав,
Бином запахнути на всю господу.

Бочки порожні мох давно обсів,
Але в онуків на весіллі годі
Не випити за рід, щоб ріс і цвів
Та жив із світом і людьми у згоді.

Твій сміх перлистий розважа бездомних
І зваги додає мандрівникам,
Просякши сонцем, смійся з вікопомних,
Що дар твій ллють лиш можним і богам.

ПІД НІЧ ПОПЛАЧЕ ДЗВІН

Під ніч поплаче дзвін
І втихне, склипнувши серед долини.
Який буденний чин,
А скільки в нім розваг для самотини!

У ХРАМІ

Свіча горіла теж моя у храмі
І зором я втуплявся в ікону.
І на долівці зогрівався камінь
Від поцілунку і поклону.

І легшало на серці наболілім,
Мов від пілюлі грізній рані,
Здалось, що молитви сягають цілі,
Де тасмниці невблаганні.

Але ні світлі ризи, ні кадило,
Не йшли буйніше на уяву
Від цвяхів, що умертвлювали тіло
Того, Хто з духа склав державу.

УСЕСВІТ НАШ

Усесвіт наш, неначе океан,
А ми у нім, мов прибережні мушлі,
Від нього нам ласкавості й пошан —
Що лицарю по боротьбі ущухлій.

Та зважмось лиш його позбути прав
І з ним піти за владу на зудари —
То знак, що нас на безум Той зіпхав,
В руках Чийх дари усі і карі.

СПОРІДНЕННЯ

Із днями я, немов із книжкою,
Споріднююсь крилатою уявою,
Подіям — осуд мій за звичкою
Не гребує ні вістрям, ні прославою.

Захоплююсь чіткими кроками
Обранців долі, надхнених обною,
І, мов гінка галузка соками,
Поновлююсь їх досвідом і мовою.

КОЛОВОРОТ

Уста —
Сусіди ока і чола!
Де ж непідроблена краса:
У квітах і струмках,
Чи в мріях і піснях?!
— Мовчи! — гамує ніч,
— Вперед! — диктує день.
І ніч і день —
Мов коні без стремен,
І ніч і день —
Немов галерники коло стерен.

КОЖЕН КРОК МІЙ

Кожен крок мій — сирота
По пробою крізь літа.
Кожна пісня — плоть і кров,

Що родила їх любов.
Кожен жаль — із решт тепла,
Що ним молодість цвіла.

АНІ СПОЧИН

Ані спочин
Не стримає годин,
Ні самота
Не видасть золота.
Милуй, пести!
Хай біль
Не виїсть ран, як сіль,
Очам не лле сльоти!
Жалі, немов джмелі бринливі,
Мов оси восени кусливі,
Але в обіймах, наче стріли,
Що влучили в мету і замінили.

ЗЕМЛЯ

Земля —
Цілунок ночі
І небом надхнені кличі пророчі.
Земля —
І п'янь від перемог
І на хресті розп'ятий Бог.
Земля —
Цибатий коник у пашні
І серце з демоном в борні.
Земля —
Обпалий плід, позбутий сил,
І зерня в нім —
поборник темряви й моголи.

ВІТЧИЗНА

Вітчизна —
Хліб і дім,
І мур
Перед кочовиками.
Вітчизна —
Джерело,
З якого п'є снагу чоло
І труд черпає сил до слави.
Вітчизна —
Торжество
Ідей на п'єдесталі,
Хвала й поклін серцям,
Що духа викули із сталі.

БОГДАН МАЗЕПА

Богдан Мазепа народився 1928 р. на хуторі Веснівка поблизу села Денисів на Тернопільщині. 1944 р. виїхав до Німеччини, де після війни закінчив середню освіту, склавши іспити на вчителя народної школи. До Канади прибув 1948 р. Поселившись в Едмонтоні, поповнював свою освіту на вечірніх курсах при Альбертському університеті. Протягом п'яти років (1966 — 1971) працював радіокореспондентом для міжнародної служби СВС (Голос Канади). Збірки поезій: **Зоряна даль** (1956), **Полум'яні акорди** (друк.). Друкувався також у багатьох українських часописах і журналах, зокрема в альманасі **Північне сійво**.

Критична літ.: Д. Пелех „Літературний вечір”, **Гомін України**, 23 липня 1955 р.; С. С. Сасс, „Із літературного вечора Б. Мазепи”, **Новий шлях**, 5 серпня 1955 р.; Я. Рудницький, **З подорожей по Канаді** (Вінніпег, 1959), 99; В. М. Л., „Жива поетична творчість”, **Народна воля**, 27 лютого 1959 р.; W. Kirkconnell, in **University of Toronto Quarterly**, April, 1957, 413-414; M. Mandryka, **History of Ukrainian Literature in Canada** (Вінніпег, 1968), 205-207; Яр Славутич, „Українська поезія в Канаді”, **Західноканадський збірник**, II (1975).

В АЛЬБЕРТІ

Ясніють, мов сталь, над Альбертою зорі.
П'яний аромат розіллється з ланів.
Затихли комбайни у жовтому морі,
В задумі над озером ліс занімів.

Простори, простори і даль безіменна.
Я думкою лину у давні часи:
Ввижаються пущі і дикі племена.
Колись піонер корчував тут ліси.

Ось рівне шосе. Залізнична дорога
З Атлантику в Тихий біжить океан.
Зі змагом людини іде перемога
І праці всетворчій співає пеан!

ВЕЧІР У БЕНФІ

Гігантам скелястим шле усміх сузір'я.
На шпильях рудавих спинаю свій зір.
І дихає свіжо п'янке надвечір'я,
Дрімає мовчазно утомлений бір.

В гранітах німих — зачарована стежа:
Здається, що поки пробудиться день —
На поклик до бою всю тишу збентежать
Хвилюючі крики смаглявих племен.

МОЇ НЕЗАБУТНІЙ

Ти ще й досі сумуєш сама?
Крізь віконце мене виглядаєш?
Десь надворі лютує зима —
Хуртовина сліди замітає.

Часто бачу в тривожному сні
Твої очі і сльози, як перли.
Але знаю: розбурхані дні
Нашу стежку навіки затерли.

• • •

Сумують вільхи і берези —
На білих конях мчить зима.
Навіщо знов пісні мережу,
Коли коханої нема?

Нехай регоче хуртовина —
Нехай лютують буруни!
Нехай палає безупину
Мій вогник давньої весни!

В АЛЬБОМ

Б. Т.

Чи пригадаєш ніч, синьоока моя,
Час осінній, погідний і чистий?
Ми стояли удвох, і північна зоря
Посилала нам усміх сріблистий.

Про загублені дні говорив я тобі,
Про країну мою синьозору,
Як в годину лиху, в невимовній журбі,
Я пішов у незнані простори.

Ти шептала мені про кохання палке
І цілунки складали жагучі —
І ми довго спивали повітря п'янке,
Що ним дихають гори дрімучі....

Чи пригадаєш ніч, синьоока моя,
Час осінній, погідний і чистий?
Ми стояли удвох і північна зоря
Посилала нам усміх сріблистий.

НАД НІЯГАРОЮ

В далині тільки мріє блакить.
Розлітаються бризки холодні.
І шумить Ніягара, шумить,
Грають хвилі в глибокій безодні!

Ніягаро, красо осяйна!
Я приїхав з північного міста,
Щоб наснага твоя чарівна
Напоїла мій дух урочисто.

І колись, у годину сумну,
В пізню осінь, понуру, імлисту,
Я могутній твій шум спом'яну
І красу твою, горду й пречисту.
Ніягара, 9 червня 1973 р.

* * *

Я. Славутичеві

З хаосу днів до вічності полину,
Усе минеться у своїй порі.
І може з мене тільки порошина
Зустріне усміх ранньої зорі.
Нехай шепочуть сосни і вільшини
Про дивний сон, про марне забуття.
Я лиш дрібненька космосу частина,
Я тільки мить довічного буття.

* * *

Мій друже прийдешній, майбутній юначе,
Для тебе ці строфи, для тебе мій спів
Про душу ласкаву і серце гаряче,
Про музику-казку осінніх вітрів.

Коли ти полинеш у даль неозору. —
Спини на хвилину невтомний свій лет
В далекій Альберті, де мріють простори,
Де жив і трудився химерний поет.

МЕЛОДІЯ

Хто сказав, що зима навісна?
Я люблю, як ридає хуртеча.
У душі тоді грає струна,
Моя ніжна струна молодеча.

Грають з вітром холодні дроти,
А у серці таємні клярнети.
То ж лети, моя пісне, лети
Крізь широкі степи і замети!

АСТРОНАВТАМ

Летить, вогнекрилі орли,
Крізь вічної пільми тенета,
Щоб рідними зорі були
І кожна озвалась планета.

Крізь буряний простір і час
На місяці тихі озера
Хай браму відчинить вам Марс,
Цілунком зустріне Венера.

Летить! Хай безмежжя цвіте
І пахне, як рання лілея...
Веде вас на діло святе
Невтомна душа Галілея! 1965.

ЛИСТ ДО ДРУЗІВ

Якову Гніздовському

Ви пишете з далекого Нью-Йорку
Приїхати у ваш розкішний рай,
І я прибуду, може, за півроку,
І знов вернуся у полярний край.

Вам до вподоби плечі хмародера
І дикий гул розбещених машин.
Мене хвилюють ріки та озера
І ніжно вабить синя далечінь.

До вас зідхає вицвілість бетону,
І ви втираєте солоний піт.
Мене ж голубить свіжість Едмонтону,
Північне сяйво шле мені привіт.

Для вас не світить провідна зірниця
Широких прерій, світла і ясна.
Тож до побачення! Хай вам насниться
Моя Альберта — мрійна сторона! 1966.

ТИХШЕ ВИЙТЕ, ВІТРИ!

Тихне вийте, вітри із Аляски!
Зупиніть голосіння на мить.
У цей вечір я слухав би казку
Про безкраю небесну блакить.

Про країну, де сонце рум'яне
Ніжить ранком пахучі жита,
Де дітвора збирає каштани
І вінки волошкові спіліта.

Може хтось у задумані ночі
Мене жде з далини край вікна.
І з гіркою печаллю пророчить:
„Він прилине, мов юна весна...”

Мружу очі. І прагнеться ласки
Юних днів — на хвилину, на мить.
Не втихають вітри із Аляски
І засніжена пуща шумить.

РІДНОМУ ДЕНИСОВУ

Шепоче вітер тихо, тихо,
І чути подих далини...
Родимий краю, рідна стріхо,
Це мій привіт із чужини.

За синім морем, між ланами,
Де Стрипи тиша заляга,
Стоїш, Денисове коханий,
Моя дідизно дорога.

Твої поля і запах рути,
Пташині співи у гаю
Мені довіку не забути,
Як ранню молодість мою.

Ще прийде час і я прилину
До нив Твоїх, на Твій поріг;
І приймеш ти, як батько сина,
Мене з заблуканих доріг.

ЛЬВІВ

Рідний Львово, кохана столице!
Ти стоїш, як чуткий вартовий,
На шляхах, де кувалася криця,
Де шугав гураган степовий!

Рідний Львово! Ти змаг України!
Ти відбив злі удари століть!
І нескорена галицька сила
В тайних мурах нестримно кипить!

Рідний Львово! Ти змаг України!
Назріває буремна пора!
І в когорті спішать безупинно
Оборонці Карпат і Дніпра! 1973.

УКРАЇНІ

Далеко ти, красуне синьозора,
Далеко ти, богине степова!
Для мене ти — як далеч неозора,
Для мене ти — як райдуга жива!

Коли блукав я по чужих дорогах,
Коли не гріло сонце в чужині, —
Ти блала подих із ланів розлогих
І променіла зіркою мені.

Хай лине вітер крізь ліси і гори,
Хай донесе тобі палкі слова!
Прийми ж мій спів, красуне синьозора,
Прийми уклін, богине степова! 1969.

ЛЕВКО РОМЕН

Левко Ромен (псевд.) народився 1891 р. на Полтавщині. Брав участь у визвольній боротьбі 1917-20 рр. Почав друкувати вірші 1919 р. Уже на еміграції, містив поезії в таборівій **Веселці** (Калиш), у журналі **Нова Україна** (Прага) та у львівському **Літературно-науковому віснику**. Приїхав до Канади 1949 р., осів у Торонті. Збірки поезій: **Передгрім'я** (Філядельфія, 1953), **Поєми** (Торонто, 1956), **Дуб-нелін** (Торонто, 1969), **Поляризовне** (в підготові до друку); п'єса **Жовтосил** (Едмонтон, 1965). Крім віршованих творів, написав багато статей на мовні теми та рецензій на літературні твори.

Критична літ.: М. Mandryka, *History of Ukrainian Literature in Canada* (1968), 174-175; Роман Кухар, „Дуб стійкості й досвіду”, **Канадійський фармер**, 18 квітня 1970 р.; Яр Славутич, „Огляд українських видань у Канаді”, **Північне сяйво**, V (1971), 174-176; його ж „Українська поезія в Канаді”, **Західньоканадський збірник**, II (1975).

Т А Р А С О В І

Які чудові аксіоми
Ти усвідомив нам, прорік, —
Вони, лункі мов перегрома,
Нам гуркотатимуть повік!

Прапрадіди, ще несвідомо,
Чужу й свою ілляли кров,
Покірні гаслові святому,
Що родить праведна любов!

„Караюсь, мучусь, а не каюсь!” —
Такий прапрадідів девіз;
Перед насильством — не вгинаюсь,
Хоч бачу кров, спокуту сліз.

Ти освятив дороги хресні, —
Щоб України масстат
Водив до бою душі чесні,
Що не вжахнуться лютих страт.

Помимо втрат і безнадії —
На змаг ведуть Твої слова:
Полум'яніють Канів, Київ...
І не загасить їх Москва!

Нам той вогонь серця гартус
І сушить сльози на очах,
Щоб — як любов і гнів горус —
Долали ми солодкий жаж!

ГРІМНИЦІ

Уночі, зборовши змору,
Я прокинувся... Грюкав грім,
Палахтів, але крізь штору
Ледь сочивсь, мигтів тут блим.
А знадвору, із простору,
Грав мелодію сувору
Грючнограйний перегрім.

Так велично гуркотало
У напруженні грізнім...
Ворогів — гої, гої! — чимало
Деся там збити мав той грім...
Круженняло, стуготало,
Громогнівно вибухало
Блиском-пострілом лунким.

Спогадав я: у печері
Мій прапрацур падав ниць, —
Громових жахався серій,
Вогнеблискавих грімниць...
Ми ж — в етері й до містерій —
Відчинили навстіж двері
До жахливіших тайниць...
Світ бо наш — несамовитий:
Пал руїни в нім жахтять,
Зброя ж, атом громовитий,
Жахом віс нам щомить...
Боже, — жити!.. Пал неситий
Загаси!.. навчи любити,
Не вбивати, а — творить!

СМЕРІЧКА

Вона гарненька — на всі боки
Так розхилилися гілки,
Вершок же, бачу, кривобокий —
Ще в молоді зламавсь роки.

Але горішня — зіп'ялася,
Щоб стовбур той вершити свій —
Струнчіє вгору, розрослася,
Вахляр гілок росте новий.

Хто ж гляне — кинеться до ока
Кривулька, зранення оце,
Зідхне: „Смерічка — кривобока,
Хоч гарне... бідне деревце!”

Ти ж не сумуй, смерічко красна, —
Твій не заник угору гін!
Тобі всміхнеться доля щасна —
Сягнеш сусідніх деревин!

Р А Н О К

Іду я в прохолодь ранкову.
Голубить сонце молоде.
Знов бойову, хоч шабльонову,
Нам світ мелодію гуде.
Я молодію наче знову, —
Мене надія ось веде
У ясність літеплу ранкову,
Де все радіє молоде.
Я повен злагоди й обнови:
Людина ж я, не звір-хижак!..
Та й цей мурашник мільйоновий,
Де так спішить до праці всяк, —
Просторий храм це просторовий,
Де дзвоном нам гуде літак:
Вістун він поступу й обнови,
Що вже в людині вмре хижак!
Літак бринить ширяльним летом...
А чом на серці тінню — гнів?
Оззався враз він кулеметом
Та й геть подався, віддаленів...
Як гірко в світі будь поетом —
Через зікратість* почуттів,
Що враз химерним мінять летом
Ясну любов на смуток-гнів!
Агов! — тобі, кажу, людино,
Замрячив радість кулемет...
А вгай на роздум хоч хвилину:
Про янгольський ти мрієш лет,
А в джунглях стрів людозвірину —
Як боронитись від лабет?!..
Ми ж — леле! — в джунглях ще, Людино.
Від орд нам захист — кулемет!..

ВОДОСПАД НІЯГАРА

Я з пам'яті вже — ні! — не вирву
Оцю грізну славетну прірву;
Погляну — аж холоне кров,
І сам лечу мов стрімголов,
Але — дивився б знов і знов.
Падуца ця вода грімлива,
Луна в околах стугітлива —
Бринять на струнах почуттів,
Мов гомінкий невтямний спів
Змеханізованих світів.

* Зікратий — недопасований („зікратий трибок” той, що „гаркає”).

Коли ж, бува, спогляну вгору,
Даю спочить своєму зору,
І соняшна надійде мить —
Веселка веселить блакить,
На арці бризок аж ряхтить...
Тож нащо шмінку кольорову, —
Як ранять пільму вечорову
Рефлекторів ті паруси,
Як крають просто й навкоси
Суворо-ширий вид краси?!...
Я вроду без окрас волю,
Бо в темряві молюсь і мрію,
Мов індіанин під кущем,
Що, кроплений „святим дощем”,
Закляття шепотав тихцем.

ОСІННІЙ ДЕНЬ

Розпатлані хмари на небі южному...
І щось увіччю тасмничес тьмиться:
А може це стежа у змагу грізному, —
За ними гуркоче, іде громовиця?
Навколо весь обрій повитий югою.
Пригашені кольори всі красвиду.
З думками своїми стаю до субою,
Дарма, що не сам, що із друзями їду.
Ця тепла й голублива сонця ласкавість
Надії вже родить і мужні бажання...
Алеж за осяйність, за світу хупавість
Чи ж можу простити безглузді страждання?!...
Під бурями йшов я шляхами вигнання,
Змагався за волю — словами й ділами...
Тож вірю і прагну: хай осінь — ще ж рання! —
Освіжить цю баню небесну — громами! 1957

Ф А З А Н

Від яблук сад яскрів чудово.
А там — багріє чагарник,
І ліс, підшитий кольорово,
Ще перед осінню поник.
Туди ми йшли; з-під ніг раптово
Фазан був пурхнув, знявши крик,
І, мов ракета, веселково
Мигнувши кольорами, зник.
Його співкольорність яскрава
Пірнула в це барвисте тло.
Мене струснула ця поява...
Алеж бо ніяк і було
Тепер, я бачу, вже й стріляти —
У ці дерев жалобні шати.

ЯР СЛАВУТИЧ

Яр Славутич народився 1918 р. в с. Благодатному на північній Херсонщині. Закінчив Запорізький педагогічний інститут 1940 р., вчився в УВУ (1945-46) та в Пенсильванському університеті: М.А. (1954), Ph. D. (1955). Викладав українську мову у Військовій школі мов, Монтерей (1955-60), проф. слов. мов і літ. Альбертського унів. з 1960 р. Співред. журн. *Заграва* (1946), секр. ред. журн. *Арка* (1948), секр. МУР-у (1947-48). Упорядник альм. *Північне сяйво, I-V* (1964-71), *Західньоканадського збірника НТШ, I-II* (1973-75), гол. ред. *Slavs in Canada* (1966), співред. журн. *Names* та інш. Дійсний член НТШ, УВАН, MLA (укр. бібліограф) та інш. Збірки: *Співає колос* (Авгсбург, 1945), *Гомін віків* (Авгсбург, 1946), *Правдоносці* (Мюнхен, 1948), *Спрага* (Франкфурт н. М., 1950), в Едмонтоні: *Оаза* (1960), *Масстат* (1962), *Завойовники прерій* (1968), *Мудроці мандрів* (1972), *Трофеї, 1938-1963* (1963). Поема: *Донька без імени* (Буенос-Айрес, 1952), *Джон Кітс, Вибрані поезії*, переклади (Лондон, 1958). Чужими мовами: *Spiegel und Erneuerung* (Frankfurt a. M., 1949); *The Muse in Prison* (Jersey City, 1956); *Oasis, selected poems*, tr. Morse Manly (New York, 1959); *The Conquerors of the Prairies*, tr. R.H. Morrison (Edmonton, 1974); *L'oiseau de feu*, tr. Rene C. du Gard (1976). Selections in: *The Ukrainian Poets 1189-1962* (Toronto, 1963), *Chinook Arch* (Edmonton, 1967), *Canadian Literature* (No. 42, 1969), *Volvox: Poetry from the Unofficial Languages of Canada* (1971). Окремі переклади — еспан., литов. та білор. мовами. Проза: *Місцями запорозькими* (Буенос-Айрес, 1957, друге вид., 1963), *Козак та Амазонка* (1973), спомини. Літературознавство: *Модерна українська поезія, 1900-1950* (Філадельфія, 1950), *Розстріляна муза* (Детройт, 1956), *Іван Франко і Росія* (Вінніпег, 1959), *Велич Шевченка* (Вінніпег, 1961), *Шевченкова поетика* (Едмонтон, 1964), статті й рецензії. Шість підручників. Бібліографія наукових праць у *Західньоканадському збірнику, I* (1973), *Автобіографія у кн. Трофеї* (1963). Див. також John W. Vess, „New Friends for Ukraine,” *The Ukrainian Quarterly*, XIII, No. 2 (1957), 153-54; *Dictionary of International Biography* (1970 -); *International Who's Who in Poetry* (1972 -); *Directory of American Scholars* (1964 -); *Men of Achievement* (1971 -); *Contemporary Authors* (1974 -), etc. Canada Council Award (1968); Certificate of Merit (London, 1971); відзначений літ. нагородою „Америки” (1951), Грамотою УВАН (1959), Хрестом із лавр. гілк. Українського Вільного Козацтва (1971), Шевченківською Медалею (1974), наук. стипендією Міннесотського унів. (1975), etc.

Критична літ.: М. Шербак, В. Жила, *Полум'яне слово: До 50-річчя Яра Славутича* (Лондон, 1969), там же — „Голоси преси” за роки 1945-69; Б. Бойчук, Б. Рубчак, *Координати, II* (Мюнхен, 1969), 203-207; Р. Рахманний, „Слідами завойовників прерій”, *Український голос*, 27 травня 1970 р.; В. Жила, „Під знаком херсонського Марка Поло”, *Визвольний шлях* (1972), 1403-1406; А. Власенко-Бойцун, „Канада і світ очима українця”, *Нові дні*, ч. 284 (1973), 23-24; Д.Б. Чопик, „Співець мандрів”, *Овид*, ч. 3-4 (1973), 27-30; В. Ворскло, „Навколо світу”, *Новий шлях*, 15 грудня 1973 — 12 січня 1974 р. та *Самостійна Україна, XXVI* (1974), ч. 9-10, 31-35; Степан Чорний,

„Сподвижники праці й миру: Завойовники прерій”, *Визвольний шлях* (1974), 1032-1036; Юрій Бойко, „Нотатки на берегах поезій Я. Славутича”, *Вибране*, II (Мюнхен, 1974), 205-212; Л. Луців, „Завойовники прерій, друге видання”, *Свобода*, 30 травня 1975; В. Жила, „Образ А. Гончаренка в поемі „Скарга”, *Західньоканадський збірник*, II (1975); М. Mandryka, *History of Ukrainian Literature in Canada* (Winnipeg, 1968), 163-68; D.B. Choryk, in *Books Abroad*, Vol. 47, No. 2 (1973), 389; С. Andrusyshen, in *University of Toronto Quarterly*, Vol. XLII, No. 4 (1973), 505-507; Віра Ворскло, „Завойовники прерій”, *Самостійна Україна*, XXVII, ч. 9-10 (1975), 54-59; А. Юриняк, „Козацько-січові й сучасні визвольні мотиви в поезії Яра Славутича”, *Нові дні*, ч. 310 (1975), 7-10; Яр. Савка, „Гетьманська ідея в творчості Яра Славутича”, *Батьківщина*, 31 травня 1975 р.

ЖАР-ПТИЦЯ

Мені співала мати про жар-птицю,
Вишин володарку, пестунку хмар.
Вона не знає зерна, ні криниці,
Лише вночі клює Волосожар.

Бувало: смеркне; стомлений балками,
Я на подушку голову кладу;
І мати гладить теплими руками,
Співні казки складає доладу:

„В далекім краї, в царстві золотому,
У недоступній людям далині,
Де навкруги — ні дерева, ні дому,
Ховають щастя скрині кам'яні.

Та в час, як жевріють зірок отари
І висить місяць вигнутим мечем,
До скринь жар-птиця прилітає з хмари
І відмикає золотим ключем...”

Те слово падало в дитячу душу,
Мов бризка сонця на хмурноту гір.
І я гадав: „Здобути щастя мушу,
Що б не було, всьому навперекір!”

І думав я: „Візьму вночі рушницю
Із килимів у діда на стіні,
Підстережу й застрелю ту жар-птицю,
Щоб відімкнути скрині кам'яні”. 1938.

ВЕСНЯНКА

(З „Гомону віків”)

Синю кригу кілками колом,
І спливає набрідь німа.
Білим зайцем зеленим полем
Утікає лиха зима.

Доженім же її стрілою
І хребта перетнімо їй!
Щоб не знала, якою млою
Повертатись у наш постій,
Щоб не відала, навіженна,
Де притасно піль кличі,
І гоїсту суцвіть ромену
Не морозила уночі!

Синю кригу кілками колем,
І спливає набрідь німа.
Білим зайцем зеленим полем
Утікає лиха зима. 1943.

ПРУДИВУС

Пустив за вухо смолянистий вус,
Завів хвилясту, наче в'юн, чуприну.
Він сорок літ, б'ючись за Україну,
Ганяв татар від Богу по Міус.

Меткий, смагливий, як „шайтан-урус,”
Бутним ляхам, верстаючи долину,
Нераз шаблюкою панахав спину,
Аж поки й сам у халепу загруз.

І от на площі, де якусь цидульку
Читає з натовпу чужий суддя,
Від бранців не добившись каяття,
Він, січовик, дивуючи панків,
Щоб не марніла вдача козаків,
Сіда на палю, запаливши люльку. 1940.

КАРПАТСЬКІ СІЧОВИКИ

То не лист осінній за водою
По широкій Тисі проплива, —
Багрянить за хвилею крутою
Підкарпатська буйна голова.
Бились хлопці Хустові на славу,
Полягли в нерівному бою
За свою омріяну державу,
Січовую воленьку свою.

І пливуть до тихого Дунаю —
Мов на турка браття в байдаках.
Синя хвиля жалібно гоїдає,
Течія показує їм шлях.

Буде сліз, та не здолає горе
Ні батьків, ні в тузі матерів.
Чорне море, українське море,
Зустрічай своїх богатирів! 1944.

ПРАВДОНОСЦІ

О світе, пізнавай! Немов номади,
Йдемо в чужий, сполоханий простір.
З важкими таврами невчиненої зради,
Всіма зацьковані — як звір —
Слабі від горя, сильні від нестями,
Волочим тугу без кінця ми,
Всьому навперекір.

О світе мій,
Одумайся і зрозумій!

Шляхи встеляючи кістками,
В кільці облуд і полювань
Життя складаючи, мов гідну дань,
Скрижалі правди, ковані віками,
— Як стяг —
Несем по селах і містах.

Пізнай же, світе! Мозком і душею
Збагни, чому розпукою своєю,
Журбою чорною, що — як моря — без дна,
Тобі карбуєм світлі письмена.

Правдиві серцем, прагненням відверті,
Тривогу й страх пізнавши,
В очей провали дивимось, як завше,
Суворій смерті.

Бо хто ми, хто? Яких земель аборигени,
Чиїх морів колишні владарі?
Куди й по що відважно і надхненно
Бредем, як бідарі?
І на устах — до Господа молитва,
І на руках — диявола тягар,
А ген за нами навісна гонитва,
Удар — на вдар.

О світе мій,
Одумайся і зрозумій!

Немов пливуча лява, ген за нами
Підступства темні водії
Гудуть, щоб ми палючими словами
Не слали правди про свої
Краї.

Вчувай, о світе,
Зло несамовите!

Гримить Сибір скелетами борців,
Лунає лунами тайга безкрая;

Запливши кров'ю в пустирях степів,
Немов зегзиця, Винниця ридас.

Чиї ж то кості і чиї тіла
Земля у надра прийняла?

Вчувай, о світе,
Зло несамовите!

Щоб, не вагаючись, дознав ти
Безсмертну істину ясної правди:
Хто ми, яких земель аборигени,
Чиїх морів колишні владарі,
Куди й по що відважно і надхненно
Бредем, як бідарі.

І не страшні підкуплені облави,
Ні Кіль, ні Кемптен, ані даль, ні час,
Бо наші подвиги, свічада слави,
Переживуть безсмертних нас.

І будуть правнуки твої, оглухлий **свідр**,
Визвольні наші заповіти
— Як стяг —
Нести по селах і містах.

І будуть до Карпат — як до Синаю,
Мов до Йордану — до Дніпрових вод,
До краю нашого, святого краю,
Гучати відгроми врочистих од
За те, що ми — усміхнені з відчаю, —
Життя складаючи, мов гідну дань,
Шляхи встеляючи кістками
В кільці облуд і полювань,
Скрижалі правди, ковані віками,
— Як стяг —

Несли по селах і містах. 11 січня 1948 р.

ІЗ ЗБІРКИ „СПРАГА”

Відгомонила спрагла рівновага,
І тільки — спомин, як бутна мета,
І тільки — будня розбуяла брага
Мені допалює сухі уста.

Прощай навів, блаженний супокою!
Мою рахмань і втрачені степи
В дочасну пору заступили млою
Чужинних міст брунатні черепи.

І я не хочу — не моя ж догана! —
Я не бажаю проклясти шляхи.
Така приємна і така жадана
Якась покута за якісь гріхи,

Що вже й одежа, в бродах перемокла,
Дорожнім пилом починає снить.
І далеч простору, як меч Дамокла,
Грозить і надить, надить і грозить. 1946.

* * *

Замало дня, а ночі — й поготів!
Півколо неба — як вузьке озерце.
Чи ж наситити простором світів
Моє бездонне, невгамовне серце?

Лежать шляхи, тече потуга рік,
Мовчать задумливо таємні гори,
І лиш людина, часу чарівник,
Тривожних зір відгадає узори. 1948.

ІЗ ЗБІРКИ „ОАЗА”

Оксані **Латурицькій**

Тебе вітаю, сонце стопромінне,
Моєї плоті омивальний плин,
Потужна повинь, що всевладно рине
І пориває до сяйних вишин.

Тебе приймаю, корогове Яра,
Співних роменів запашний вінок,
Тебе, що буйно ллєш, немов загара,
Гінкої радості п'янкій ковток.

Потоку сили! Я тобі одному,
Тобі, що вирвалося з хащі хмар,
У заприсягненні молюсь ясному
І словом пристрасти приношу дар,
Бо тільки ти, відкинувши кирею,
Оповиваєш далі голубі,
Мій дух пащить щасливою землею
І розпливається в тобі. 1947.

* * *

Тепле небо твоїх очей
Красномовно метало звагу,
Мовби туга жадних ночей
Надпивала любови брагу.
І не знав я, кому судить
Полум'яну спокусу Єви,
Тільки відав величну мить
Райських яблунь у день серпневий.
Розкривались корони гір,
Дзвінко падала Божа тама,
І сягав щонайдальших зір
Невтолений вогонь Адама. 1952.

ІЗ ЗБІРКИ „МАЄСТАТ”

У блиску звитяжної слави,
Як Фенікса подув живий,
Встає маєстат золотавий
Лункої в віках булави.

Під нею змагалися вої,
Вітаючи владу берла.
Із надер землі січової
Для неї наснага текла.

О ви, що довіру забули!
Розкрийте глибинні чуття
Для сяйва, що знало минуле,
Що в творче веде майбуття.

Воно — як могутня принада —
Виповнює борті сердець.
Гартована в думках відрада
Йому накладає вінець.

І никнуть минальні примари,
І в лад благодатний, новий,
Над колотом чорної свари
Гряде маєстат булави. 1951.

* * *

Хрещатий меч на красному щиті,
Блиск панцера й звитяга заборола
Через віки, як мудрість ясночола,
Мене в труднім наснажують житті.

І дві зорі, гранчасті, золоті,
З герба старого квітнуть неспроквола.
Прадавній чаре! Ті принадні кола —
Джерела сили в довгому путі.

Немов князям — верхи Тмуторокані,
Вчувавсь Жученкам Чорномор'я зов,
Що під ордою падало в конанні.

За Низ Дніпра пролита щедро кров,
Щоб завжди в мітах правнукам лунали
Дзвінкої зваги предківські аннали. 1951.

ІЗ ЗБІРКИ „ЗАВОЙОВНИКИ ПЕРЕРИ”

Лежать скелети без голів,
Німують, білені вітрами.
Чий вік дочасно відлетів,
Не ставши гробом під хрестами?

Д. Чубові

Чиє життя сплатило дань
Суворим будням вічних прерій?
Чий крик сполохав глухомань
На цій землі зеленоперій?

Чия несповнена жада
Пригод і простору погасла?
Чийх то ребер кість тверда
У даль зове — як поклик гасла?

Навкруг ніхто не відповість.
Лиш обрій бризкає вітрами.
Звели скелети білу кість —
На дикий захід митні брами! 1967.

* * *

На поле — плуг, на воду — лодь,
Простуй, рости з добою;
Земельну сить, озерну плодь —
Підбий рукою бою!

На споконвічну темінь хац
Керуй сокири лезо,
Прадавно пуцу розхарац —
Нехай синіє плесо!

В тобі уходницьких дідів
Спадкова кров співає.
Для тебе стриму й поготів
На преріях немає.

Ти горду стать землі й води
Поклав до ніг, орачу!
Я чую твій навал ходи,
Твою звияту бачу! 1967.

* * *

Зима — різьбар. Як брили мармурові,
Лежить навколо синюватий сніг.
Вона ж, ясний zostавивши нічліг,
Різьбить шедеври срібляній діброві.
Поглянь навкруг: мисткині білоброві,
Покірно здався хуртовини біг;
Рогатий олень пуці на поріг
Веде мережку в ранішній обнові.
Тут не ходив задуманий Роден,
Не жив Торвальдсен, — від початку світу
Панує простір, вічністю надхнен.
І з року в рік на тундру красовиту
Кладе велично свій суворий чар
Зима — найкращий всесвіту різьбар. 1966.

СПАРТА

(Із збірки **Мудрощі мандрів**)

Славлю тебе, Запорожжя предвічна прамати,
Славлю твій соняшний пил.
Бронзу списів, що літали в бої переймати
Ворога з бурих кобил!

Пелопоннесу незмеркла, вібруюча славо,
Гону твоєму хвала!
Воям твоїм, що ступали в безсмертя криваво,
Сяє блаватна імла.

Скорбно верстаю горби, мов каміння Хортиці,
Ставлю побожно стопу...
Вирвись, вулкане повстання з поломеню й криці,
На запорозькім степу!..

Січі нема — і прадавньої Спарти немає.
Плаче сумний небозвід.
Славо Олимпу! Хай вітер новий оспіває
Подвиг спартанських побід. 1963.

* * *

Дубовий жар — душі моєї знак!
Він зогріває, наче Зодіак;
Спроквола, звільна, палко, снаговито
Дарує світові святкове мито —
Аж поки в бурі полум'я спажне!
І вже тоді не стримуйте мене,
Благих канонів праведні окови.
Нехай назавжди в кожному рядкові
Хмільна жага поривчасто ясить
Міткому слову зваглу ненасить —
І пориває п'янь золотодзвонна
Цимбалів Хорса й гарфи Аполлона. 1963.

* * *

На Борнео, Яві чи Суматрі,
Привітавши зорі вдалині,
Я вмирав при канібальській ватрі,
На святному смажений вогні.
Темношкірий, пристрасний мисливий,
Віднайшовши срібло в гаманці,
Танцював, побожливо-щасливий,
Череп мій тримаючи в руці.
Кров по краплі крапала на землю,
Вітер твори розвівав у рань.
Я кричав: «Найгіршу смерть приємлю,
Не знесу над віршами знуцань!»

І в такому соромі й неславі
Я піднявсь на помсту, наче грім;
І прокинувсь — на сумірній Яві
У готелі, вбогім і старім. 1968.

ЧОРНЕ МОРЕ, III

Близько, жадано лежиш, недосяжна моя Україно!
В двиготі моря твого бачу тебе й пізнаю.
Луни високі твої наслухаю напнуто й німовно,
Чую твою боротьбу — надрів, повітря і вод.
Світ облетів я в жаданні пізнати народи і царства,
Бачив багато країн, дивних, предобрих, лихих.
Рідна, прости, що не міг я, твій син, загостити,
Вдасти в обійми твої, спити з цілющих джерел.
Серце притишено б'ється, вчуваючи поклик Славути.
Пахне херсонський чебрець, змисли полонить полин.
Як же тебе не любити, мій рідний, прапрадідний краю?
Силу твоєї землі гордо несу — як Антей! 1968.

МОРОЗ

Ти стоїш, одержимий рухом;
За тобою — борців ряди.
Ясновидче, могутнім духом
До звитяги веди, веди!

Ти скеровуєш юнь, повсталу
На Кремля смертоносну спрять.
Заморожуй Москви навалу,
Щоб дознала, як день дзвенить!

Ти, катований по в'язницях,
Знемагаєш тортур льохи.
Поражай озвірілих, нищих!
Нездоланим торуй шляхи!

Розгортає потужну повість
Твій лункий, святоюрський змаг,
Валентине, народу совість,
України новітній стяг! 1974.

* * *

(Джон Дони)

Гамуй погорду, Смерте нездоланна,
Страшна й могутня — так тебе зовуть.
Ти ще мою не вкоротила путь,
То й не вмирай, небого безталанна.

Спокійні сни, твоїй подобі манна,
Багато втіх, з тобою більш, дають.
Для тебе, склавши кості й душ можуть,
Найліпші люди гомонять: „Осанна!”
Рабине доль, відчайців, королів,
Живи в отруті, в любощах боїв.
Нас гойний опій більше присипляє,
Ніж твій удар, погордлива без меж.
Мине мій сон, прокинуся в розмаї —
Тоді сама ти, Смерте, вмить помреш.

СОНЕТ 46

(Шекспір)

Мій зір і серце — в пристрасній війні:
Жадає кожне повновладно мати
Твою увагу й погляди сяїні,
Щоб ними жити й довго раювати.
Говорить серце — в ньому ти живеш,
До нього зовсім око не сягає.
Та присягається мій зір без меж —
В його обладу ти влягла докраю.
Присяглі вирок винесли твердий,
Думки скріпивши правосуддям сили.
Щоб серце й зір не відали біди,
Їх добре, чесно й мудро помирили:
Моему зору — зовнішня краса.
А серцю — серця схована яса.

ПОЕЗІЯ ЗЕМЛІ

(Джон Кітс)

Поезія землі не мре ніколи:
Коли у спеку, линучи з верхів,
Поволі мовкнуть жалоці птахів, —
Сюрчанням коник покриває доли.

Водій привілля, він підводить поли
Стеблинам трав покошених лугів
І заливається, аж поки спів
Його знеможе під кураї неголий.

Поезія ніколи не мине.
В зимову ніч, коли земля холоне,
З-під печі пісня нагло спалахне:
Цвіркун тепло прославить яснотонне —
Тоді здається, на замерзлий шлях
Лунає виспів коника в полях.

ПАВЛО СТЕП

Павло Степ (псевд. Павла Гавриша, 1893-1965) народився на Чернігівщині. Помер у Торонті. Брав участь у першій світовій війні як фельдшер, з 1917 р. — в українсько-громадському житті. Вчителював і працював мовним редактором у різних редакціях. Друкував п'єси для дітей, що їх ставили в Театрі Юного Глядача (ТЮГ). Підчас другої світової війни працював робітником у м. Галле, а після війни видавав дитячу літературу в Гайденаві. З 1954 р. діяльно співпрацював із журн. **Нові дні**, був редактором журн. **Молода Україна**, викладав українську мову й літературу на курсах українознавства в Торонті. Віршована казка для дітей — **Брати** (Торонто, 1960). В Україні вийшли у світ збірки поезій **Хмиз** (1920), **Відгуки квилінь** (1921), та книжка прози **Остання ніч** (1922).

Критична літ.: (немає відомостей).

НЕЗАБУТНЄ

Ти не пройшла в житті моїм безслідно,
Мій спокій ти порушила навек.
Ішли в життя з тобою ми побідно,
Перепливли бурхливих кілька рік.

Весняними пахучими ночами
Мені ти снишся часто і тепер:
Ми знову йдемо квітучими садами,
Думками знову линемо в етер.

І як тоді нас пестить сонце й гріє,
Освітлює життєвий трудний шлях.
І воскресають втрачені надії,
І буйно квітне радість у серцях. 1950.

МАРИВО

Неначе був у рідному селі,
Вузькі бачив піскуваті ниви,
Ходив зажурений по тій землі,
Де був колись веселий і щасливий...

І незабутній бачив батьків двір,
Давнопокинаний, стареньку хату;
Мені вклонявся низенько осокір,
Сріблястий велетень, старий, крилатий...

До сліз зворушений, на все дививсь,
Від мрій і спогадів солодких п'яний:
Навколо славсь, сміявся і ятривсь,
Як мед пахучий, теплий день весняний.

Пастівником, будяччям рясно вкритим
(Обабіч там цвіли чужі сади),
Ходив, блукав, немов несамовитий,
Дитячих ніг своїх шукав сліди...

Хотів знайти загублене навіки:
Юнацьких мрій казково-дивний сад...
Та не течуть назад ніколи ріки,
І юність теж не вернеться назад... 1951.

РАНОК

У віконце
Світить сонце,
Ллються пахоці весни,
А у травах
Кучерявих
Скачуть, грають цвіркуни.

Сколихнулась з цвітом гілка,
Засміялась десь сопілка,
Співець-жайворон загравав...
Ніжні звуки полилися
І по полю розлилися...
І у вербах задрімав... 1942.

* * *

Ідем удвох по оболоні,
Ліворуч річечка біжить...
В твої натруджені долоні
Я хочу серце положить.

Довірить хочу без вагання
Одну з найбільших таємниць:
Тремтливе зоряне кохання,
Що розцвіло під співи птиць.

А ти сховай на дні у серці
Мою святиню й бережи.
Коли ж загину в лютім герці,
Цілому світу покажи. 1944.

СКАРАБЕЙ

Розбитий горем невимовним,
Якого й час не поборов,
Із серцем мук і болю повним
З роботи степом тихо йшов...

Не йшов, а ледве сунув ноги,
Без віри в себе і в людей...
Аж бачу, — лізе край дороги
Жучок чорненський, скарабей.

Такий малий, а котить гору,
Не зупинившись ні на мить...
І враз схотілось мені горе
Поперед себе покотить!

ТЕОДОР МАТВІЄНКО

Теодор Матвієнко народився 1924 р. на Наддніпрянщині. До війни встиг закінчити лише дев'яту класу середньої школи. 1943 р. потрапив до Німеччини, звідки (після короткого нелегального перебування у Франції та Іспанії) виїхав до Канади. Живе в Торонті, поширюючи свою освіту самотужки. Друкується зрідка. Єдина збірка поезій — *Сонети* (Торонто, 1961). Готує до друку вінок сонетів „Море” та автобіографічну поему (уривки були вміщені в *Північному слайві*).

Критична літ.: Яр Славутич, „Огляд українських видань у Канаді, I”, *Північне слайво*, (1971), 187-188; його ж „Українська поезія в Канаді”, *Західньоканадський збірник*, II (1975).

* * *

Завжди ясні над синьою рікою
Лежать прямі асфальтові шляхи,
В мілкій канаві блякнуть лопухи
І стеляться мережкою вузькою.

І хочеться погладити рукою
Товстих дерев посріблені мохи;
Вгорі сумують сплетені верхи,
Защиптуючись зеленню важкою.

Від невеселих мандрівничих дум
Стоїть у пам'яті холодний шум,
Немов прибої голубого моря.

Снігами сипле яблуневий сад,
Ти зупинивсь і дивишся назад —
Безлюдно всюди і не чути горя. 1961.

* * *

Коли пітьма сумних переживань,
Терпких невдач, шукань і безнадії
Поглине всі твої найглибші мрії
Ясних хвилин, уявлень, сподівань, —

Тоді вдавайсь до туги мандрювань
По тих краях, де мчали буревії,
Де йшли дощі, кружляли сніговії;
До серць людських і їхніх коливань.

І зрозумій: ти не один в печалі;
Поглянь звідсіль на проліскові далі,
На тихий вид незмінної краси!

І гордий будь, як сонячне проміння
Іще сміється з милого невміння
Почуть розрад самотні голоси.

* * *

Дрімливу синь людських переживань
Важкий прибій, вдаряючись об скелю,
Промінить ввись; завітчує оселю
Сріблом чуттів, роздвоєнь, коливань.

І тужний біль непевних мандрувань
Тонким струмком замріяного хмелю
Співає гімн блакитному безстелю
І берегам незмінних сподівань.

Цей вічний шум стихії осяйної
В підніжжі круч і брили кам'яної
Мені мигтить озонним вітерцем,

Коли теплінь розвінчаного моря
Не знає днів ненависти і горя
І запашним струмиться чебрецем.

* * *

Вже зацвіли замріяні сади,
Залиті вщерть блакиттю гомінкою
Та ще теплом джмелиного спокою,
Щоб не росли ні терни, ні гльоди.

Отож радій, коли майнеш сюди
І опроміниш піснею дзвінкою
Свою печаль над світлою рікою,
Своє життя, старання і плоди.

Ти подивись: маленькі трудівниці
Збирають сік з медвяної криниці —
Оцей нектар, і сонце, і срібло.

І хоч за це їй не мають нагороди,
(Такий звичай жорстокої природи),
То все ж ясне золотять ремесло.

* * *

Квігчастий степ. Кружіль золотобджола,
Якій чуттям завдячує співець,
Звела думки і мрії нанівець —
І встала мисль, як світла метеола:

Зі всіх світів, що міняться довкола,
Нам тільки даний милий острівець;
По нім весь час простує мандрівець
До берегів німого виднокола.

Та все ж і тут, на камені замшілім,
Від бурних гроз і вітру — помарнілім,
Я ціль знайшов і радості сліди:

Поки ще сонце дивиться з безодні —
Вдихай меди п'янки і прохолодні,
І пий нектар цілющої води.

. . .

Зазеленів роздол озиминою,
Мов простелив святкові скатерті,
На ній цвітуть розливи золоті
І виграють мережкою ясною.

В моїй душі співучою струною
Бринять слова і лагідні, й прості;
Я через те і вдячний самоті,
Що володію радістю земною.

Бо небокрай, глибокий восени,
Завжди п'янить і марива, і сни
Міцним вином блакитної криниці

Отих дзвінких, далеких берегів,
Тих голубих, неторкнених снігів,
Краси життя і світу тасмниці.

. . .

Пам'яті мого вчителя **Василя Глухоти**

Це ти писав про бідних і смутних,
Про ніжний спів омріяного хмелю,
Про милий степ і сонячну оселю,
І про весну розвінчань запашних.

Тому й живеш у споминах ясних,
Мов каменярь, схилившись на скелю,
Хоч голос твій, ударившись об стелю,
Навік затих між мурів кам'яних...

Людино, знай! Проклятий земляками,
Він буде йти безсмертними віками,
„Сталить чуття і душі молоді”;

І просвіщать засліплені народи
„У їхнім слові, в їхньому труді”
Без коливань, зідхань, винагород.

ДАНИЛО СТРУК

Данило Струк народився 1940 р. у Львові. Утратив батька 1942 р. (розстріляли комуністи). Вийшов 1944 р. з матір'ю до Німеччини. Прибув до Америки 1949 р., вчився на курсах українознавства. Після середньої американської освіти отримав наукові ступені В.А. (Гарвард, 1963), М.А. (Альберта, 1964), Ph. D. (Торонто, 1970). Живе постійно в Канаді з 1963 р., викладає українську мову й літературу в Торонтському університеті. Збірка поезій — *Гамма сігма* (Вінніпег, 1963). Друкував вірші в альм. *Північне сяйво*, збірнику *Слово та в журналах*. Видав монографію *A Study of Vasyl Stefanuk* (Літлтон, Колорадо, 1973). Надрукував статті про В. Брюсова, Г. Чубая та інш., а також англійські переклади з української поезії. Працює над творчістю М. Хвильового.

Критична літ.: Яр Славутич, „Огляд українських видань, 1”, *Північне сяйво*, V (1971), 190-191; його ж „Українська поезія в Канаді”, *Західньоканадський збірник*, II (1975); його ж рец. на монографію про В. Стефаніка, *Canadian Slavonic Papers*, XV (1973), 612-613.

ДЖАЗ

Цигарки дим зигзагом
і негра спів хрипкий...

Шалено мигають кольори:
калейдоскопні вушивки,

а парубки пригнули ноги,
усюди — ноги і задки —

твіст!

Флейта плаче,
вторує бас
під стогін саксофона.

І крик людини ззаду,
і негра спів хрипкий.

Трясуться стіни,
звук-товстун
об блиск долівки
бубонить,
до стелі липне дим,
тіла блискучі всюди,
гадюкою сплелись зі всім —

джаз. 1964.

МОЗАІКА

Мудрість:

із трьох шкатулок
угадай, в котрій є горошинка.
Усі шкатулки відчинив?
Нема? — Помилка!

Люди:

квітки у фляконі — в'януть поволі.
Не жалій — не треба!
Квіток є багато, та фляконів бракує
для життя.

Стежка:

крутилася — втікала,
де очі вели. Та люди зловили
роздерли, прибили, цементом покрили:
дорога.

День:

срунка цигарка біла,
що сонцем рано загорить.
Димить і скурюється в чорний недокурок —
ніч. 1964.

МОЇ КОЛЬОРИ

Я хочу синіми словами
вродити незабудьків цвіт,
Пікаса синій світ,
моє життя у синіх думках —
мов у пелюшках немовля,
і синє небо й сині волошки,
і сині очі під смужками
твоїх брів...

ДАН МУР

Дан Мур (псевд.) народився 1914 р. в Західній Україні. Закінчив середню школу й вищу торговельну школу там же. Працював у системі кооперації до 1944 р., коли виїхав до Австрії. Прибув до Канади 1948 р. Відтоді постійно живе в Едмонтоні. Обраний секретарем едмонтонської філії Асоціації Діячів Української Культури. Брав діяльну участь у театральних виставах. Збірки поезій: **Жаль і гнів** (Едмонтон, 1966), **Скрижалі туги** (Едмонтон, 1973). Друкувався в альм. **Північне сяйво**, у **Гомоні України**, **Українських вістях** (Едмонтон) та **Канадійському фермері**.

Критична літ.: Іван Болехівський, „Поет української правди”, **Канадійський фермер**, 6 травня 1967 р.; Іван Овечко, рецензія, там же, передруковано в кн. **Вибрані поезії, оповідання, статті, рецензії** (Лавленд, Колорадо, 1970), стор. 158; В. Жила, „Західня Канада в українській літературі”, **Західньоканадський збірник**, I (1973), 133-134; Яр Славутич, „Огляд українських видань...”, **Північне сяйво**, V (1971), 186-187; його ж „Відродження барокко”, **Гомін України**, 7 квітня 1973 р.; його ж „Українська поезія в Канаді”, **Західньоканадський збірник**, II (1975); С. Andrusyshen, in **University of Toronto Quarterly**, XLIII (1974), 451-452.

ДУХ УКРАЇНИ

Він спрагою слави і подвигів голодом
Гартує норманів у фйордах морів,
П'є воду із Дону золоченим шоломом
І жузелить жар царгородських країв.

Мечів густим лісом росте перед ордами,
Карбує священні кордони земель,
Регоче дніпровими синіми водами —
Варшава дрижить від каральних шабель!

Не гнеться, не плаче у лузі калиною,
Багнетами їжить ся січовиків,
Гримить буревіями над Україною,
Насталоє дзвонами Київ і Львів.

Спартанською славою вставши під Крутами,
Він сяє поривом біблійним стовпа;
Це він біля Бродів борцями невгнутими
Героїть безсмертною в легенді УПА.

Ні звірським Кінгіром, ні злою Воркутою,
Ні виючим холодом, гниллю в'язниць,
Ні смертю в Парижі, ні в Мюнхені трутою
Не вбити його віковичних криниць!

Він гніву і помсти кипить переливами!
І в мить невідкличну, жадану, нову,
Воскресне, спажнувши, і атомів зривами
Грибів мегатонних — розчавить Москву! 1968.

На старість жити спомином?
Дурити дійсність сном?
Що відлунало гомоном —
Змети все помелом!

Бо хто збратавсь з поетами —
Той став Сковорода!
Тичини спів клярнетами
Зве муза молода!

На гору йди за Лесею —
Дарма, що ти старий, —
І з радістю облесою
Неси тягар важкий.

Пісень жагучим шепотом
Візьми в обійми світ
І серця ніжним трепетом
Цвіти у другоцвіт! 1973.

ДИМНІ ДАЛІ

Дарма! Не даленійте, димні далі.
До вас шляхи верстати — не мені!
Замкну життя мого важкі скрижалі,
В сумні, імлаві дні на чужині.

Несла до сонця невгамовна сила.
Летіли легко молоді літа.
Опали спалені плавби вітрила —
І чавить неміч, ночей чорнота.

Не даленійте, димні, дальні далі.
Не дожену вас більше у житті.
Здавили давма спалахи-печалі
В глухий, холодній, хижій самоті. 1974.

БАБИНЕ ЛІТО

Білій, прабабине погоже літо!
І наливайтесь золотом, ліси!
Сій сяєво осіннє, сонця сито,
На миготливі розсипи роси.

Минули марно марива примани
І сподівань сповідні, світлі сни.
В серцях ропіють і ятрядься рани
Від нашептів настирливих весни.

Минули літа спалахи бурхливі,
Розкошів розшуки і марність мрій,
Зостались спомини сумні, слізливі,
І бовваніють стовбури надій.

Багатий вбогістю, нещастям частий,
І долею подоланий притьмом,
Під вечір, віку тихий і димчастий,
Я в осени гостюю за столом. 1973.

ПЛАЧ СЕРЦЯ

Ви бачили, як зливними дощами
Ридають хмари,
Навислі і важкі,
А, виплакавшись, знову кораблями
Пливуть у простори,
Веселі і легкі.

Ви бачили за ревними сльозами
Дівочі очі
Заплакані, сумні,
Що, виплакавшись, світлими вогнями
Горять у ночі,
Знов чисті і ясні.

Ви бачили, як луками, лугами
Світанки бродять
Туманно навесні;
Зронивши роси рясно над полями,
Знов сонцем сходять,
Сміються в вишині.

Та ви не бачили, не кожний **знає**,
Як серце плаче;
Обмануте, болить;
Хоч туга раниць, серце в'ялить, **крас**,
Рве, — одначе
Не плаче, а мовчить! 1968.

ЗАМЕТИ

Замітає зима змій заметами
Ліси, луки, луги і поля...
Під пухкої пороші тапетами
Спить спокійними снами земля.

Сповий снігом своїм, сніговійниче,
Весен споминів сяйво ясне,
Замети забуттям, заметільниче, —
Моє стружене серце спічне. 1966.

* * *

Багрянобурим золотом
Десь догоряє день.
У грудях — дзвоном, молотом,
Під напором пісень.

Зідхнула нічка леготом,
Густіє тишина,
В душі гарячим геготом,
Відлуноє весна.

Співає спомин пісоньку...
У серце біль — мечем!
Розвіяв вітер вістоньку
І схлипує плачем. 1969.

ШУГАЙ

Шугнув у шир швидкий шугай.
І — сосон коси шумами...
Гулькнув розгуляний гульгай
В рамена річки, —
Звихрив хвилю,
І бризками оббризкав
Скелю.

Затримав віддих і подув —
Верхи бокастих лоз погнув.
Війнув у виш
І гримнув громом,
Заревів:
— Дер-р-р-р-ж-и-и-и-и-с-ь! —
Хмариночці, собі на сором;

У лоно блискавку шпигнув,
Зубів зигзагами роздер,
І знов завмер.
І розпливлась хмарина з болю.
Пустила сліз рясних по полю
Струмочки.

І зморщив дроз
Чистеньке личко річки.
Доц. 1965.

ЖЕРТВА

Зіпнусь на скелі крижані
Збирати самоцвіти,
Щоб там, у їхньому вогні,
Лиш ти могла ясніти.

Пірну у прірву до глибин
З великого відчаю, —
Разком небачених перлин
Твоє чоло вквітчаю.

Я викладу з вінка весни
Пахучі, пишні рожі, —
Нехай тобі навіть сни
На пелюстковім ложі.

Проллю краплинами всю ~~крос~~
Для тебе — на рубіні!
Ти завела мою любов
На чорний згар руїни.

Повзе землею жертви дим,
Вже серце догоряє...
Чом попелом своїм їдким
Тебе не проклинає?! 1972.

ВІРА ВОРСКЛО

Віра Ворскло (псевд.) народилась 1926 р. в Києві. Склала іспит зрілості в Перемишлі 1944 р. Студіювала в Німеччині (1946-48) та в Англії (1949-1950). Після переїзду до Канади 1951 р. вчилась в інституті керівництва канцелярійною працею (Нью-Йорк, 1956-60), а потім закінчила Торонтський університет 1964 р. зі ступенем В.А. Довгий час працювала канцеляристкою. Єдина збірка поезій — **Листи без адреси** (Торонто, 1967). Останнім часом виступає як літературний критик — рецензії в час. **Новий шлях**, журн. **Самостійна Україна** та інш. Пише статті на мистецькі й театральні теми.

Критична літ.: Лариса Мурович, „Успішний дебют”, **Канадійський фармер**, 5 квітня 1969 р.; Яр Славутич, „Огляд українських видань, II”, **Північне сльиво**, V (1971), 188-189; його ж „Українська поезія в Канаді”, **Західноканадський збірник**, II (1975); Юрій Буряківець, „Ліризм полум'яного і пристрасного серця”, **Українські вісті** (Н. -У.), 12 грудня 1971 р.

* * *

Україно! Ти дарунок Божий,
Найчудесніший на світі рай!
Вже ніхто Тебе здолать не зможе ←
Ти надхнення кожному з нас дай!

Україно, всі Твої звичаї —
Це джерела нашого буття!
Кожен хай традиції вивчас,
Розум хай гнуздає почуття.

У Твоїй красі — могутня сила,
А багатство — в золоті пшениць.
Україно, дай надхненню крила,
Щоб зросли ми у незламну міць!

Україно, сонце на вигнанні,
Світиш ти мандрівникам здаля.
Ти лікуєш наші всі страждання,
Богом Ти освячена земля.

Україно, наша Ти молитва,
Наша віра, наша в жилах кров.
Кожне серце воскреси до битви,
В кожному серці запали любов!

Україно, нас єднай в родину,
Будь для нас Ти вірою із вір,
Щоб могли ми працювать невпинно
І творить добро, багатство, мир. 1973.

* * *

Вклоняйтесь рідному — не гріх,
А гріх — все рідне руйнувати.
Нас рідні скарби гріють всіх
І нас об'єднують, як мати.

Таж кожна знахідка в землі —
Це праісторії походи.
Із неї — духу кораблі,
В яких мандрують всі народи.

Вся давнина — найбільший скарб,
Основа духу, сили криця.
Той, хто торкне магічний карб,
Вмить стане нездоланний лицар.

Нарід шукав, нарід творив
І передав нам все у спадок.
Та хто ці скарби розорив —
Чи вороги, чи сам нащадок?

Легенда кожна й кожен Бог,
Які жили в душі народу,
Вели до слави й перемог —
Кували щастя і свободу.

Звичаї наші дорогі
Охороняли нас від смерти,
І найлютіші вороги
Нас не змогли зі світу стерти.

Звичаї створюють нарід,
Його гартують, наче крицю.
Тисячоліття орд і бід
Не знищили живу криницю.

Вклоняйтесь рідному — не гріх,
А гріх — все рідне руйнувати.
Звичаї нас єднують всіх
В одну родину, наче мати. 1973.

* * *

Він воював за Україну,
Йй волю й славу здобував,
Та збудувати не зміг родини —
Чужинку за дружину взяв.
Шукати логіки тут марно:
Боровся з ворогом, як злом,
Але узяв чужинку гарну,
І став у неї він рабом.
І в рабстві бачить щастя власне,
Приніс йй в жертву ідеал.

Не патріот це, а нещастя,
Бо він для нації пропав.
Бо патріот не зігне спину —
Чужій мадонні щоб служити, —
В родині служить Україні,
Бо де найкраще йй служить?
Державу не буде в хмарах,
Де лиш курличуть журавлі,
Кус з дітей не яничарів,
А визволителів землі!

СКЕЛЯ

Орлам і хмарам ти причал
і сонцю золотому,
І накриває ночі шаль
Твою вдовину втому.

І обірвався стежки дріт, —
Йй гордість не під силу,
І хоч який великий світ, —
Маленькі має крила.

Я гляну у дзеркальність хвиль:
Там самоти глибини...
Закам'янів пекучий біль
І крик німий людини.

Завіщо Бог так покарав,
Дав лиш докори слухать,
Але тому він крил не дав
Ні серця, ані вуха.

І хай ридас океан,
Тобі цілує ноги, —
Ти, як неблаганий титан,
Не слухаєш нікого.

Якби ти знала чар казок,
Веселих трав і квітів,
Ти б захотіла у пісок
Всю гордість перелити.

Але тобі незнаний діл
І простір розпростертий,
Тому тримай свій гордий біль
Як знак живої смерти.

ЛАДА

Ой, Ладо, Ладо, богине кохання,
Богине квітів, весни, парування!
Смерть ти прогнала — Кощея, Морену,
Землю ти вбрала в кирею зелену.

Килими квітів ти стелиш зірчастих,
Все ти квітчасш зелами-рястом.
Все засівасш зерном надії,
Всіх закликаєш до праці, до дії.

Ой, Ладо, Ладо, богине кохання,
В серце вливаєш ти силу єднання;
Кличеш пташину, кличеш людину
Вити гніздечко, плекати родину.

Ой, Ладо, Ладо, сонечка доню,
Дні запрягасш — сонячні коні
І повезеш нас у літечко красне,
Де урожаю рясно-прерясно. 1974.

* * *

Канада — мозаїчний взір —
Складається з народів-зір,
І кожний — інша фарба в скерці:
Живе, велике, творче серце.

З усіх цих різнобарвних фарб,
Мов самоцвіт, яскріє скарб.
Культури тут усіх країн
Зливаються в один рубін.

Думки тут, наче зграї птиць,
З усіх країн, з усіх столиць
Несуть вогні для творчих муз,
Щоб світ в оспалість не загруз.

Відкрито в світ тут безліч брам —
Усе, усе можливе нам:
Торуй, твори, шукай, працнуй,
Нове багатство думки куй!

Канада — багатющий край,
Усе тут є, що загадай.
Найбільший скарб — не рай-садок,
А океан нових думок. 1973.

СИТО

От, якби винайти таке сито —
Поезію пересіяти, перетрусити, —
Відсіять повторення, переспіви,
Які вже читати немає сили.

Відсіять пісні, до себе подібні,
Які поезії — не потрібні!
Відсіять неволю, долю, страждання,
Усі квиління й нарікання.

Усі розчулення, сльози й вади,
Лишивши саму оптимізму шпаду.
Відсіяти мертво, шаблонне, банальне,
Лишивши суттєве, оригінальне;

Щоб залишилося все життєдайне:
Надхненне, високе, глибоке, як тайна,
Щоб пісня давала нам крила до лету —
Творити не мрії, а діл ракети.

Якби з пісні щезли ностальгії руди,
Ми стали б міцніші і кращі люди,
Бо смуток і туга — смертельна отрута,
Найгірша неволя й найтяжчі пута.

Пісні мусять бути вулкани-стокрили,
Що нас оживляли б, давали нам сили,
Були б нам надхненням, надією, ліком
І звали творити святе й велике. 1972.

• • •

Заглянеш у англійську мову —
Яке там цінне кожне слово,
Який там цінний кожний звук!
У світі мати всіх наук.

Філософи і слідопити
Мандрують по усьому світу,
Шукають тайників-джерел,
Звідкіль злетів словес орел.

Коли відкриєш слів скарбницю,
То вгледити дивні таємниці.
Таж пребагато наших слів
Зайшло до них з усіх країв!

Поглянь на наших слів обличчя!
Старезна мова ця — антична!
Її ще не відкрили ми,
На світі їй нема ціни! 1975.

• • •

Церква мусить гартувати людину —
Вчить практично думати щомить.
Церква має вчити без упину —
Націю, як ідеал, творить!

Церква мусить розганяти чвари.
Церква — школа, кузня людських душ.
Хай вона не плодить яничарів!
З неї хай виходить лицар-муж!

Церкво українська, українців
Вчи найперш вкраїнця полюбить.
Помагай йому в тяжкій мандрівці
Із життям боротись і творить!

Не веди нас у чужі столиці,
Не веди нас у чужі краї!
Поведи у Київ сяйнолиций —
В рідне серце нашої землі! 1975.

БОРИС ОЛЕКСАНДРІВ

Борис Олександрів народився 1921 р. в м. Ружині на Житомирщині. До війни вчився в Київському педагогічному інституті. Перший вірш надрукував у житомирській газеті **Червоне Полісся** 1939 р. 1941-1943 рр. вчителював і займався журналістикою. З 1944 р. — на еміграції: у Польщі, Чехословаччині та Австрії. 1948 р. переїхав у Канаду, де живе постійно в Торонті. 1951-1961 рр. був головним редактором журналу **Молода Україна**, у шістдесятих роках закінчив бібліотечний та славистичний відділ Оттавського університету; працює директором бібліотеки в окрузі Вагн. Збірки поезій **Мої дні** (Зальцбург, 1946), **Туга за сонцем** (Торонто, 1967), **Колокруг** (Мюнхен, 1972), **Камінний берег** (Торонто, 1975); книжки гумористичних оповідань — **Свирид Ломачка в Канаді** (1951) та **Любов до ближнього** (1951) — видані в Торонті під псевдонімом Свирид Ломачка. Б. Олександрову належить чимала кількість перекладів з чужих мов, зокрема з канадсько-французької поезії, та переклад циклу віршів **Реквієм Анни Ахматової** (1973 р. вийшов окремою книжкою). Підготовляє до друку вибір поезій **Поворот по сліду**, працює над книжкою перекладів та літературних пародій.

Критична літ.: А. Коломієць, „Б. Олександрів: „Мої дні”, лірика”, **Керма**, ч. 2, Зальцбург, 1946; Ю. Клен, „Б. Олександрів, „Мої дні”, лірика”, **Звено**, ч. 3-4, Інсбрук, 1946; Ю. Клен, „Думки на дозвіллі”, **Останні новини**, Зальцбург, 17.5.1947; Г. Шевчук (Ю. Шерех), „Намісто настроїв”, **Час**, Німеччина, 1947; О. Гай-Головко, „У прямому дзеркалі”, **Український голос**, Вінніпег, 20.11.1952; А. Юриняк, „Лукавство книжки Свирида Ломачки”, **Молода Україна**, лютий, 1963; Ю. Пундик, „Любов до ближнього”, **Молода Україна**, липень-серпень, 1963; ТГЛІ (Т. Литвяк), „Творець славного Свирида Ломачки”, **Українські вісті**, Едмонтон, 12.12.1968; І. Качуровський, „Туга за сонцем” мого приятеля Бориса Олександрова, критичні нотатки”, **Українські вісті**, Новий Ульм, 17.12.1967; В. Сварог, „Пам'ять поета”, **Нові дні**, січень, 1968; А. Юриняк, „Туга за сонцем” Бориса Олександрова”, **Українські вісті**, Новий Ульм, 11.12.1968; К. Біда, „Нова збірка поезій Бориса Олександрова”, **Молода Україна**, лютий, 1968; М. Мандрика, *History of Ukrainian literature in Canada*, Winnipeg, 1968, 178-182; Р. Ільницька, „Борис Олександрів”, **Юнак**, Торонто, березень, 1971; В. Шелест, „Борис Олександрів — поет і гуморист”, **Молода Україна**, вересень, 1971; І. Качуровський, „Творчість Бориса Олександрова”, **Український голос**, Вінніпег, 10.11.1971; Б. Мазепа, „Нова збірка поезій Бориса Олександрова”, **Українські вісті**, Едмонтон, 30.11.1972; А. Юриняк, „Ностальгійна лірика поетів нової еміграції”, збірник **Критичним пером**, ст. 236, Лос Анджелес, 1973; Г. Черинь, „Краса і насолода туги”, **Українська книга**, ч. 2, Філадельфія, 1973; М. Гарасевич, „Борис Олександрів: „Колокруг”, **Овид**, Чикаго, січень-березень, 1973; А. Юриняк, „Колокруг” Бориса Олександрова”, **Жіночий світ**, жовтень, 1974; В. Ворскло, „Пісенний колокруг”, **Новий шлях**, 3, 10, 17 і 24 лютого 1973; В. Сварог, „Джерело поетичної щирости”, **Молода Україна**, вересень, 1973; П. Кононенко, „Хто ж має

рацію? До проблеми літературної критики", Молода Україна, листопад, 1973; В. Сварог, „Отже про літературну критику", Молода Україна, січень, 1974; І. Качуровський, „Нова книга поезій Бориса Олександрова", Нові дні, березень, 1973; Л. Луців, „Про нові видання", Свобода, 6 грудня 1974; Яр Славутич, „Русифікація українського наголошування", Визвольний шлях, Січень, 1975; І. Качуровський, „Несумлінна рецензія", Визвольний шлях, червень, 1975; (І.Б.), „Камінний берег" Бориса Олександрова", Український голос, Вінніпег, 11 червня 1975; І. Качуровський, „Камінний берег", нова збірка поезій Б. Олександрова", Молода Україна, вересень, 1975; Л. Луців, „Про нові видання", Свобода, 8 вересня 1975.

ПОЕТ НА СОЛОВКАХ

...пригадаю Дніпро і вмру.

С. Плужник

Ще день-два, може три — і ось тут закопають мене,
У одвічнім снігу, в цій холодній північній пустелі.

Рідний край, дальній спомин, востаннє в очах
спалахне

І розіб'ється вщент, як літак, налетівши на скелі.

Знаю: смерти проваль неспромога ніде обійти —
Темні ями очиць від колиски чатують і стежать.
Та по волі чийй крізь хуртечі я мусів пройти,
Щоб померти отут? Мої кості сюди не належать!

Білі ночі пливуть, як привиддя з полярної тьми,
І північна зоря холодіє на вістрях багнетів.
Дніпре, батьку наш Дніпре, до вічного неба греми,
Чорне море збуди — Біле море ховає поетів!

Замерзають слова, відпадають крижано в сніги,
Замерзає душа — в цій пустелі нема порятунку.
І прощальні горять крізь туман золоті береги,
Сині хвилі Дніпра, що у серці видзвонюють лунко...

1933

Матерям

Це остання хлібина, остання...
Очі горем налиті вщертъ.
Батько й діти не їли зрання.
Це остання хлібина, остання...
Після неї — голодна смерть.

Плаче й крас, мов соломинку.
Пильно дивиться діввора...

— Тату, їжте ось цю шкуринку,
Майте жалю до нас краплинку —
Умирати вже вам пора...

Взяв шкуринку дідусь і плаче.
І стареча рука тремтить...
Сиве око, сліпе, незряче,
Але серце його козаче,
Б'ється рівно і хоче жить...

Стали кожному крихти в горлі,
Спазми в горлі. Немає слів.
А над хатою — клекіт орлій,
А на вигоні — трупи чорні,
Там, де саваном сніг білів...

МУЗИКА

Це буде так: вечірні тихі луки...
А вдалині — зелені хвилі, порт.
Ось: припадуть до клавіш білі руки
І продзвенить розпукою акорд.

Це буде — біль. Закуті громовиці.
Пекучий жар у холоді п'ятьми.
І пролетять над морем чорні птиці,
Далечину мережачи крильми.

Це буде — жаль. Привабна тайна мрії.
Я не зірву повік її тенет!
Ось: піднялись, мов крила, темні вії
І на стіні — знайомий силует...

* * *

У нашому саду ще стоїть красень-
каштан, а більше вже нічого немає...
(З листа сестри)

Каштан лишився в нашому дворі.
Ні хати вже немає, ані плоту.
Та ще лишилась стежечка по воду,
Яку носив я з річки у відрі...

Вже не співають півні на зорі.
Немає їх... Лиш жаби на погоду
Так само квакають з левади біля броду,
Там, де сусід наш ставив ятірі...

Спустів наш сад... Старих родючих слив
Давно нема. Хтось, мабуть, їх палив
У лютий рік, як вдарили морози,

Лише каштан дрімав під вітру свист...
О сестро, сестро, втішся, витри сльози,
Пришли мені з каштана того лист...

* * *

Ну от і все. Спалив твої листи
І засмутився, відчувши ніби втому.
Мов не дими, а так немов би ти
Десь відпливла у далеч невідому...

Спали мої... І будем знову ми,
Як мандрівці, що стрілися на мості.
Нехай пливуть твої й мої дими
І, може, десь зйдуться в високості...

ОСІННЕ

Стоять граби прозоро-жовті...
М. Рильський

Ми зустрілися в місті чужому тоді,
Коли небо мережила просинь.
Коли холодом зірним у тихій воді
За яругами хлюпала осінь.

То була золотінь, червіньково-ясна.
Синя далеч, переткана млою...
Але в тузі німій золота чужина
Не здавалась мені золотою.

І коли нарікав я на долю круту,
Що мене на розпутті забула, —
Ти не раз, як зоря, крізь мою самоту
Переходила ніжна і чула.

* * *

І хоча ти зросла на чужих берегах,
У просторах суворого світу, —
В тебе стільки довіри у ясних очах,
Зрозуміння, тепла і привіту!

В тебе стільки в очах непромовлених слів.
Що в зиницях, яріючих жаром,
Я б навіки свою самоту спопелив,
Запаливши жертвним пожегом.

І п'янка недомова порушених тем —
Мов засвічені в серці віконця,
Мов задумані клени, налиті вогнем,
Золоті і ясніші від сонця...

ЕМІГРАНТ

Я вернувся до тебе, вітчизно моя...

М. Орест

Вже зима, вже зима.
Ні стеблини нема на лану.
Тихо падає сніг,
покриває мою сивину...

Як давно, як давно —
босоногим хлоп'ям серед нив —
Ось по цих доріжках,
по зеленому лузі ходив!

А тепер — скільки літ! —
із-за моря вернувся сюди,
Молодих моїх днів
пошукати зниклі сліди.

Все інакше тепер —
стали іншими села й поля,
Але обрії ті ж —
віс тугою рідна земля.

І в притихлих полях —
все ті самі сухі долини,
Гірко пахнуть здаля,
мов нагадують юність мені.

І так само згори —
на гринджолах-санках дівтора,
І бабусі в хустках,
що з водою ідуть до двора.

Вже зима, вже зима...
І ставок під снігами зачах.
Буду мовчки іти
по сріблених оцих килимах.

Буду сльози ронить,
буде вітер свіжинки мести.
Молодих моїх днів
не знайти, не знайти, не знайти...

НЕМОЖЛИВІСТЬ

Ти постукала в темне вікно.
Хмурий вечір. І вітер. І злива.
Я тебе вже не бачив давно.
Ти постукала в мокре вікно.
Ти? Чи справді це ти? Неможливо.

Що ж, заходь. От година лиха,
Ця година, так довго жаданна!
Що ж тепер? Не бойшся гріха?
То заходь. Ця хатина суха,
Королево моя довгожданна!
Мокрі вії. І коси. І плащ.
І в покорі похилені плечі.
А в очах — ніби сміх, ніби плач...
«Може я не до речі, пробач...»
Ти до речі, до речі, до речі!
«Знаєш, сталося... Прогнав чоловік,
І тепер мимоволі я вільна...»
Дві сльозини з-під темних повік.
(Ну й нікчема він, твій чоловік!)
Але втіха згасала повільно...
Мов сновиддя на фоні вікна,
Де гойдалася смуга ліхтарна.
От і сталося... Невже це вона?
(Щось у серці спускалось до дна)
Квола, мокра — і ніби й негарна...
На потемрені шиби дивлюсь
І малюються рами, мов грати.
Може я від жури захлинусь,
Але як же сказати? — Боюсь! —
Те, що треба, що треба сказати!
Ну і вечір! Сльота і сльота,
Вітровії, і темінь, і злива.
Ти немов би і та, і не та...
(Як нещадно минають літа!)
А здається любив... Неможливо!

СПОМИН

Довгі вії. Ліхтар за плечима.
Реклямові вогні голубі.
Ти мене просвердлила очима,
Посміхнулась — і зникла в юрбі.
Промайнула. І більше ніколи
Не зоріли ні очі, ні сміх.
Тільки спомини душу кололи,
Неспокійні і звабні, як гріх.
Тільки синю, зірчасту фіранку
Колихали вітрильники снів.
І не знати, навіщо до ранку
Проти неба ліхтар паленів.
І не знати, навіщо до стінки,
Ніби зляканий, тягся ліхтар.
А холодні, срібlistі сніжинки
Умирали, спадаючи з хмар.

СТАРИЙ

Я вже дуже старий. Мої очі вже чітко не бачать.
У померклих зіницях димить, догоряє мій вік.
Десь не дуже здала наді мною вже ворони кричуть,
Але я ще живий. Але я ще цілий чоловік.

Прошуміла весна. Продзвеніло цикадами літо.
Пахне прілістю осінь і в'яне поживкла трава.
Чи прожив я свій вік, а чи був він примарою, мітом?
Хоче сонця й тепла посивіла моя голова.

Кажуть спокій, повага і мудрість приходять з літами
І вирівнюють все: був ти воїн, поет, чи жебрак.
Пізня мудрість ота! Якби вчасно була вона з нами,
Свою путь життєву я пройшов би напевно не так.

Тихо падає лист. Ледве-ледве я шум його ловлю.
Це летять мої дні. І для них не прийде вороття.
Розказав би своє... Та до кого, до кого промовлю,
Коли кожен спішить, коли в кожного —

власне життя?

Буде знову зима. Забілють засніжені віти.
Буде кості мої холодити морозна імла...
Буде прикро мені. Бо й старі потребують, як діти,
Трохи лагідних днів. Трохи справжньої ласки
й тепла.

Я вже дуже старий. Мої очі вже чітко не бачать.
У померклих зіницях димить, догоряє мій вік.
Десь не дуже здала наді мною вже ворони кричуть,
Але я ще живий. Але я ще цілий чоловік.

* * *

От піду, побреду по сліду.
Груди — вітрові, ноги — босі.
По хвилястій стежині піду.
Де чербець, і ромашки, і роси.

Де невтомно ляцять цвіркуни,
Де волошки, як очі ранку,
Де чийсь недомарені сни
Колосками шумлять до світанку.

Подивлюсь на сади, на село,
На луги, де латаття й квіти.
Сон, чи привид? Було — не було?
Буде серце моє щеміти...

• • •

Ваш лист, хороша Женю, нагадав
Далекі дні завзяття і невтоми.
І знову в пам'яті, як марево, постав
Ясний, дзвінкий, замріяний Житомир —
Чудове місто, де я побував
На перехрестях юности моєї.
Де я блукав, шукав, фантазував
І не збувався певности тієї,
Що все — найкраще в кращому з світів,
Що вічно буде юність буревійна.
А Тетерів ласкаво воркотів
І нам не снилися ніякі дикі війни.
Ваш лист — як ластівка з утрачених сторін,
Як вогник пам'яті із того боку греблі.
І ще такий, як серця дальній дзвін,
Як голос Ваш, як Ваші руки теплі,
Коли в своїх я вперше їх тримав,
А очі сяяли, розіскрені і чорні..
Ваш лист, хороша Женю, нагадав
Далекі дні, минулі й неповторні.

• • •

Нам радощів немішаних зажити
В земному існуванні не дано.
М. Орест.

Поводься так, неначе все як слід:
Здобутки, втрати, радощі, печалі —
Збирай в одно, в душі на самий слід
Згортай, складай — надалі і подалі.

Сьогодні жар, а завтра — тільки дим.
Сьогодні лід, а завтра — тільки води.
Віщує небо місяцем рудим
Теплінь і дощ, погоди і негоди.

Чому і як — нам знати не дано.
Сплелося все в химернім візерунку.
Роки чи дні — хіба не все одно? —
Вони дрібні в останньому рахунку.

Чи, може, десь знайдеться проминально?
Живеш — гаразд. Помреш — загине слід.
Поводься так, неначе все як слід.
Поводься так, неначе все нормально.

30. 1. 1973.

РІЧКА

(З Сільвена Гарно)

Щоб стара оця річка сріблилася знову ясніш,
Ми укинемо в неї зірки із металу,
Що світлитимуть в ночах зеленим відтінком коралу,
Навіватимуть втопленим сні, щоб було їм на дні
веселіш.

Я піску золотого насиплю в потемрену глиб,
Гомонітиму з нею, неначе з білявкою тою.
Тобі, крале, яснити і плавати тільки нагою,
Хвиля збудить для тебе стада пломеніючих риб.

ЗРАДА СОНЦЯ

(З Роналда Депре)

Білі лебеди, мертві, у мене лежать на колінах,
О, дозвольте погладити пір'я їх шовк шелесткий,
Відтворити хоч жестом їх горду, зів'ялу граційність,
Без вагань приголубити лагідні стебла їх ший.

Звідкіля цей удар, що так знівечив ваше підкрилля,
Ця цвинтарна галузка, що впала на сніжний завій,
Ця зіяюча рана, що ваші потьмарила очі —
Чорні привиди ночі, розпачливі ночі без мрій...

О, ця злудлива тінь, що лягла на м'яку вашу
білість,

Ця зрадлива порожність, що з'єднає два береги,
Дві ворожі стихії. Це наші розтрощені мрії,
Наша туга любови, що більше не має снаги.

Ваше пір'я священне врочисто погойдують хвилі,
Небо стелить вам килим, напосний тугою вщертъ.
Ваше царство знялось поза нашу жалобу і сльози,
Поза наше дитинство і смерть.

Але сонця жорстоко в'янучий віхоть
Змів красу вашу горду в конаючу ніч.
І приблідло-заляканий мачушин місяць,
Темний вітер, що бився і віяв до віч —
Ваше озеро випив, краплину по краплі,
Поглибивши безодню у вас під крильми...

І коліна мої у прощальній молитві
Перед вами вклякають сами.

ЛАРИСА МУРОВИЧ

Лариса Мурович (псевд.) народилась 1917 р. в Чернівцях на Буковині. Почала писати вірші ще в дитинстві. Брала участь у підпільному ОУН. До Канади прибула 1948 р. Живе підчас літніх місяців в Онтаріо, а взимку на Флориді. Збірки поезій, видані в Торонті: **Піонери святої землі** (1969), **Євшан** (1971), **Жар-птаха**, **вибрані поезії** (1971). Надрукувала критичні статті в альм. **Північне сяйво** та в різних журналах, видавала **Світання** за ред. В. Шаяна, перекладає поезії з англійської мови.

Критична література: М. Mandryka, **History of Ukrainian Literature in Canada** (1968), 182-185; Іван Овечко, „Лариса Мурович — поетка лірики й мітології, **Канадійський Фармер**, 31 серпня 1968 р. (передруковано у збірці **Піонери святої землі**, 5-10); Ольга Третяк, „Думки про збірку поезій Л. Мурович **Піонери святої землі**”, **Визвольний Шлях**, річник 23 (1970) 254-256; Яр Славутич, „Огляд українських видань, II”, **Північне сяйво V** (1971), 178-179; його ж „Українська поезія в Канаді”, **Західньоканадський збірник, II** (1975); Микола Погідний, „Євшан Лариси Мурович”, **Канадійський Фармер** 20 листопада 1972 р.; його ж „Стихія рідної землі”, **Новий шлях** 26 серпня 1972 р. і „Жар-птаха”, **Український голос**, 31 січня 1973 р.; К. Андрусинин, „Книги, видані в Канаді”, **Західньоканадський збірник, II** (1975); Р. Кухар, „За красу змагання”, **Канадійський фармер**, 7 лютого 1970; його ж „Лариса Мурович на творчих верхів'ях”, **Шлях перемоги**, 18 червня 1972 р.

ПРАДАВНЯ ПЕЧЕРА

Не входьмо до прадавньої печери,
Поки не скинемо у яр химери,
Бо ж сумнів дум і почування вражі
Зневажать тінями — легенд вітражі.

Ввійдімо лиш тоді, коли руками
До тайни таїн торкнемось брами,
І будемо охочі зрозуміти —
Про що в ядрі співають самоцвіти.

Нам не осліпить очі сонце міту,
Що велетнів колись творив Маніту,**
І правда, що перлини Гаявати
В разки намиста варто нам силати.

Не входьмо до прадавньої печери,
Поки не скинемо у яр химери,
Як шептом Дух запросить Просвітитель:
„Розплющте зір душі. Я — ваш Учитель!”

**Маніту — інд. бог неба і землі.

ГРАНД-АРАБЕСКА

(Поліні Джонсон)

Вже сонця м'яч летить за обрій прерій,
На зміну дневі зближується ніч —
Закутана у синій шаль містерій,
Вгорі ж не мерехтять ще слява свіч.

Перехід цей із дня до ночі має
Здійснити мавка обрядом-танком
І прояснити чаклами безкрає —
Хай едельвейси зацвітуть вінком.

Іде легким, неначе вітер, кроком,
Ледь-ледь торкає землю і небес
Умить крутіжним досягає скоком,
Гранд-арабескою живих чудес.

І подихом засвічує нам зорі,
Яких імення — в пітьмі забуття,
Та з тими, що відомі у просторі,
Горіти мусять вічністю життя.

ЧОРНОЗЕМНА ГРУДКА

Чорноземну цю грудку до хустини
(Де піт рясний і кров моїх батьків!)
Узяв я з поля рідної країни,
Сльозами власними її полив.

Я зберігав її, мов скарб багатий,
На всіх дорогах рівних і стрімких,
Вона була мені за світло хати,
За рідних — і живих, і неживих!

Аж тут її, таку святу й єдину,
Я розділю надвоє в мірці жмень,
На чужині посію цю частину,
Тамту лишу на свій останній день.

Мішайся, земле, до чужої ниви,
Своїм теплом зернини зогрівай!
Хай вічний дух моїх батьків честивих
Тобі снаги додасть на урожай!

А дух цей буде явно промовляти,
Як руна вистигнуть у золотінь,
Моїм нащадкам серце оживляти
Любов'ю до Вітчизни їх. Амінь!

ОСЕЛЯ ХОРТИЦЯ

(Постала 1875 р. в Манітобі)

Давним-давном жили тут люди у землянках,
Та переможцями були в твердім житті,
Бо їм щоденно давня пуца, наче бранка,
Покірно скелями лягала на путі.

Лунав на прерії джагану спів веселий,
Яким завзяті рух ясили між озер,
А з ними Коцур був, козак як дуб дебелий,
Вітчизни степової — перший піонер.

Тоді то він, коли в руках дзвеніла криця,
Що завжди шлях промощує новій порі,
Надхненно цій оселі дав ім'я ХОРТИЦЯ —
На славу острова — на рідному Дніпрі.

ПЕРША ОРАНКА ЖІНОЧА

(З виставки картин Петра Сидоренка)

На картині давня пуца оживає,
Піонерська пісня лине у безкрас:
— Муж пішов далеко зерна здобувати,
А дружина мусить цілину орати!

Не хваліться, люди, нині тракторами,
Радість незабутня — оранка волами,
Їх гаряче серце з нами любить поле,
Тракторів залізне — холодом лиш коле.

Волики рушають радо, без спонуки,
Бо тримають плуга жінки вірні руки, —
Цілину орати помагають діти, —
Це ж майбутня зміна. Як же не радіти?

Чом палає ватра? Чом гілки зелені
Дивляться побожно на обличчя нені?
Вся ж природа з нею творить тут молитву:
— Господи, звияжно дай скінчити битву!

Довкруги дерева шепчуть тасмницю:
— Батько вже вертає! Він несе пшеницю,
Мов козак — трофеї з дальнього походу,
Де здобув свободу для свого народу!

На картині давня пуца оживає,
Піонерська пісня досі не вгавас;
Гей, мистцеві дяку гомонить охочу,
Бо ж прославив першу оранку жіночу!

РУКИ ІНДІЯНКИ

Червоношкірі руки гарні
(Знеславить їх — зусилля марні!),
Колиску вміють для дитяти —
Ах, мушлями інкрустувати.

Коли надійде день жаданий,
Той Чорний Крук, на зов
 Ша-ля-ни*
Синочка покладе в колиску,
Неначе помідор у миску.

Червоношкірі руки ніжні
Уміють думи всі драпіжні
Прогнати із чола дружини
Ласкавим доторком єдиним.

Та, як причалять блідолиці,
Ті руки — пазурі тигриці —
Чоловікам гартують стріли,
Щоб гідно ворогів зустріли.

*Ша-ля-на — інд. дух креації.

ЛИСТ ДО ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ

Григорію Савичу, голубе земно-небесний,
Верніться до нас і подайте свою благодать!
Ваш творчий голос величний, дивами чудесний,
Не відає тонів, що смерти носять печать.
Заграйте, заграйте у тії воскресні дзвони,
З яких запалають простори і небеса,
Щоб на Божественність чутливі, з дуба корони
Затьохкали й соловейки: „Ах, то ж краса!”
Чи чуєте ви, Григорію Савичу милий?
Вже й Україна вторить в унісон,
Вона ж, як і ви, не терпить кургану-могили,
Йї смерти немає, був тільки духа пробудний сон.
Григорію Савичу, гляньте, як ваші обнови
З дорідного зерна скрізь розростаються до колосків,
Вітають вас дочки, сини й матері-удови,
Пізнавши по неповторному голосі голосів!
Нарід благає: „Явіть, що надходить потоп зміїний,
А героїзм священний велить пролляти серця кров.
Григорію Савичу, філософе й лицарю дужий України,
З нас викрешіть знов палку ненависть і любов!”

ТАТ ТВАМ АСИ

Там, де родяться справжні герої,
Таїна, із замком на вустах,
Під вуалькою ходить густою,
У соломою вкритих хатах.

Породільниці сціплюють зуби,
Щоб не звабив їх крик гайдука,
На пошерхлі гарячкою губи
Ні краплини нема молока.

І богма чим сповить немовляток,
Голод живить, у ньому ростуть,
Вихор — ери нової початок —
Барикадами сковує путь.

Аж як їх розіб'ють до кончини,
Підчас свята нової Весни,
Вчують голос радий Батьківщини:
— Найрідніші мої ви сини!

ТРИЗУБ

В ім'я краси і сили, і свободи,
О рідна земле, ми трипільські глеки
З ядра твого несем поміж народи,
Щоб зблизька бачили своє далеке,
Бож твій нарід їм вирізьбив обличчя, —
Хай знов святяться давні тисячріччя!

Будь воля нам твоя, землице рідна,
З чорнозему хвилястого, як море,
Ти споконвік у власній моці плідна,
Коли ж тебе до дна хтось переоре,
Твої скарби там буде подивляти,
В пошані поклонившись: „О, Прамати!”

І скажеш ти, мов Леля, хоч без трону,
Своїх хоробрих воїв голосами:
„Ніхто, ніхто мого не спинить гону
Вродить сонця любови над світами,
Щоб окриляли духа людській расі, —
Добро ж — добром вагітне”. Тат Твам Асі!*

* * *

Не в Посейдона знаку — сила Україні,
Смирив моря лиш грекам їх тризубний клин, —
Найдревніший нарід наш в Аріїв родині
Здобув свій герб державний — з неба верховин.

О найдорожчий предку! Для душі наснагу
Ти з блискавки Перуна зачерпнув і вряв
Її в граніт Тризубом, щоб навік у змагу —
Твоїм нащадкам вірним — ворогъ коривъ.

Та вої кров проляли, підчас лихоліття
Свідомість про нерідне взявши за „своє”,
Світило сонце тільки митями в зеніті,
І ворог знов щербив нам бойове коп'є.

*Тат твам асі — священна формула із „Упанішад”,
що значить „Це є Ти!”

Чом думка серце мучить, криком б'є безкрас:
Чи ж не тому в неволі наш прекрасний край?
Таж „правдою” з неправди пута розриває
Нарід, що згоду неба мав на власний рай!

Не з Посейдона знаку черпнемо відвагу,
Бо з блискавки Перуна викутий Тризуб.
Хай Україна буде витязем у змагу
І вславиться світами — як народів дуб!

ЯК ІНДІЯН УМИРАЄ

(Уривок із поеми Поліни Джонсон)

В полон попав ось Могавк у лісах,
З погордою до ворога в очах;
Про долю бранця ворог взявсь рішати,
Його відвагу воя захитати.
На вибір — дві можливості страшні:
— Чи ти готов босоніж по вогні
Пройти в країну, де кошмарні душі,
Останнім співом чарувать нам уші?
Чи радше — із жінками ти б спочив?..
Спахнув орлиний зір, немов у зрив
Знялась рука, богоподібно глянув:
— Палить вогонь! — струснув наказ поляну.

* * *

Довжезна стежка, біла від жарин,
Жде між лісами на героя чин.
І твердо, наче скеля, він ступає,
Надхненно пісню бойову співає,
Безстрашно йде по стежці вогняній,
Лицарський тан танцюючи по ній.
Хоч спалює вогонь м'язисте тіло,
Навпроти смерти він прямує сміло,
Перо ж орла не злине з голови,
Як довго серця ще удар живий!
Уже повільніше танок виводить гордий,
Але бурхливіше пісень акорди
Шалено, люто ринуть із лісів
У край мисливських щасливіших днів.
Останній крик і вірний расі радо
Він смерть приймає, та ніколи зраду!

НЕСТОР РІПЕЦЬКИЙ

Нестор Ріпецький (1919-1974) народився в Самборі, Західня Україна. Скінчив гімназію в Станиславові, був студентом Академії політичних наук у Варшаві (1937-39), в'язнем гестапівських тюрем підчас війни, а від 1944 р. — членом реферату Закордонних зв'язків Української Повстанської Армії. Після короткого побуту в Німеччині приїхав до Канади 1947 р. Редагував тижневик **Наша пошта** в Гайденаві (Німеччина), був співредактором англомовного журналу **Рассе** (1954-56), головою Спілки українських журналістів у Канаді та головою Федерації спілок українських журналістів. Збірки поезій: **Кучеряві дні** (Сокаль, 1936), **Шлях пілігрима** (Львів, 1937), **Тривога** (Львів, 1939), **Поворот** (Сокаль, 1941) та переспіви з японської лірики **Пісні далеких островів** (Торонто, 1969). Книги прози (під іменами Всеволод Листвич, Богдар Жарський, д-р А. Паяццо): драма **Україна в крові** (Станиславів, 1936), оповідання **Галя** (Гайденав, 1947), видані в Торонті: **Хвилі шукають берегів** (1954), **Сонце сходить із заходу** (1954), **фейлетони Світ на весело** (1955), **Наші за границею** (1955), оповідання **Р 33** (1967).

Критична літ.: В. Гаврилук, рецензія, **Свобода**, 27 грудня 1969 р.; М. Нижанківська, рецензія на **Пісні далеких островів**, **Гомін України**, ч. 1-2, 1970 р.; В. Ласовський, „Нестор Ріпецький: Вітер з України”, **Америка**, 13 березня 1970 р.; Марія Гарасевич, „Переспіви Н. Ріпецького з японської лірики”, **Визвольний шлях**, річник 24 (1971), 1307-1309. В. Дідюк, „Пам'яті визначної людини”, **Український журналіст**, річник 5, ч. 12 (1975), 1-3. М. Гавриш, „Нестор Ріпецький — журналіст”, там же, 9-11.

З ЯПОНСЬКОЇ ЛІРИКИ

I

В мости б'ють почорнілі **хвилі**,
і волосся русяве полоще
такий веселий, милий
весняний дощик.

Об серце б'є синя туга.
Тебе й досі нема ще!
А може в тебе вже другий,
може і кращий?

Що було, хай порох присипле,
минулось, минулось — та й годі!
На тебе ждучи, сітку я виплів
тужливих мелодій.

Даремно на мості я жду тут,
даремно, даремно блукаю...
Розстання чашу з отрутою
до дна вихиляю.

II

Я ждав тебе довго, а ти не прийшла,
і дум мряка чоло обплела...
А що, якби, друзі, я вам розказав
той сон, що наснився, коли я дрімав?

... До дерева пишного, в цвіття багате,
звелів хтось нас ланцюгом прикувати.
Наш одяг в'язничний — з парчі дорогої,
кайдани зі злота нас в'яжуть з тобою.
Та певно ви скажете, друзі мої,
що правди немає в поетовім сні...

III

Від граду прудкіший
і легший від пуху,
серце прониже
незгаданий смуток.

Над морем безкраім,
що скелі полоще,
птах дивний співає...
Може це ти, найдорожча? 1939.

ОЛЕКСА ГАЙ-ГОЛОВКО

Олекса Гай-Головка народився 1910 р. в духовній родині в центральній Україні. Закінчив агрономічну професійну школу в Красносільці, потім літературний факультет Ленінградського університету. Наприкінці 1932 р. повернувся в Україну й працював редактором у Харківському радіокомітеті, пізніше виконував обов'язки відповідального секретаря журналу **Червоний Шлях** (1933-1934). Також працював у редакціях київських часописів, видавництв і в кіностудії. Перед війною був редактором Львівського радіокомітету. В Авгсбурзі виконував обов'язки редактора літературно-мистецького відділу журналу **Пу-гу**. Наприкінці 1949 р. переселився до Канади, працював у редакції газети **Український голос**, а потім перейшов на біологічну науково-дослідну працю. Збірки поезій: **Штурмові балади** (Харків, 1934), **Сурмач** (Львів, 1942), **Коханіяда**, лірико-сатирична поема (Авгсбург, 1947), **Поетичні твори в трьох томах**, Том I (Вінніпег, 1970). Книжки оповідань: **Світання**, (Київ, 1936), **Десять новель**, (Київ, 1937), **Одчайдушні**, (Вінніпег, 1959), **Поєдинок з дияволом**, спогади (Вінніпег, 1950).

Критична літ.: Є. Маланюк, „Інтер арма”, **Краківські вісті**, 23 грудня 1943 р.; В. Державин, „**Коханіяда** — лірико-сатирична поема О. Гай-Головка, **Пу-гу** (Авгсбург), 16 листопада 1947 р.; Гр. Шевчук, „**Ознака часу**”, **Час** (Фюрт), 8 лютого 1948 р.; Євген Яворівський, „Ол. Гай-Головка: **Поєдинок з дияволом**”, **Свобода**, 5 грудня 1950 р.; Л. П. „Олекса Гай-Головка: **Поєдинок з дияволом**”, **Наша Мета**, 9 грудня 1950 р., І. Г. Сирник, „**Поєдинок з дияволом**”, **Український голос**, 20 грудня 1950 р.; І. Б-н, „**Поєдинок з дияволом**”, **Новий шлях**, 3 лютого 1951 р.; „**З націоналістичного ярмарку**”, **Українське життя**, 15 лютого 1951 р.; Ю. Т., „**Поєдинок з дияволом**”, **Овид** (Буенос Айрес), березень 1951 р.; Юрій Мулик-Луцик, „**Откровення душі поневоленого**”, **Канадійський фермер**, 30 травня 1951 р.; Іван Кедрин, „**Без пристрасти**”, **Свобода**, 22 грудня 1951 р.; „**Гай-Головка боїться**”, **Комар**, травень 1950 р.; „Ол. Гай-Головка: **Поєднання з дияволом**”, **Америка**, 29 січня 1951 р.; „ВПан С. Г., **Філяделфія, пише**”, **Лис**, 1 лютого 1951 р.; М. Сніжко, „**Одчайдушні**”, **Канадійський ранок**, липень 1959 р.; „**Нові видання — Одчайдушні**”, **Канадійський фермер**, 21 вересня 1959 р.; Діп, „Олекса Гай-Головка: **Одчайдушні**”, **Молода Україна**, ч. 72, червень 1960 р.; Марко Терлиця, „**Правнуки погані**”, (Київ, 1960), стор. 212; Митрополит Іларіон, „**Красне письменство — Ол. Гай-Головка: Одчайдушні**”, **Віра й культура**, ч. 1 (73), листопад 1959 р., Tom Saunders, „**Writers and Books**,” **Winnipeg Free Press-Leisure Magazine**, 10 February 1968; Юрій Мулик-Луцик, „Олекса Гай-Головка”, в книзі **Поетичні твори в трьох томах**, том I (Торонто, 1970); S.H.A., „**Ukrainian Verse**,” **New Leisure**, suppl. to **Winnipeg Free Press**, 16 January 1971; Вадим Сварог, „**На висхідній дорозі**”, **Нові дні**, ч. 254, березень 1971 р.

Л Ю Б О В

Україно моя — ти зірнице моєї любови,
Ми ж душею і плоттю з тобою злиття.
Відійшов я від тебе в часи бурунові
І на дальніх дорогах не маю життя.

Хоч далеко від тебе і твоєї осяйної хати,
Улюбився в Канаду заблуканий я,
Та це інша любов, бо ти ж рідная мати,
А Канада лише наречена моя.

В неї в домі не так, як бува на вигнанні, —
Її волі проміння мене береже.
Але трудно для мене сказати їй „гані”,
А „кохана” для неї — це слово чуже...

Я дивлюсь їй у душу кризь звабліві очі
І уклечую радістю думи сумні,
Бо колись таки з нею одружитися хочу
І віддати їй свої надвечірні дні.

* * *

Літній вечір — канадський вечір
Чеше косу блакитній ялині.
Згаслий місяць щось тихо лепече
В коротенькій спідничці хмарині.

Хай лепече обмурзаний гіппі
Із волоссям брудним по коліна, —
Небо перли блискучі розсипало
І усмішку канадська дівчина.

Усміхайся, дівчино хороша,
Бо, в канадських зелених шатах
Голубою рососою зрошена,
Можеш ти без кінця розцвітати.

Хай же вечір у кленовій тиші
Чеше косу тобі і ялині,
Ти з щасливих найщасливіша,
Бо ти вільна в своїй країні.

Цим удень я мережу всіляко
В чулім серці сторінки нетлінні,
А вночі безнастанно оплакую
Долю дівчини в Україні,

Що у затхлій комуні поросі,
Де бушують двоногі звірі,
Голубою рососою незрошена
У московському в'яне ясірі.

* * *

Поля біжать, як сні дівочі.
Вмиваються гаї й долини.
Дивлюся їм у сині очі
Серцезанурено, дитинно.

А море піниться зелене.
Автобус гордо милі множе.
Онтаріо біжить від мене,
Але втекти ніяк не може.

Тому дивлюся я поволі
На цю чужу і рідну землю,
Де викувало собі долю
Моє розтерзане плем'я.

Такі ж отуг горби хвилясті
І вибалки зеленосині...
Ти можеш коней тут попасти,
Як пас колись на Україні.

Коли ж на небі зійде зерно, —
Нанизуї заспані хвилини,
Щоб з любкою з очима серни
Постояти коло ялини,

І зніжить думу голубую:
„Люблю тебе, моя ти мріє”...
Вона, звичайно, це відчує,
Хоча й тебе не зрозуміє.

* * *

Люблю рибалити в осінні дні
На рвучкій річці поблизу Пінави,
Де часто Дніпр ввижається мені
Із вогнищем вечірньої заграви.

Тут, біля річки, снить душа моя,
Тут давні думи ллються без упину,
І тіні спогадів мережу я
І в них я бачу любов Україну.

* * *

Затупились чужинні дороги
Об густу каламуті пліть.
Тільки падає вітер під ноги
І відбите щеня скавулить.

Скавули, мій чужинний брате, —
На узбіччі обоє ми.
Ти між псами не знайдеш хати,
Як і я між своїми людьми.

В самоті молодик загубився
У колючому лісі хмар.
Я збирався зорею умитися,
А умив мене чад і гар.

Відлітають метелики білі
Із самотньої вишні в саду.
Я шукаю себе у довкіллі,
І ніяк не знайду.

Місяць з хмар викрадається тихо.
Окуляри скидають світи.
Скалять зуби роз'юшені пихи
І гримлять животи і роти.

Ніч на флейті відспівує соло.
Обривається сутінку нить.
Я у ранок вмочаю голову,
Щоб коріння душі оживить.

* * *

Хай не ваблять тебе Діяни,
Очі-блискавки з теплих гір.
Скоро підеш в далекі мандри
Слухати пісню капелі зір.

І нічого ти тут не залишиш,
Тільки слів пелюстки сумні.
Заридає по тобі вишня,
Вся у білому — на відданні.

Та ще сумно заплаче вітер,
Що в путі умивав тебе.
І той клен, що своїми вітами
Ніжив слово твоє голубе.

А під ним журноокі корови
Часослов прочитають тобі
Милозвучною їхньою мовою,
Що ти вивчив у юній журбі.

Більш ніхто, бо стежками осінніми
Ти із серцем розмову вів.
Був би ти шахраєм сумління,
То дістав би вінки від биків.

* * *

Дні топтали копитами шлях
І співали вітри свою думу.
Я носив тебе на руках
У саду яблуневого шуму.

Пахли трави, як вранішній спів,
Що земля небесам дарувала.
Я хмільним олеандром цвів,
А ти навіть не розцвітала.

У дитинстві пахтить голубе
І рожевого піниться злива.
Ти благала, щоб завжди тебе
В яблуневому шумі носив я.

Відлітали лелеки днів,
Відлітали у сумі і щасті.
Ти горіла вогнем пелюстків,
Я губив пелюстки погаслі.

В яблуневім саду шумів жаль,
А у думі вітрів — розпука.
Із очей ти росила печаль,
Щоб не брав я тебе на руки.

* * *

Небесну парчу прошиває
Зірниці блакитний стилет.
І вже по землі ступає
Дитина її — поет.

Землі він підносить вроду
І з нею іде в далечінь.
Його у житті супроводить
Лише нерозлучна тінь.

* * *

Надягали дуби шапки,
А тополі — вузькі спідниці.
Говорили ми пошепки
На веселій байрачній травиці.

Говорили пошепки ми —
І не підлітки, і не діти.
А над нами горіли доми
Хмарок білих на заспанім вітрі.

Опустила черешня перста
Запашні і пестливі над нами.
І твої боязкі уста
На моїх розцвіли вогнями.

У байраці здалося мені,
Що я з сонцем у сині межую.
І співали дерева пісні,
Як цю землю ласкаву люблю я.

• • •

Зазеленіло все навколо.
І в думці зеленіє.
Весна несе ласкаве слово
І пригорщі надії.

Несе мішки добра землю.
Стирає плями темні.
Дарунки всі беруть від неї,
Добряги і нікчемні.

Одні беруть, щоб дарувати,
А інші сиплять в сітку,
Бо в світі множаться рогаті,
А янголи ізрідка.

• • •

Не перед смертю, злобною без тями,
А перед нидінням зростає страх.
Ти гасла, яблунько, істоптана куцями
Безплідними з жорстокістю в очах.

У темряві твоє життя зелене
Текло униз, де псальмами гуде.
Кипіла кров від радості у мене,
Коли я визволив із полону тебе,

І посадив охлялу в синій вечір
У тихому й прозорому саду,
Тоді як місяць завдавав на плечі
Розніжену хмаринку молоду.

Тепер смієшся ти, і я неначе
Сміюсь, щоб весело було тобі.
Хоч у мені ця втішна радість плаче,
Закутавшись веселістю в журбі.

Я врятував тебе з несказаної муки,
Яку ганьбило небо і земля.
Подай же ти мені свою зелену руку,
Щоб в кашах у жорстоких не занідів я!

• • •

Злітає сніг. Пахтить земля,
І очі розкриває зілля.
Стою на роздоріжжі я, —
Дивлюся в далечінь без цілі.
А сонце жмут проміння ллє,
Розковані співають ріки.
Тут лиш незнайдене мос,
Там лиш утрачене навіки.

Цей день стоїть, як ніч мені,
Одягнений у ясні взори.
Стою, стою немов у сні
Й дивлюся в голубі простори.
Вже обрій полум'ям горить,
День над полями в далеч лине.
Тут все принадливо звучить,
Але воно мені чужинне.
Упало сонце десь в саду
І бризки бризнули з долини.
Я теж колись так упаду
І не побачу України.

* * *

Відлітають білі півонії,
Ніби лебеді з журного саду,
Крізь фіялкові ночі безсонні,
Що повз мене проходять без ладу.

Відлітають півонії білі,
Як пісні мої — тихо без суму
Крізь розплетене кленове гілля
Від людей, від їх крику і шуму.

І в дорозі оцій невпинній
Одягаються в усмішки шати,
Бо далеко у безвісті синій
Будуть вічно рости й розцвітати.

* * *

Літо дарує дощик
І теплії ручаї.
Літо дарує борщик у горщику
Своїй господині землі.

Людям дарує ніжність
І килими листвяні,
Розум, любов і усячину різную,
А ті подарують мені.

Щедро у днину гожу
І в пору таку ясну
Дубову колоду під ноженьки,
А з нею — глек полину.

* * *

Місяць ніжно колише рожу,
Що спинилася біля воріт.
Я все далі і далі відходжу
З цього світу у інший світ.

Ніч сорочку собі вишиває,
День готує гіркий напій.
Ні від кого я не ховаю —
Був отут я своїм чужий.

Час піснями наповнює чашу,
Відлітають зірниці рої.
Наші люди були не наші,
Наші звичаї не свої.

Обрій іскрами дме золотими,
Сльози ринуть із зірок усіх.
Я ходив між людьми своїми
І не чув і не бачив їх.

Розцвітають світанку звуки
У моєму саду молодім.
Подавав я деревам руку
І казав до побачення їм.

З „КОХАНІЯДИ”

• • •

Я палко дівчину кохав,
Що мала очі, як тернини,
Та й з карокою я мав
Тривожні і сумні хвилини.

Такі ж тривожні і сумні
Були у мене з голубими...
Чи не знайти іще мені,
Якусь з зеленими очима?

• • •

Ця ніч, нестерпна до безтями,
У жовтій задумі лежить...
Неначе шпиль стрімкий між нами
Розлуки чорний хрест стоїть.

Чого ж іще нам сподіватись
В житейській спліснявій норі,
Хіба того, як зробить напис
На цім хресті перо зорі,

Як напис заблещить ясніше
І, освітивши маляки,
Гукне до вас: ідіть скоріше
У протилежні боки!

* * *

Чому так сумно дзвони дзвонять
У сонцем вимріяний день?
Чому кричить так гайвороння,
Де все сміялось від пісень?

Чому проміння щире злото,
Що розквітало у танку,
Лежить побите-поколоте
На сірих і сумних широтах
І на погаслому ставку?

Чому нещастя радість змило
І загніздилося само?
Бо з любою ми веземо
Своє кохання до могили...

* * *

У шуканні без кінця,
Я зайшов до мудреця:
„Що, кажу, робить мені,
Чи женитися, чи ні?”

Довго-довго жрець сидів
У тенетах моїх слів...
І сказав, подавши знак:
„Пожалієш так і так”...

* * *

На синім виднокрузі
Горів огонь в імлі...
У залі двоє друзів
Сиділи при столі.

Бриніли звуки танго,
Шовковий шал стояв...
„Моя дружина — янгол,”
Друг другові сказав.

А другий сумно глянув
У плесо Дністрове:
„Моя, сказав, кохана,
На жаль, іще живе”...

ТАРАС ШЕВЧЕНКО

(Вілсон Макдоналд)

Чверть віку він носив ярмо
Кріпацької сумної долі,
А потім дев'ять літ, гучних як шторм,
Ходив у мантиї розковані волі.

Але з любови до його землі
Він мантию віддав за каторжника робу:
Та не збагнуть цього людці малі,
Чому змінив він радість на жалобу.

Бо вік по-дивному любив людей,
І сні його пізніш розквітли у розмаї,
Обожнюючи волю, він її проте
Віддав за волю гнобленого краю.

Під час недуги спалахнула скарга в нім,
Але неглінному вступилось тлінне,
І він у глибоченній тузі став святим
І спасом любленої України.

ЛЕГЕНДА КВЕППЕЛЬСЬКОЇ ДОЛИНИ

(Поліна Джонсон)

Я той, хто понад все її кохав
І стежив, як вона жіночістю цвіла;
Її дружиною мого називав
І з нею райдужна земля мені була.
Я той, хто духу голос чув,
Що блідолиці згадують тепер;
Розмови їх долину красну цю
Допомогли назвати долиною „Qu'Appelle”.*)

Вона так ніжно мовила мені:
„Коли індійське літо сміхом запала,
Ти до Озер прийди, я перша в цьому дні
Почую музику твого глибинного весла.
Я перша руку покладу мою в твою
І прошепочу з берега тобі привіт;
Коли ж на батьківщину вернешся свою,
З тобою піду у чудовий світ.

Ще навіть з дерева листок не прошумів
І не збудилась приморозь, як я
Пустився в путь, бо проректи хотів:
„Північна королево ти моя!”
І ніч і день без відпочинку плив
Крізь хащі темряви і світла ручаї,
Аж поки до Озер прибув, і поспішив
Спинити човен свій на лоні їх.

*) Французьке слово, що в перекладі українською мовою означає „Хто кличе?”

Е дорозі я не дбав про їжу ні про сон,
Бо в поспіху ламав простори навісні;
Та серце в швидкості змагалося з веслом,
Не думаючи ні про віддаль, ні про дні.
І линуло воно скоріш у далину
Від лева буйного весла мого,
Щоб дівчині любов віддати вогняну
Й дивитись, як пала в її очах вогонь.

Пройшли мої тяжкі і довгі дні;
Здавалось пів життя в останню мить мене.
„Ще день”, сказав тоді, „пливти мені,
І щастям дівчина уклечас мене.
І, відпочивши, плив і думку ткав
Про щастя, що його дістану я,
Коли нараз у тіні сонних трав
Хтось ніжно вимовив моє ім'я.

„Хто кличе?” я спитав. Ніщо не шелесне.
Спинив весло. Прислухався. І знов
Почув крізь вітру скиглення нічне
Той дивний голос, вицвілий немов —
Жіночий голос, що з п'їтьми лиш ллє,
Як недоспіваної пісні течія.
Це так, я чув — вона рекла ім'я моє;

І вимовив французьке слово я:
„Qu'Appelle? Qu'Appelle?”. Мовчання. Тиха ніч
Здавалося не дихала з німих пустель,
Аж поки із стрімких гірських узбіч —
„Qu'Appelle? мій голос пронесла луна, „Qu'Appelle?”

І тихо знов. Я голосно питаю,
Опам'ятавшись, як ніч густа лягла,
І, мов примари тьмяної овал,
Із сходу місяця котилась голова.
Я й миті не згубив і причалив човна
Коло її благого куреня;
Я чув, як плач жіночий там лунав,
А поблизу багаття смертне бачив я.
В ніякій мові вам розкрити б не могли
Розпалену моєї муки жмуть,
Коли мене поглянуть привели
На ту, що погодилася мою бути,
Поглянуть на красу лица й очей сумних
І на уста, що вже дихання зникло з них.

Налюбуватися тепер міг нею вщерть
Суперник мій — немилосердна смерть.
У серці жалю вихрилась гроза
І світло укривала темрява густа,
І ніжно хтось крізь муки проказав:
„Ім'ям твоїм закрилися її уста.”
Підвівся я й нагнувся до її чола
І тихо запитав — коли?
„Вона тебе гукнула й відійшла
Якраз тоді, як місяць плив з імлі”.

Я вже не йду між плеса ці й гаї, —
Вони її красою не цвітуть;
А блідотиці ставлять курені свої
Її найкращою оцю долину звать.
Багато літ промчало вже з тих пір,
Та вояжери мовлять при вогні, —
Як тільки місяць доторкнеться гір,
Що чують дивний голос в даліні.
І блідотиці люблять тут, коло Озер,
Дивитись на ліси прекрасні ці,
Що мріють перед ними. А мені тепер
І день, і ніч, і пори року — все мерці.
В тяжкому горі слухаю людей з осель,
Чому бліді зовуть долину цю „Qu'Appelle”

ОЛЬГА ТРЕТЯК

Ольга Третяк народилася 1915 р. в с. Гнилиці на Прилуччині. Закінчила Грайворонський педагогічний технікум і Харківський ветеринарний інститут. Вчителювала в середній школі, а потім працювала лікарем-бактеріологом. Підчас війни виїхала на еміграцію, перебувала в Німеччині, потім у Бельгії. Приїхала до Канади 1951 р. Живе постійно у Монреалі. Вчителює на курсах українознавства. Збірки поезій, видані в Монреалі: **Пісень моїх узори** (1972), **Лада** (1973), **Зорі**, для дітей і молоді (1973), **Повір** (1974), **Полтавщина моя!** (1975).

Критична літ.: Яр Славутич, „Українська поезія в Канаді”, **Західноканадський збірник**, II (1975).

МЕДИТАЦІЯ

Куди поспішаєш?
Зупинись на хвилину.
Подивися на зорі, ясні, золоті.
Подивися,
 подумай.

У роздумі пізнаєш,
мій сину,
яким шляхом іти у житті.
Зупинися,
 подумай.

Зупинися,
 подумай.

Ніч зірками думки засіває —
ростуть гірко зористі листи
в синій космос
без меж
 і без краю...

Зупинися,
 подумай —
і відчуєш,
що ростеш
разом з ними і **ти**.

Зупинися,
 подумай.

БЕРІЗКА

Росла берізка кучерява,
безжурна й ніжна, мов дитя,
раділа, мріяла, співала —
кохала над усе життя.

Прийшли у ліс одвічний люди,
а у людей жалю нема:
вп'ялась сокира в білі груди —
і заступила світ п'ятьма.

Минуло все — погасли очі,
зелені вогники з імлі.
Заплакав ясень опівночі —
зелені сльози потекли.

Була берізка кучерява,
тендітна, юна, гомінка,
в піснях — довірлива, **ласкава** —
і вже нема — **бринить ріка**.

Чому? За що вона каралась?
За вроду, віру, чистоту?
За те, що сонцеві всміхалась —
любила весну золоту?

СВІТЛАНА КУЗЬМЕНКО

Світлана Кузьменко (псевд.) народилась на Чернігівщині. Жила на Полтавщині, де вчилась у школі. Середню освіту закінчила в Регензбурзі в Німеччині. 1948 р. приїхала до Канади, вчилася в політехнічному інституті й Торонтському університеті. Тепер працює в бібліотеці. Збірка віршованих творів для дітей — **Івасик та його абетка** (Торонто, 1974). Готує до друку збірку поезій та книжку оповідань.

МОЛОДИСТЬ

З поля чути брязкіт зброї, стук копит.
В полі кінь назустріч вітрові біжить.
І тримає поводи міцна рука
Молодого запального козака.

Під конем земля, здригаючись, горить.
На землі карбує вершник свою мить.
Пролетів шаленим вихром на коні
І розтанув у блакитній далині.

ОСІНЬ

Ходить лісом осінь.
Злотний одяг носить
Для беріз і кленів,
Для дубів зелених...

Розстеляє листя
В килим барвисті
На стежки й дороги,
Кожному під ноги.

ВЕЧІР

Травами духмяними
Пахне літній вечір.
Опадає втомую
На похилі плечі;

Зоряними іскрами —
Молодим на спомин.
Втомою-невтомою
Літній вечір повен.

ЛИСТ

Засушену волошку у листі
Прислала братові сестра із України.
Судилось квітці вдруге розцвісти,
На чужині, привітом батьківщини.

Зросла, як він: із рідної землі
Під щедрим сонцем і з її вітрами.
Багато треба написати слів,
Щоб довести весь зміст її листами...
А ще й про руку, в щирості святу,
Ту, що зірвала квітку в житнім полі...

І синьою волошкою цвітуть
На чужині дві різні рідні долі.

ЕМІГРАНТ

По грані двох доріг іде людина.
Між двох світів збентежено іде.
В одному — луною поклик батьківщини.
У другому — чує клич своїх дітей.

Який із них тепер єдиний,
Коли і в ній вже поруч два світи?
По грані двох доріг несе людина:
Дві сили, дві надії, два хрести.

ЗУСТРІЧ

На цій землі лишив мій предок слід.
Я знаю — не назву її своєю.
Та предок поріднив мене із нею
І я на ній шукаю його слід.

Я хочу їй заглянути до віч:
Де шум станків, де колоситься колос.
Її почути — непідробний голос.
Я хочу стріч — багато з нею стріч.

Щоб назирці за моїм кожним кроком
Не йшло чуже, лихе, жорстоке око.

КВІТНИК

У квітчастій хустині... А китиці
Полягали на схилені плечі.
Біля хати вона усі квіти ці
Доглядає в життя свого вечір.

Кожна зморшка — не старість — життя її.
І дарма, що спрацьовані руки.
Ними вивела в люди дітей своїх.
Колисала онуків.

Що не завжди в житті було соняшно...
Та чи ж греба гадок про це,
Коли саджений нею соняшник
Повертає до сонця лице.

ОЛЕКСАНДЕР СМОТРИЧ

Олександр Смотрич народився 28 квітня 1922 р. в Кам'янці Подільському, в родині завідувача кооперативного технікуму. Дитячі роки провів на околиці Харкова — в Основі. З 1935 р. до вибуху війни проживав на околиці Києва — в Деміївці. За фахом піяніст. Якийсь час працював на журналістичній ниві — **Українське слово** (Київ), **Голос** (Берлін). Збірки прози: **Ночі** (ГанOVER 1947), **Вибране** (Торонто, 1952), **Буття — 16 нікому непотрібних оповідань** (Торонто, 1973). **Вони не живуть більше** (Німеччина, 1948). Протягом 1974-76 років с а м в и д а в дев'ять збірок-метеликів під загальною назвою **Вірші без нумерування сторінок**.

Критична літ.: Роман Рахманний, „Холодний вогонь їхніх віршів” **Свобода** 23 вересня 1975 р. Ю. Ш., „Про самвидав на іншому континенті, про ненависть, про новітню поезію і про інші речі і нації”. **Сучасність**, ч. 9 (177) вересень 1975 р., стор. 10-23.

* * *

Хтось, кажуть, чув, як Мати Божа
у храмі плакала вночі,
і люди вранці на іконі
догледіли сліди просохлої
сльози.

І більш не плакала...
Не плакала вона й тоді,
коли із гуркотом
летіли із дзвіниці дзвони,
і гірко плакали баби.

* * *

Загиджене граками гасло,
На Сталіна-вождя якийсь лише натяк.
Тепер тут парк культури й відпочинку -
оркестра в раковині грас краков'як.
Танцює парами, зальотисто і шпарко,
напівголодний босий молодняк.
А під землею — довгими рядами
постріляних напівзогнилий прах...
І мертві шкірять зуби все ще білі
і байдуже дірками дивляться незримо
замість очей, що їм повиїдає вапняк.
Від сміху, тупоту і крику
у кожного забитого легесенько
дрижить кістяк...
А чей, їх мертвих, може навіть веселити
нащадків їхніх хамський краков'як.

* * *

Вишиваний рушник,
напівзотлілий у землі,
із тілом сина разом відкопали . . .
Лише по тому рушнику
вона змогла свого Івана-сина
розпізнати, і відрізнить
від інших — не її синів,
які рядами довгими відкопані
лежали, всі темні, як стара
кора, усі либонь наліся землі,
коли у ямі разом помирали,
усі з дірками в голові . . .
Ридала гірко бідна мати,
і до своїх грудей сухих,
вона до болю міцно притискала
отой вишиваний дрібненьким
хрестиком рушник.

МІНІАТЮРНЕ

В народної артистки
песик на руках,
не пес, а чисте диво —
таке мале,
Малим я дуже полюбляв
старих,
порепані обличчя усміхнені,
милі. Любив дідів, в яких
були такі спокійні очі —
полинялі, сірі.
Діди скидались ніби трохи
на волів,
діди б усім гріхи на гурт
простили.
Не те баби!
Вогонь! Спідницями здіймали
вулицями порохи,
завжди у справі десь
летіли.
Я знав таких, що ворогів
живими рвали б на шматки
й сотали з них — живих
по жилі жили!
Як бачите самі —
бене баби ненависти
навчили.

МОЛИТВА

Молюсь, щоб в мене кожен вірш,
а в ньому кожне слово
й кожен звук,
став цвяхом
у труну Росії,
так, щоб її ніхто й ніколи
не зумів відкрити,
щоб світ забув про цю
падлючу й не людську
кацапську візантію —
О, Господи,
допоможи мені
убить Росію!

КАЦАПИ

Вони, як гадина, гнучкі,
як пси, що показалися, кусючі,
вони наполовину пережерли нас,
і обісрали геть —
лани, степи й дніпрові кручі.

НЕМОЖЛИВЕ

Ненавиджу я кацапню
однаково — червону, чорну, білу,
й людиною лише того кацапа назову,
та й ще як брата, може, стріну,
котрий повстане проти кацапні
за справді вільну й незалежну Україну.
Такого я ще не стрічав,
та й вже ніколи, мабуть,
не зустріню.

* * *

А може й справді
пуп Землі — Москва?
Так як торочить кацапня —
Ть щось нашіптує мені:
червона, чорна, біла.
„С ні! Ти клятву думку цю покинь,
бо ж може справжній пуп Землі —
Пекін?”
Породисто і мило...
Таких, повинен вам сказати,
ми в тридцять третьому
не бачили й не їли!

* * *

Для нас у них асортимент —
картина з України мрійна,
народної артистки солов'їний
голосок,
народного „умільця” дивовижна
ринка,
„на українском язике”
таврована тавром кацапським
книжка,
й тонкий, як павутинка,
фальшивої надії
волосок.

* * *

Пригадую, —
Мадонну, мухами засиджену,
що день і ніч дивилася
із темного, мов дно, колодязя,
кутка,
і ще — розп'ятіє Христа,
і бабу в чорному,
яка годинами, у три погибелі
зігнувшись,
молилася,
й швидко діда-крикуна,
який на бабу все кричав
та злився:
— Для кого може і воскрес,
для нас — розп'ятим
лишився!

* * *

Мій Господе,
коли помру, не сподіваюсь,
щоб гріхи мої — земні —
були на небесах
великодушно
грішному мені
відпущені . . .
Мій Господе,
дозволь мені лишень
узяти в потойбічний
світ
усі ті дні, що мною тут були,
дурним,
пропущені . . .

III-B

ВОЛОДИМИР ГАВРИЛЮК

Володимир Гаврилюк народився 1904 р. в родині священика у Західній Україні. Закінчив українську гімназію у Львові. Вчився у Краківській академії мистецтв, у школі мистця О. Новаківського та у Львівській промисловій школі. Як член АНУМ брав участь у виставках. Склавши педагогічний іспит 1930 р., вчителював у Рівенській українській гімназії. На еміграції з 1944 р., спершу в Австрії та Франції. Прибув до Канади 1949 р. Живе постійно в Монреалі. Збірки: *Соль в тині* (Львів, 1935), *Тінь і мандрівник* (Нью-Йорк, 1969). Друкувався у збірнику *Естафета*, в *Гомоні України* та інших часописах. Зрідка виступав з рецензіями, зокрема на поетичні твори.

Критична літ.: Б. Бойчук і Б. Рубчак, *Координати*, I (1969), 255-257; Б. Стебельський, „Тінь і мандрівник”, *Гомін України*, 8 березня 1969 р.; Петро Кізко, „Майстер поетичних образів”, *Шлях перемоги*, великоднє число 1969 р.; Григор Голян, „Тінь і мандрівник”, *Українське слово* (Буенос Айрес), 15 червня 1969 р.; Оксана Керч, „В. Гаврилюк: Тінь і мандрівник”, *Естафета*, I (1970), 224-225; Володимир Ласовський, „Володимир Гаврилюк: Два русла творчості”, там же, 153-155; Яр Славутич, „Огляд українських видань у Канаді, II” *Північне сяйво*, V (1971), 183-184; Роман Кухар, „Шукання поезії в житті”, *Визвольний шлях*, річник 24 (1971), 1197-1199.

ФЕНІКС

1

В душі моїй магічна тиша
гніздо пташине часом стелить,
тоді рука моя незримо пише
поему на небесній стелі.

Завжди в полоні слів:
того я не помітив,
що в мене в серці перетлів
вогонь життєвих заповітів.

Я сам себе не розумію.
У тишині нічних кімнат
роздумую, філософую, мрію,
але, хто я, селянський сурогат.

Пригадую ні мудрі, ані пишні
минулі дні й літа колишні,
бо не затоптую минулих літ —
у пам'яті моїй відбитий слід —

і печу сні про рідну хату
в полоні буднів цих пихатих.
Солом'яне-наврочене буття
біжить за мною соняшним дитям.

Місяць, вечір — і я мов охмілів:
уявній відаюся магії полів.
Із синього ноктюрну вулиць
повіяло теплом темнот проснулик.

Дерев колони, листяні корони,
що затіняють мури і бетони.
Ідеш — склепиться щось аркадне
над маренням твоїм номадним.

Своє щось неповторно-власне,
щоб виплести на цій чужій канві,
коли у тьмянім сні нудьги все гасне —
і попеліс навіть фенікс твоїй.

Коли хвилина за хвилиною біжить,
коли неспостережено зникає,
коли цілуєш ти і землю, і блакить,
і видиво, омріяне безкраєм.

Мелянхолійний гомін дзвонів
над містом звечорілим лине,
а в кожному звуці, в кожному тоні
дзвенить металь душі людини.

Світла над дахом твого дому,
під домом морок чорних нір,
та б'є в склепіння твого дому гомін —
ясних завітів — сонць і зір. 1957-1967.

ІЗ ЦИКЛУ „ПАПЕРОВИЙ ВИНОГРАД”

1

Який міцний, могутній трунок сну,
коли за вікнами ще крешуть зорі,
а ти у білу постіль упірнув —
нехай ще втомлений, але бадьорий.

Міцний гашиш і темний мак
нам посилає владний зодіак,
і по незвіданих орбітах
уяву мчить непогамовний вітер.

Спіралями вирують мислі.
Спіраль витворює нову спіраль.
Над перехрестям земних магістраль
кружляють образи і числа. 1948.

2

Тужити за розгубленими снами,
шукати за забутими слідами...
Навіщо? Все це тлін і все це тля,
ряхтіння золото-червоних плям.

Хай котяться нестримних літ колеса
до дальніх обривів, до сизих весел.
Хай рвуть вони нитки тендітних праж,
що виткав їх осінній смуток наш.

Але згрібас у жовтневий холод
шишки бронзові і бронзову жолудь
пам'ять. Горить в цинобрових вінках
мідь меланхолії — така дзвінка! 1952.

3

Час повноліття просвістів,
немов сопілка у тумані,
і я даремно ждав листів
та вістки з-поза океанів.

І плями зимно-вогняні
на біло-мертвому папері
тепер приснилися мені
замість соняшних пленерів.

В глухій задумі дерева
і чорні та безбарвні трави.
Червонолистий киновар
в моїй душі, мов ржа, кривавить. 1953.

4

Ще повний золотих розкошів
проміння соняшного кошик,
іще жива принада трав,
хоч серпень в серці відлунав.

Знайомі вірші і поети,
слова пов'язані в букети —
десь в калиновому гіпнозі
шумлять ще заповітно й досі.

А ти паласш, пломенієш, тлієш,
мов жертва, що нікому не потрібна.
Поезії сумнівна літургія —
затінений кімнатним муром гіпнос. 1952.

5

Осінь. Листя шелестить паперово
картками запорошених текстів.
Шум листя й думки шаблянові.
Цей чар душі чомусь не пестить.

А в небі хмар холодна, біла вовна
над сірою канвою дня,
мов духи простору безмовні
у надпростірність линуть навмання. 1965.

6

Яку нашепчеш нам новинку,
ноче, в пустельному будинку.
Ось день на теплі лона трав
руки, сонцем нагріті, склав.

Читаю незакінчений роман
твоїх сторінок чорних, ноче,
де кожне речення — мов караван
спочилих соняшних емоцій.

Геній землі скупно окрилив
віршів моїх безбарвні брили.
Невже мені він справжній родич —
геній землі, краси і вроди? 1968.

7

Під капюшонами дерев крислатих
настиг мене весняний зливень.
Мотнуло листям і кошлатить
бережливо та вередливо.

Вечір, немов букет зів'ялих рож.
А ти його у строфи заворож.
Вночі, коли усе посхне, потахне,
нехай в душі він п'яно пахне. 1969.

8

Зриви й падіння, тераси і нудьга.
На рівні бруків — неокрилена нога.
Йти і кроками в собі долати
те, що омріяне та й досі не крилате.

Сумно мені без геніяльних дружб,
без вас, величні п'єдестали,
нехай це навіть зазвучить зухвало,
я спрагнений безсмертних ваших учт. 1970.

9

В світанки темряві, за вікнами тріпоче
листочками бронзовими й галузками клен.
За чим сумує він, чого він хоче, ноче,
оцей туземець, цей абориген?

Очі в нічній заплющу чорноті,
сидітиму я мовчки, мов на чатах,
щоб тільки за вікном клен шелестів
мені елегії галуззям пелехатим. 1971.

10

Себе не висловиш ніколи!
І не шукай за словом тим,
зодноманітнено простим
у поетичній самоволі.
Назавжди ти в природу вріс —
у гори, в море, в поле, в ліс.

Тоді — де ж відповідь остання
на кожне так і кожне ні,
на наші всі хитання,
на наші ночі й наші дні?
Я знаю, душу мою вбогу
віддам на правий осуд Богу,
а тіло здам на гній хлібам,
полям землі, її садам,
але, на жаль, — не там. 1970.

ІВАН КОВАЛІВ

Іван Ковалів народився 1916 р. в Підкамені, що біля Рогатина, в родині священика, сина письменника Степана Ковалева. Середню освіту закінчив в академічній гімназії у Львові. Одночасно вчився в Музичному Інституті ім. М. Лисенка. Доповнював вищу музичну освіту у Відні. Виступав із власними скрипковими концертами, викладав музикознавство у Львові, працював у Львівській опері, друкувався у журн. **Наші дні**. Прибувши до Канади 1948 р., грав у симфонічній оркестрі Ванкуверу; переселившись до Торонта, заснував там Музичний Інститут ім. М. Лисенка (1953), який очолює досьогодні. Тут же продовжував музичні студії, дістаючи Б. М. (1958) та М. М. (1960) в Торонтському університеті. Єдина збірка поезій — **Прелюдії** (Львів, 1942). Друкував уривки з прози ще у Львові. На еміграції виступав із віршами, прозою та статтями в різних журналах, зокрема в **Літаврах**, **Арці**, **Естафеті**, **Сучасності**. Готує до друку нову збірку поезій.

Критична літ.: рецензія С. Гординського в журн. **Наші дні** (1942), В. Бойчук, В. Рубчак, **Координати**, II (1969), 146-147.

СИМФОНІЧНА ПОЕМА

Ти виструнчишся голосно із примів,
осріблена вібратором, німбом бриж,
у вроди співності неборимій
струнного лісу тьмянний кипарис.

Стікає сік клярнетами із плоду
і флейтами томліє сон у сні,
і відьмить темна магія городу
в гірляндах арф, у зіллі волосінь.

Із вітром танець тут ствяткує зелень,
в смичків голизні — стегон і рамен,
де місяць контрапунктні арки стелить
в дев'ятитрубний сполох. Океаноднем

гримить душа з мелодії чистіша
і віє вітром симфонічних бров
твій звукоглядний зов у ритми вірша,
як ним ячить моє сумне ядро. 1970.

• • •

Господь різьбив твоє чоло прекрасне —
в уста усмішку ткнув, немов жасмин;
крізь синь очей, навіки непогасла,
віджеврїла шляхетність всіх моїх годин.

Бо ти була моя душа крилата,
і, мов весна, незаймана пройшла.
Не поцілунком я тебе печатав
і не різцем торкався твого чола. 1969.

* * *

Ми підемо, де травень оживає,
мов синє море в полум'ї очей;
накине вечір теплі горностаї
на ніжну чистоту твоїх плечей.

Ось руку до живих бруньок підносиш,
в незайманості так уся моя,
(веселий плід на дорогім підноси,
що досвідом гіркотним не пов'яв) ...

Ти в розшумі моїх весняних тижнів,
ти в полум'ї пелюсткових веснінь!
Ти відійшла, і вся священна ніжність
повилась сумом в оживнім огні. 1969.

* * *

Життя бурує, кличе — мов орел —
шмагає вихором прибіїв пориву й крові:
ходи, у кого серце б'є здорове,
і пий із радості п'янкх джерел!

На все, що глянеш, молодістю дхне, —
мужніє в серці сміливість неси́та
і палить душу Бог вітрами літа,
дощами студить і сталить вогнем. 1942.

* * *

Розбрівся травень на три милі,
у полі врунюються вівса
і світ, весною очманілий,
мов сьйний ранок, вгору звівся.

Гне вітер зелень верболозів,
ви ж, хмари, овиду не хмарте,
адже життя, ясне й погоже,
єдиносравжню має вартість. 1941.

РАНОК

Всі рожевідтіні заграв
на ранку матовій палітрі
і ритми буйноквітних трав
на молодім, зеленім вітрі.

Відсвіжіла і спіє мить,
запилює думки надхненні,
і сонце золотом жагтить
на віттях молодого клена. 1939.

* * *

Зрине в новий простір
весногровий шум,
ранок, мов на простріл,
випурхне з дощу.

Яблуною в щастя
проросте зоря,
полум'ям квітчастим
милуючи ряст.

Сне глибокий вроди,
думо срібних врун,
ллі джерельні води
молодий бурун!

Ріє вітер обрій,
в білий камінь дме —
радість хоробрих,
загравам безмеж. 1947.

КОНТИНЕНТ

Цей сірий континент! Тебе він не лякає,
ти вибрав вже його для правнуків своїх.
Між зорями одна зоря північна сяє,
і путь одна жагтить в морозах осяйних.

Не півдня розкоші, не окциденту плідність,
не сходу буряність, що нею ми росли,
морозна тривкість скель, їх твердь тисячолітня,
тебе здавила тут, і тут ти поселився.

Тут буйний шквал морський, вверх заворожить північ,
на камені здвигнуться шатра для осель,
і мінералами розкуті ниви сівні
промчать понад копалень. То ж понад усе

ти полюбив свій плід на скелі в гострій тиші,
і полюбив чужий, іскристий світотруд.
Під сосон кранами, що північню колинуть,
тут очі ти замкнеш — кришталі зір примкнуть. 1964.

ОЛЕГ ЗУЄВСЬКИЙ

Олег Зуєвський народився 1920 р. в селі Хомутці Миргородського повіту на Полтавщині. В 1936-1941 рр. був студентом харківського Газетного технікуму та Інституту журналістики, працював на газетній роботі. Вірші почав друкувати 1936 р. (студентський часопис **Кадри преси**). З 1944 р. перебував у Німеччині, а 1950 р. виїхав до Америки (Філядельфія), де й закінчив свої студії на відділі славістики у Пенсильванському університеті. Викладав у США (Фордгам, Ратгерс). З 1966 р. — професор Альбертського університету. Співпрацює в редакції збірника **Слово**. Крім оригінальних поезій, О. Зуєвському належать також переклади з С. Георга, Р. М. Рільке, В. Шекспіра, Е. Дікінсон, О. Вайлда, В. Б. Сйтса, С. Маллярме та інш. Збірки: **Золоті ворота** (Мюнхен, 1947); **Під знаком Фенікса** (Мюнхен, 1958); переклади (разом із Ігорем Костецьким): **Вибраний Стефан Георг: по-українському та іншими, переважно слов'янськими мовами**, 2 томи (Штутгарт, 1968-1973).

Критична літ.: В. Державин, „Відродження символізму”, **Українська трибуна**, 30 листопада 1947 р.; його ж: **Три роки літератури на еміграції, 1945-1947** (Мюнхен, 1948), 25-26; його ж: „Post-war Ukrainian Literature in Exile”, **The Ukrainian Review**, IV, No. 4 (London, 1957), 56-66; Гр. Шевчук, Олег Зуєвський: **Золоті ворота**, **Арка**, II, ч. 2 (1949), 57-58; І. Костецький, „Гостина в печерників”, **Українські вісті** (Новий Ульм), 7 січня 1950 р.; його ж: „Як читати вірші Зуєвського”, Олег Зуєвський, **Під знаком Фенікса** (Мюнхен, 1958), 5-30; С. Г(ординський), „Олег Зуєвський: **Золоті ворота**”, **Київ**, ч. I (1951), 55-56; Г. Лещинский, „Современные украинские модернисты”, **Голос народа** (Мюнхен), 23 вересня 1951 р.; П. Одарченко, „Олег Зуєвський”, **Нові дні**, ч. 57 (1954), 2-4; його ж: „Д-р Олег Зуєвський”, **Свобода**, 6 червня 1962 р.; К. (Марта Калитовська), „Під знаком Фенікса”, **Українське слово**, 14 грудня 1958 р.; В. Лесич, „На межах незавершеного покоління”, **Слово**, ч. I (Нью-Йорк, 1962), 298-308; Ю. Шерех, „Велика стаття про малий вірш”, **Не для дітей** (Нью-Йорк, 1964), 395-404; Б. Бойчук і Б. Т. Рубчак, „Олег Зуєвський”, **Координати**, т. 2 (Мюнхен, 1969); 222-228; І. В. (Іван Боднарчук), „У п'ятидесятиріччя поета Олега Зуєвського”, **Український голос**, 28 жовтня 1970 р.; С. Гординський, „Олег Зуєвський: Під знаком Фенікса”, **Київ**, X, ч. 2 (1959), 45-46.

ДІВЧИНА

Вона спинилася — упала хустка біла.
Чоло зажевролось, неначе докір чула:
Отам проходила, на галяві заснула,
І біля неї тихо скорбна мати сіла...

Рука голубляча, а він у серці скутий,
Ще їй незнаний, перший — квітам не збагнути,
Хоч би й жалітись їм у розпачі хотіла. —
Вона спинилася — упала хустка біла...

ІЗ ЗБІРКИ „ПІД ЗНАКОМ ФЕНІКСА”

* * *

Ще стане чарів і дання
Для весен — днів твоїх,
Коли в багаті убрання
Ти одягаєш їх

І ждеш на зустріч, як тоді,
В самих лише думках,
Де нам галузки молоді
Ввижались на струмках

І білим лебедем пливла
Оздоба хмар на дно,
Щоб, не здіймаючи весла,
Минали дні, в одно

В'язати видиво, як спів,
Красу укритих згод,
Яскрінь невимовлених слів
І вірности клейнод.

АНТИКВАР

Що за м'які й незручні фоліанти?
Це має бути „повний” Гончаров.
Свою непевність я переборю
І до стола підходжу. — Так, погляньте! —

Схиляється до мене голова
В незадоволенні, що тільки порох
Я обмету і, мабуть, вийду скоро,
Лишивши тінь свою — дрібні слова.

І згадує Париж, мені незнаний,
І вулицю, здається, Сен-Люї,
Де розв'язка непевности цієї —
Холодний брук, зима і образ Жанни...

Та хоч неспокій будить антиквар,
Бо в нього усмішка — це тільки змова,
Коли сторінка блиснула — ні слова:
Папір лінійний, немов для парт.

І згодом, як про інше (також знає!)
Ми говорили довго, про Руан,
На здивування, де ж хоч... той роман?
Сказав доволі ввічливо: немає.

ПЕРЕД ФАВНОМ

Так злету біла тінь тебе
Злякала, як вікна світання,
І небо в ньому голубе
І тепле сонця розгорання.

А плеканість руки проста
В сорочці тратить барвні хвилі,
Щоб неозора висота
Не пойняла життя в безсиллі:

Як досі полум'я в очах
Весну гілок не зігривало,
Хіба довигаданий птах
Змахнув крильми, де вгідь замало,

І фавна образ на стіні,
Мов цапеня мале і кволе,
Для втоми у далекі дні
Зелене б не тривожив поле.

ЮДИТА

Зоставшись плодом збитим, голові,
Хоч би й розкритій, бачити несила,
Як постаті кіннотників криві
Висока тінь від тебе заступила.

До невода її впадуть вони,
Хай підіймаються незмірні сходи.
Це тільки п'яного прогнали сні
Додому з негостинної господи.

А тіло, що на ложі розпростер,
Здалося б затяжким йому для свята:
Самого страху воїнам тепер
Нагойдується ноша пребагата.

Вона й до віч тобі переросла,
Аж думка нею холодніє кожна. —
Повірити, що ти не знала зла,
Чи не сама любов була спроможна?

* * *

Цей звід — це дерево: при ньому
Не гомін слав свій шлях,
Немов би спогад і знайому
Веселість на устах

Він ще про весну неоцвітну
В щедроті віт підняв
І світлом галяви привіт нам
Зігрів і розжмар дня.

Так нездогадно, мов на травах
Це все, що ми несли,
У перших зацвітах вогнявих —
Віконниці з імлі,

І днів здобуток нерозтлінний
Пильнує шати всім,
Де сторожкі зелені стіни
Звели нам рідний дім.

* * *

Ще в дім, у глобус, у плянету
Твого дитинства завітай
І в танці сійного паркету,
Де багатів ляльками край,

Що тут здійсмається в будовах,
Прийми світів новітніх зрин,
Бо це знайшлась твоя обнова,
Як найдорожчий сонця чин,

Як давніх вигадка альхемій
І недоступна в кожду мить
Зітертій і розтлінній схемі,
Що в більмах старістю мовчить

І тільки сном недужим вторить
Притажлим витворам забав,
Де ти, щасливий, ціле вчора
Оцим вертепом день гойдав.

У МАНЕРІ РУССО

Щоб сон оцей був давньої ходи
Якогось лева спогадом і ранки
В час прокиду над прірвою води
Не розбудили сонної циганки,

Тоді б і море і лепкий пісок
Зрівняла буря у недільну днину,
А край увесь би місяцем пожовк,
Спадаючи у безвість до загину.

Заблукана, немов на сході літ,
Переступала б ти поля не з нами
І, поминувши недоглядний світ,
Шукала б за надійними слідами,

Що в дім ведуть, де праця і любов
І ласкою зросли привітні стіни,
А з гомоном весільних підшов
Дзвенить на свято пісня мандоліни.

ВІДРЕЧЕННЯ

Кілька птахів лиш для медитацій
Та щоб раєм квітнув кожен звід,
Без помилки і земної праці,
Як оспіваний до щастя брід

Через кожне віддалі осоння
З посміху народжених дознань,
Де немає дня на смертних конях:
Тільки втіхи нерозтлінна рань,

Що в її екрані голубому
Поспіль все чуттями поїнялось
Не про даль, чужу догіддям дому,
Вірності самій хіба, як ось,

Де ніколи й зорі не згадають
Про намову злу, а їхній знак
Поза тим, що скінчилось — до краю
Загасив кмітливий Зодіак.

КОНТРАСТИ

На спокій відповісти зможе
Увесь її шанобний вид:
Хай сонце криється погоже,
Де в зелені квітує стид.

Хай білими жабо стокротки
Свій гурт одсвічують увись
І персами у них, як чотки,
Палкі бажання заплелись,

Не смітимуть і думи скорі,
Полотнам віддані чи склу,
В її недільному уборі
Знайти догану хоч малу.

Бо не черниць важкі обіти
До ковніра здіймали крій,
Щоб там покорою видіти
Вчудованій громаді всій,

А тільки мода розбуяла
Травневої доби, як дим,
Це торсо в сукні заховала
Для цноти прикладом простим.

НОСТАЛЬГІЯ

Хоча й незбагнене це вміння
Заходити в найглибший брід,
У це розгойдане склепіння,
Де промінь соняшний поблід,

Але в саду, в наземній віллі,
Прочанам де нема занять,
Вони у пальм на новосіллі
Так, зачудовані, стоять

І прагнуть очі розкривати
Крізь перепону у пісок
І стежити двогорбі шати
І мріяти про холодок,

Аж поки весел перебої
Крізь хвилі зляжуть до кінця
І привиди землі старої
Перейдуть усміхом лица. 1965.

ЗГОДА

Не в підсумках шукати згоди
І не в меті, де тільки знак,
Що й темні дзеркала обводи
Твій не затінюють маняк.

Вона ж бо скрізь: і в тій картині,
Що поруч нього, мов трофей,
І в поглядах, які й донині
Твоїх не стрінули очей.

Вона в ході, що повертає
Усю принадну мрію й сон,
З яких параболя одна є
У власнім виборі ікон.

Для неї не вчинили свята,
Як для обіймів крадькома.
Ти бачиш: дівчина ягнята
Пасе на вигоні сама. 1969.

БЕЗПЕКА

Повіриш: сили в тебе злої
Шукати будь-кому — дурман,
Хоч би й нестямний гураган
Примчає у карному розбої.

А через те мулка дорога
І найгостріші камінці,
І чагарі наприкінці —
Сама, либонь, пересторога

Чи перепони для копит
У лісі, де гілок свічадо
Тебе вітатиме, дрядо,
Немов на скронях оксамит. 1974.

БЛИЗНЯТА

Це не ставок, а море без кінця,
Не здолане, здається, берегами,
Як і рука простягнена оця
і пахви, попідпирані ногами:

Це їм останній насолод розвій
В день шлюбу і рокованого змагу,
Коли вони здійсняли задум свій
І запалили соняшну відвагу

Для тих, кого над світом підняли,
Неначе море спрагле, що тріпоче
І до бажань їх стомленої мли
Зневагу лиш відлунное очоче,

Бо їхня доля щедра тільки тим,
Що, не відмовившись від них у спорі,
Дала їм силу простором німим
У небі власні почепити зорі. 1974.

З ПЕРЕКЛАДІВ

„ЖУРНІ ТАНЦІ” С. ГЕОРГЕ

I. Палючі ватри жнив усі над краєм
Погасли, але ми в журбі за ними,
При зустрічі ми берегом блукаєм
Ріки старої з болями новими.

Ти нині вперше цю заводиш мову,
І я також сказати вже не в силі
Чому похмурий світ в добу зимову
Чому нам весен процвітання милі.

На скроні кучер зозла розплела ти
Свого спокою зрадивши причини . .
В скорботі я: мені тих сліз не мати
Що я зазнав без Лілії-дитини?

II. В кімнату де шпалер квітчасті луки
Як це було за наших предків моди —
Ми входимо узявшись за руки
І згадуєм про смерть не злу для згоди.

На шибах трави з поля крижаного
Принадний світ малюють перед нами,
В печі вогонь заплівся язиками,
Спинімось на хвилину біля нього.

— Невже віднині пригра муз не буде
Для їх коханця радістю ясною —
А світло що твої поймало груди
Загасло теж? будь щирою зі мною!

III. Ще пізнього літа збагнеш ти
В садках запахуючий привіт
Як в коси вплітати почнеш ти
Плющ і вероніки цвіт.

Мов золото сяють хліба ще,
Хай менш показні як були,
А рожі не звабні хіба ще
В строях вечірньої мли?

Забудь що це благо мале нам,
Бо клятву дали ми колись
Радіти як доля пошле нам
Ще в парі хоч раз перейтись.

„ГРОВНИЦЯ ЕДГАРА ПО” С. МАЛЛЯРМЕ

В надчасності поет себе стрічає знову,
Піднявши гострий меч, не стриманий нічим,
Над віком зляканим, що голосом дивним
З'являла смерть сама свою звитяжну мову!

Як гідра в паніці, вони тепер чудову
Огненну правду слів, що дав їм серафим,
Дурманом нарекли, від суміші міцним,
З якою він шукав од мрій нелюбих схову.

Коли ж земля і хмар простори в боротьбі
Для задумів моїх порадики слабі
Прибрати в барельєф гробницю По блискучу, —

Хай брила ця отут, як свідчення просте,
Що дальніх катастроф пройшла незнану кручу,
Межею для образ майбутнього зросте.

„ЛЕДА І ЛЕВІДЬ”

В. Б. ЄИТСА

Удар нежданий: помах крил міцних
На дівчину націлюється всюди.
Зімкнувши дзьоб, він до грудей своїх
Її беззахисні притиснув груди.

Як можуть пальці злякані стягти
Цей чар крилатий, що об стегна б'ється?
А тіло в неї з шалу повноти
Хіба свого не відчуває серця?

Здригання в крижах їй віщало все:
Розбитий вал, пожежу башт немилу
І смерть Атрида. Чи вона в той зрив,

Свавіллям здолана, що світ несе,
І досвід зачала його, як силу,
Допоки ситий дзьоб її пустив?

АРІЯДНА ШУМ

Аріядна Шум (псевд. А. Стебельської, дівоче прізвище Шумовська) народилась 1919 р. в Гнівані на Вінничині. Середню освіту закінчила в Кракові (Польща) 1937 р. Там же вчилася в Академії мистецтва та в Ягелонському університеті. Після прибуття до Канади 1949 р. продовжувала студії в Торонтському та Оттавському університетах, а також в УВУ. Отримала наукові ступені М.А. (1969) та В.Ед. (1975). Надрукувала багато статей та рецензій, зокрема в часописі **Гомін України**, у збірнику **Естафета** та інш. Бере діяльну участь у громадському й мистецькому житті, багато подорожує. Готує до друку збірку поезій, написаних протягом минулих сорока років.

Критична літ.: (немає відомостей).

ТРИПОД СВІТУ

І. ЗЕМЛЯ

Пахне земля. Чорна. Зорана. Добра.

Пахне потом.

Пахне життям,
яке буде,
коли впаде у неї зерно.

Пахне корою,
грибами,
спорохнявілим деревом,

Пахне порохом.

Пахне земля. Стоптана, збита, знівечена.

Пахне попелом.

Пахне земля,
пахне кременем,
каменем лусканим,
гладженим,

Пахне глечиком.

Пахне козацькою люлькою,

Пахне вогнем.

Пахне земля,
копитами зрита.

Пахне кров'ю.

Пахне залізом,
шрапнелями,
шаблями,
кулями,

Пахне життям, що було.

Пахне земля

І життя.

II. ВОДА

Пахне вода водоростями (спокійна і сонна),
мертвою рибою,
гнилою стравою мев.

Вода пахне сіллю,
вологістю,
простором!

Вода пахне острицями,
раками,
морськими зіздами,
коралами.

Вода пахне перлами.

Пахне потопом....

Вода пахне бурею (чужа і ворожа),
пахне пригодами,
соленим салом,
і оселедцями,
і спрагою,

Зламаним щоглом, подертим вітрилом,

Вода пахне далеччю
і новими землями.

Але конкістадорам,
Але Кортесові
Вода пахне золотом.

III. ПОВІТРЯ

Повітря пахне весною (сніжне й морозне).
Повітря пахне сном
і надією.

Повітря пахне вітром
і шаршавим листом (осінньо-золоте).

Повітря пахне громом.

Повітря пахне летом,
танком до нестями,
молодістю,
красою, що ще не цвіла!

Повітря вхопила людина!

Людину — повітря!
І людина знов немовля.

Пахне повітря.

Простори над ним у чорнилі Початку.

А людині,
що знов народилась
і хоче рости —
Безповітряні простори
щораз ближчі
і ближчі
і ближчі.

Безповітряні зоряні зводи
Людині

пахнуть

Матірним молоком. 1965.

МЕККА

Упав лицем у порох праведний нарід,
один зі всіх, що слухає Аллаха.
Лежить під жаром соняшним полудня...
А босі ноги, збувшись обув'я,
так як душа — гріха,
в каміння і пісок гарячий тонуть.

Упав лицем нарід Ісляму перед Богом,
завмерли рухи мусульман по всій землі,
і ті щасливі, що прийшли на прощу
з усіх сторін молитись близько Каменя
святого, чи в мечетях Мекки чи Медини,
там, на могилі велемудрого пророка,
що їх навчив, як статися народом.

У тиші молитовній не порушно
лежать тіла завзятих і хоробрих
борців за рідну віру... Але тиша
і непорушність тисячної маси
зове цікавість і склика профанів.

Мовчить Іслям у мудрості пророчій...
Та гамір збоку джаврів не вщухає,
мішається із трубками возів,
з іржанням коней і плачем верблюдів:
там синобокий і русявий варвар,
який не вірить навіть у Вальгаллю
штудерним здобутком свого ума
знімає і фільмує святий камінь...
(щоб розумніші з варварів на молитвах іслямців
збирали гроші, менш розумні — втіху).

Та маса людських тіл не ворухнеться.
І світ, застигнувши в їх умах, в екстазі молитовній,
для джаврів корчиться, де наступають вірні. 1965.

ОЛЕКСАНДРА ЧЕРНЕНКО

Олександра Черненко (псевдонім О. Лисяк-Рудницької) народилась у Пьотркові в Польщі. Після матури в Коломийській державній гімназії вивчала медицину у Львівському університеті, у Медичній академії в Данцігу та в Університеті Карла Франца у Граці. Прибула до Канади 1948 р. Отримала магістерський ступінь (М.А.) зі славістики в Альбертському університеті 1974 р. Друкувала поезії в таких журналах: **Нові дні**, **Київ**, **Жіночий світ**, **Промінь**, в альм. **Північне сяйво** та в збірн. **Слово**. Окремим виданням вийшла поема **Людина** (Філядельфія, 1960). Пише також літературно-критичні статті.

Критична літ.: Дмитро Бучинський, „Цікава поема”, **Біблос**, травень, 1961 р.; Роев (Ростислав Єндик), „Давня правда в клясичній формі”, **Шлях перемоги**, 29 січня 1961 р.; Яр Славутич, „Розмова двох голосів душі”, **Українські вісті** (Едм.), 2 січня 1961 р.; М. Mandryka, **History of Ukrainian Literature in Canada** (1968), 197-198.

ТИША

Що вище я ішла гірськими доріжками,
Все більше шум втихав дочасного життя,
І відпадав з душі тягар тяжкий, мов камінь,
Журби і болю — буднів нерозлучний стяг.

Що вище я спиналась по скелястих кручах,
То тиша глибшала — аж вдарила в акорд,
Що без кінця тривав, як цілість всемогуча, —
Стрясла з душі останній пил земних покор.

Сама, сама одна на грані я безмежжя
В притворах тайн, і не вчувала самоти,
Бо тиша та в мені, що все довікілля стежить,
І в миті вічність — Ти. 1957.

СМЕРТЬ

Я знаю, прийде день — останній, неминучий...
В цей день впаде мій існування стяг.
Вже вмить народження ти потайки, беззвучно
У косу заплелась мого життя.

Його ти хлібом живишся, ростеш на силі, —
Земний в своїх долонях держиш ритм.
І тільки не тривожиш смертоносним пилом
Бездушне царство нерухомих плит.

Живий — початок і кінець прийняти мусить,
Як вічний образ свого закон.
І з'єднані вони в коловороту русі
Землі будують нерозгадний трон.

О, дай пройти дороги сонячні та димні,
Не зрадивши мети свого буття.
Прощу, візьми мене в свої обійми зимні,
Коли скажу, що вже готова я.

І з цього крижаного поцілунку смерти,
Щоб викресалась іскорка жива
В це сяєво життя, що вічністю не стерте,
Де зором цвіту світяться слова. 1962.

СПОМИН

Вже вечір кидав темні тіней сіті
на миготливі, срібні луски світла,
і затягав їх в мороку глибинь.

Лише вузьку доріжки білу стрічку
Невтомно місяць крізь галузок вічка
на ризах чорних ночі нашивав.

Ми мовчки йшли... немов по кладці світла
понад бурхливим океаном світу
в зарослу цвітом саява, круглу вись.

І гомоніла дзвінкомовна тиша...
у ритм ходи вrostала ніжність вишня, —
цвіла в долонях, злитих почуттям. 1964.

ТРАВЕНЬ

Був знову травень. В теплу постіль **ночі**
Лягав утомлений жагою день.
Погасли в тьмі його зелені очі,
Затихли звуки весняних пісень.

На вулиці безлюдній тільки тиша
Тулилася до заспаних будов,
І до замріяних дерев, що нишком
На хідники її стрясали знов.

Високих ліхтарів пожовкле світло
Німим цілунком липло довкруги,
Обвішувало чорний шовк повітря
Намистами бурштинів дорогих.

Котилися вони мені під ноги
Аж поки весь зазолотився шлях,
І, в зоряні сягаючи пороги,
Він високо розплився в небесах.

А ніч ця полотном завіси темним
Прикрила людських масок узірці, —
Нещирих усмішок привіти чемні,
В очах застигли холодом рубці.

І звільнена від всіх примар немилых,
Я далі містом радісно ішла.
Був знову травень. Тиші дивну силу,
І повинь втіх весна мені несла. 1966.

ВЕЧЕРЯ

Біла скатерть, як біла дорога,
Недалеко відкриті світи.
Хоч вечерея холодна, та змоги
Не було відмовлятися іти.

Всі обличчя та гамору звуки,
Світлий вітер розвіяв пісок.
Ніжність тепло взяла в свої руки
Однозвучно народжений крок.

Сонця хвилями тиша рясніла,
Небо тепле від синіх пташок.
Заіскрилася радість прозріла,
Не сплітала ілюзій вінок.

Станув час і розплився у світлі,
Височінь прилягла до землі.
І в очах, що простором розквітли,
Зір ласкавих затримався зліт.

Розспівались їх ніжні заграви,
Хоч німіли деспілі слова.
Пахли тугою присмерку трави,
Де несміло так міт оживав. 1967.

ЛАСТІВКА

Засохлим зелом пахне сіра осінь,
Вітрами голиться землі чоло,
А тут — на диво — розриває простір
Ще ластівки мале крило.

Вхопивши хмару вчас за гриву темну,
Спинає неба побілілий крок,
Аж упаде на спорожнілу землю
Останній плід з сухих гілок.

І в заметілі крижаному свисті
Позатихає спів життя на мить,
Бо, вкрите тепло кожухом сріблестим,
Розквітле поле в зернах спить. 1970.

СТЕФАНІЯ ГУРКО

Стефанія Гурко (дівооче прізви.: Дейчаківська) народилась 1924 р. в с. Ямниці на Станиславівщині. Закінчила гімназію в Станиславові 1943 р., опісля — педагогічні курси в Коломиї. Вчителювала в Яблуніці біля Ворохти. Була студенткою в Сорбонні (1946-48). 1948 р. виїхала до Австралії. Переїхала до Канади 1956 р. Працює в бібліотеці з 1963 р. Друкує вірші з 1962 р. в **Гомоні України**, **Новому шляху**, а також у збірн. **Слово** (1973) та інших виданнях. Готує до друку першу збірку поезій. Пише також п'єси; „Ох, ті діти” була відзначена на конкурсі СЧА 1963 р.

I

Відчути невідчутне,
вловити неуловне,
збагнути незбагненне,
сказати несказанне,
торкнутися неторкального...
Життя для цього мало,
для цього треба вічності.

II

Нуртус підземне джерело
(а докопатися важко)
уста горять спрагою
(а докопатися важко)
безодня страшить пусткою
(а докопатися важко)
очі палають жагою
(а докопатися важко)
жовта глина життя вже розрита
(а докопатися важко)
Нуртус підземне джерело
Чи докопаюсь?
Чи згашу спрагу
цілющою водою?

III

Душі потрібна вічність,
як життю вода,
душі потрібне безсмертя,
як плоті їжа і **повітря**,
душі потрібен Бог,
як життю Сонце.

IV

Славлю прямоту прямого кута
— ідеальну зустріч двох прямих,
біжать прямовисно до себе,
— блискавичний зудар,
джерело нової енергії.
Так починається творчість,
так будується дім для людини,
так споруджено Хрест
для Богочоловіка.

КЛЕНИ

Клени мої, клени,
Шепочіть до мене,
Шуміть мені пісню
Про життя зелене,
Молоде кохання,
навесні.
Молоде кохання,
Ніжне, як зідхання,
Що часом присниться
В голубому сні.
Клени мої, клени,
Листячко зелене. 1974.

ЖИТЕЙСЬКА ВОДА

У клетках води, в шумі ріки
Говорять до нас минулі віки,
Розказують нам істину буття
Водою джерел, потоком життя.
Щебече струмок — мале дитинча,
Сміється ручай — юнак у кущах,
Гомонить ріка — статечна жона,
Шумить у віках житейська вода.
А море хвилює, а море гуде,
Буття океан клекоче і жде. 1973.

СЕНС ІСНУВАННЯ

Динамітом почувань
зрушити гори байдужости,
Свердлом думок
просвердлити скелі невідомого,

Засвітити світло знання
в темних тунелях підсвідомости,
Відкрити нові простори душі
для доріг пізнання,
Прокласти сталеві рейки волі
для швидкобіжного поїзду життя,
що мчить у безмежжя вічності. 1973.

МОДЕРНІСТ

Він сидів на ослінчику
продавав своє божевілля
оправлене в дешеві рямці
розвішене на мурі
мегушливої вулиці
Божевілля чорне
з червоною смужкою
Божевілля червоне
з фіолетовим трикутником
божевілля фіолетове
з білою плямою
божевілля біле
покраяне червоно-чорними діагоналями
божевілля кольорове
що вибухало протуберанцями
сліпило очі
стрясало мозок
антидот божевільної сироватки
Люди проходили мимо
дехто
впізнавши себе
поспішно відвертав голову
дехто з подивом
дививсь на мистця
як дивляться на людину
що відчайдушно
вміє ризикнути
показати світові
своє оголене „я”
Він сидів на ослінчику
задивлений у прірву своєї душі
В його очах
вовтузилися форми
нового юродства
чекали моменту
чекали фарби
чекали пензля
щоб воплотитися
на пелені полотна

Мистець терпеливо ждав
він певен
що знайдеться хтось
хто заплатить дорого
за ліки
на своє власне божевілля. 1972.

ВАЛЕНТИНОВІ МОРОЗОВІ

Тебе я завжди ждала, Валентине,
На роздоріжжях, що лягли хрестами,
На пустирях далекої чужини,
Розкраяних самотности шляхами.

Серед снігів байдужості людської,
Холодних скель, покритих льодом,
На грані пропасти страшної,
Над мертвих душ безславним гробом.

У темряві зневіри й безнадії
Ти засвітив вогонь, новітній Прометею,
У серце кволе впала іскра мрії,
Багаттям віри запалив ідею.

І вже мені не страшно на чужині
Згоряти нетлею в багатті Твого світла,
Бо знаю, в Рідній Батьківщині
Надія наша виросла й розквітла.

В темниці Володимирській камінній
Караєшся за всіх нас, Валентине,
Та світ осяяли слова Твої промінні —
І знову ожила з Тобою слава України.

Липень, 1974 р.,
голодівка під советською
амбасадю в Оттаві

ЛІДА ПАЛІИ

Ліда Палій народилась у Західній Україні. Після перебування в Німеччині приїхала з батьками до Канади 1948 р. Скінчила студії антропології в Торонтському університеті та комерційного мистецтва в Онтарійському мистецькому коледжі. Тепер працює графіком. Друкується в журналі *Сучасність*, перекладає з сербсько-хорватської мови, готує до друку збірку поезій. Вийшла у світ книжка нарисів — *Мандрівки в часі й просторі* (1973).

РАТУША В ТОРОНТІ

Моє місто на площі коло нерівних веж ратуші,
які спиною відвернулись
до шотландсько-пресвітеріанського минулого,
і двома долонями хоронять паросток чогось нового.
Моє місто там, де влітку
росте абсурдна скульптура,
а потім в'яне в галеріях...
Моє місто на площі, де в соняшні дні
«діти квітів» грають на гітарах.
Моє місто на площі, де я дуже молода.
Моє місто на площі, де я відвічна...
Нову ратушу знаю сім років,
тебе ж сім місяців.
Ти з ратушею одне, ти теж відвернений плечима
до старого міста.
Учень МекЛуена, ти відчуваєш нову добу
і ти розгублений...
Коли Канаді вибило сто років,
між бумерангами веж опівночі
вибухали фосерверки
і пульсували в твоїх очах.
Ми бралися за руки
і нам хотілось плигати в фонтан.
Бо тільки біля ратуші розуміємо одне одного,
бо тільки тут нас розуміє світ.
Тут я так дуже люблю своє місто,
тут я так ненавиджу його...
Перед Різдом ховаємось
від червоно-зелених традицій
під престіл нової ратуші.
Безлисті дерева й білі світла на них
у дощові вечори пливуть по бруку.
На старій вежі повня годинника
нагадує час, що летить комить-головою.
Тоді думаю про сніг на бароккових банях
і чую дзвони...
Тут моє місто,
тут чуже місто... 1967.

* * *

Лорде Байроне, ти прийшов з того століття —
і хоча у моїх долонях твоє волосся,
а в устах моїх твої вії,
ти не здригнешся.
Наші чарки давно порожні
перед ватраном, що догоряє,
чому тоді не відходиш?
Ти протікаєш між пальцями моїх рук,
мов вода холодного джерела.
Лорд Байрон не всміхається,
він прийшов з того століття. 1967.

* * *

Ранками і вечорами
ходжу повз вікна,
овальні вікна,
квадратні вікна,
вікна в мансарді,
вікна в партері,
темні вікна,
освітлені вікна.
І всюди ти
то всміхався крізь шибу,
то не пізнаєш мене.
Кинула б камінь розстроцити скло,
та боюсь, що вб'ю тебе.
Тому далі ходжу безрадісно
ранками і вечорами
повз вікна, в яких твоя тінь. 1974.

ДАВНО НАБОЛІЛЕ

В гарячі ночі ветха хата,
розпечена коробка,
дзвенить москітами.
І тому, що тіло щемить їддю,
а постіль смажить вогнем,
мені маряться вентилятори.
Йду до вікна пити вітер,
а його немає.
Вітер хтось забрав
разом із часом.

Незримі поїзди
ячать чужими голосами,
заглушують нічні цикади,
що шерхотять
десь в морелевому саду,
мов трави гарячі.
За лапатим віттям дерев
спалахують і гаснуть фари,
а вслід за ними
чвалає кошмарне хльоскання
автомобільних шин.

По той бік шосе
дисонансом моргають світла,
манять на бензинну станцію.
І піду знову босоніж
по теплому асфальті
і принесу в липких руках
своє щастя
в холодній пляшці «Orange Crush». 1969.

* * *

Ти з'явився і відійшов,
а може, тебе зовсім не було?
То хто ж тоді держав мене так цупко,
щоб не упала в безладді в ріку,
якою ішли кораблі в ніч?
То чому ще досі щемлять пучки від дотику
шершавого светра,
кудрлатого чуба,
бархатного тіла?
Ти був і не був...
І тільки очі татарські ввижаються по **ночах**
та залишають тепле тремтіння. 1970.

* * *

Наш дім кругом водоспаду,
де час пливе водою
і губиться у водоростях.
У плесі зорять золоті очі
моєї безнадійної любови,
а я несу вже смуток розставання.
До стін липне західне сонце,
холодне мов у сні.
Там грає оркестра Армії Спасіння
на те, щоб каються
за гріх в неділю. 1973.

ІРИНА МАКАРИК

Ірина Макарик народилась 1951 р. в Торонті. Вивчала літературу в Торонтському університеті, де отримала Б. А. і М. А. Окремі вірші та статті друкувала в журналах і часописах — *Сучасність*, *Наше життя*, *Гомін України*, *Юнак*, *Український голос*. Вірш „Пристрасть” перекладено на португальську мову і вміщено у збірці *O kantaro* Віри Бовк.

Критична літ.: згадка І. Боднарчука в *Українському голосі*, 20 грудня 1972 р.

ПРИСТРАСТЬ

Це мене ведуть до того пекла —
в табір людожерців —
скорчі мозку: Дахав.
Це я дивлюся на великий гриб,
моя Гірошімо,
це я дивлюся на безглуздя галокосту,
на рани твоїх нелюдських сиріт.
Це мене закопують
в кістяну землю
Бабиного Яру.
Це я голодом засліплена
роздираю свою подобу.
Це мене вивозять на Сибір
за красу чистої думки.
Це я без братів
за братів сумую,
це я, бездітна,
за своїх дітей страждаю.

КАТАКОМБИ

Була тиша померлих століть
хоронена плісняю і мурами,
була тиша мовчазних мучеників
відділена філігранними маками
від живих душ.
Була тиша — свята, смертельно-спокійна.

Гроби відкрито, таємниці зраджено,
тиша зронена.
Отець у чорній беретці
провадить гурт овець,
а на їх питання
живий порох святих
відповідає — тишею. 1973.

ДО ОДЕРЖИМОГО

Брате:

підійми нескорену голову,
розхмур замотані брови,
поглянь туди,
де рідня за тобою —
живим закопанам у тюрмі —
голосує.

Брате:

поглянь сюди —
та нехай кволе тіло,
осквернений розум
знайдуть лоно рятунку.

Ми живемо твоїми думками —
живи думками про нас.

В'язень, II

Нині

я зазнав туги за сонцем,
за соковитим весняним вітром,
за стихійними хмарами теплого дня,
за фонтанами сапфірового неба.

Нині

я тужу
за щирим поглядом,
зо соняшною усмішкою,
за добрим словом — похмільним, —
як китиця червоних маків.

Нині

я тужу —
і крила тріпочуть,
а літати не можуть. 1974.

КАРТИНИ ЕДВАРДА МУНКА

Страх,

коли в душі
порожнеча,
коли лантух почуття
розсипався,
коли сльози ще в зіницях
висохли,
а в обличчі —
лише скривлена порожнеча.

ПУСТИНЯ

В сухих хвилинах березневого дня
постимо постом смутку й нужди
в чистилищі між порами року
ні ясність соняшного дня
ні свіжість несподіваної зливи
ні лютість снігової буревії
нічого
тільки безвість думок про безвістність. 1974.

ЛЮТИСТЬ

Ти був Буй-Туром у ту мить,
коли я була Спокоєм,
ти був морем,
яке розбивало береги моєї душі,
ти був жадібним вітром,
який крав людську теплоту,
ти був гидкою гадюкою, причасною
в городі моїх радощів,
ти був п'явкою, що ссала
кров життєрадості,
ти був бурею,
яка мусила заспокоїтися,
коли блиснуло сонце —
а тоді ти став промінням. 1975.

БАЗИЛІКА

В спокої стухлої древности
безсловний мармур —
холодно-білі святі,
заціплені Пресвяті Диви
в кольорах Рафаеля,
вирізьблені чудеса —
затасні шпари світла,
похмільно-високі вітражі
шепчуть,
прославляють
людину,
її силу й духа,
віддані
тому, що живе у всіх жмарах. 1973.

. . .

Настовбурчені стріхи приймають блідий дощ.
Засмучені авта
Вишукують двома очима шлях.
Дощ гомонить.
Дядько курить файку.
Поважно проходять чорні парасолі.
Дощ гомонить.
Збирають зранене листя з дороги.
По безлюдній вулиці
Сунеться пес,
Сховавши між ноги хвіст.
Оksamитний голос по радіо
Заповідає, що
Дощ гомонить.

. . .

Неспокійна душа
Прагне жевріти
У вічному слові.
Життєва снага,
Притоптана
Запорушеними усмішками,
Палає в сухому чорнилі,
В точності неточних слів.
Неспокійна душа
Втікає
Від попелястих облич
І горнеться до спокійних обіймів
Гарячих слів.
пересилає думки
В дзбанок вірного паперу.
І, спочивши там,
Кричить своєю силою краси.

ПІДЗЕМКА

Сіріють думки,
І день —
В глибокому підземеллі.
Кам'яніють люди,
Очі,
Обличчя в білій масі.
Вбивають усміх,
Сміх.
В усіх.

З М І С Т

Від упорядника	5
----------------------	---

I

Іван Збура	7
Михайло Говда	8
Сава Чернецький	9
Симон Паламарюк	11
Теодор Федик	12
Дмитро Рараговський	13
Павло Крат	14
Василь Кудрик	16
Семен Ковбель	18
Пантелеймон Божик	19
Дарія Могилянка	20

II

Іван Данильчук	22
Онуфрій Івах	25
Іван Кмета-Ічнянський	27
Василь Тулевіврів	30
Тиміш Павличенко	32
Микита Мандрика	34
Стефан Семчук	39
Михайло Стечишин	42
Тетяна Шевчук	43

III-A

Митрополит Іларіон	44
Володимир Скорупський	46
Богдан Мазепа	52
Левко Ромен	57
Яр Славутич	61
Павло Степ	72
Теодор Матвієнко	74
Данило Струк	77
Дан Мур	79
Віра Ворскло	83
Борис Олександрів	88
Лариса Мурович	97
Нестор Ріпецький	103
Олекса Гай-Головко	105
Ольга Третяк	117
Світлана Кузьменко	118
Олександр Смотрич	120

III-B

Володимир Гаврилюк	124
Іван Ковалів	129
Олег Зуєвський	132
Аріядна Шум	141
Олександра Черненко	144
Стефанія Гурко	147
Ліда Палій	151
Ірина Макарик	154

